

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 20. AVGUSTA 1981

ŠTEVILKA: 32 ○ LETO: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ – Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

OSEBNI DOHODEK V JULIJU VIŠJI KOT MESEC POPREJ

Medtem ko je bil proizvodni rezultat v juniju zelo obetaven, se je v juliju nakopičilo nekaj več težav v proizvodnji in je rezultat skupne in blagovne proizvodnje slabši tako količinsko kakor tudi vrednostno. Kljub temu je poprečni osebni dohodek za Železarno v juliju za 5,9 % večji kot predhodni mesec, predvsem zaradi prazničnih dela in daljšega delovnega meseca za delavce v neprekinjenem proizvodnem procesu.

Poprečni odstotek učinka je bil nekoliko manjši kot v mesecu juniju, medtem ko je odstotek stimulacije za proizvodnjo večji. Večji vpliv na povečani osebni dohodek v juliju je imelo tudi večje število ur nadurnega dela – 6.289 ur, ali 21,6 % več kot v mesecu juniju in večje število plačanih ur sobotnega dopusta.

Povečal se je delež nadur v efektivno izvršenih urah in to na 4,98 %. Močno navzgor odstopata od poprečja Železarne TOZD Livarna z 17,35 % in TOZD Hladna valjarna Jesenice z 12,7 %.

Odsotnost z dela je bila v juliju precej večja predvsem zaradi dopu-

stov, medtem ko se je bolezenska odsotnost zmanjšala za 22.238 ur (za 18.174 ur bolezenska odsotnost do 30 dni in za 3.964 ur bolezenska odsotnost nad 30 dni).

Nobena temeljna organizacija ali delovna skupnost ne izkazuje zmanjšanja osebnega dohodka v primerjavi z mesecem junijem.

Višje povečanje od poprečja Železarne so dosegle še temeljne organizacije: Plavž, Valjarna blumingštel, Valjarna žice, HV Jesenice, Jeklovlek, Energetika, Transport in delovne skupnosti.

(Nadaljevanje 7. strani)

OBISK PRI DELOVNIH INVALIDIH V BORU

Pred kratkim se je mudila v Boru v SR Srbiji delegacija aktivna invalidov naše železarne, v kateri je bil tudi vodja naše socialne službe Zdravko Pogačnik. Povabili so jih predstavniki aktivna krajevne skupnosti in občinske organizacije delovnih invalidov Bora. S tem so vrnili obisk tovarišem iz Bora, ki so bili naši gostje ob srečanju aktivov invalidov SOZD Slovenske železarne v Ribnem pri Bledu.

Izkoristili so svoj praznik - dan rudarjev - 6. avgust - in nas povabili, da smo njihovi gostje. Naj omenim, da so se za sodelovanje z nami odločili, ko so v časopisu Preporod, ki izhaja v Beogradu, zasledili članek o delu našega aktivna invalidov. Želeli so sodelovati s sorodno organizacijo v neki drugi republiki.

Že v Beogradu na železniški postaji nas je čakal njihov predstavnik Milan Veljković, ki nam je zaželel dobrodoščilo in prijetno bivanje pri njih. To naj bi bila običajna pozornost, čeprav smo vedeli, da je Bor oddaljen 240 km od Beograda in da je tovariš Veljković moral že zelo zgodaj od doma, ker smo se na železniški postaji v Beogradu srečali že ob osmi uri zjutraj.

Ker smo zamudili redni vlak za Bor, smo se odpeljali naprej z avtobusom in po dolgi vožnji skozi lepe kraje vzhodne Srbije prispeli pozno

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

GENERALNI REMONT LETA 1981

Po pregledu strojev in naprav in po oceni nadzornika industrijskih peči o stanju krožne, potisne in normalizirane peči je vodstvo TOZD Valjarna debele pločevine predlagalo odboru za gospodarstvo pri delavskem svetu, da se generalni remont, ki je bil planiran od 5. do 18. septembra prestavi v drugo polovico aprila 1982. Odbor je o tem razpravljal, se s predlogom strinjal in ga predložil v potrditev delavskemu svetu TOZD Valjarna debele pločevine.

Delavski svet TOZD Valjarna debele pločevine je 7. avgusta sprejel sklep, da se remont v TOZD valjarna debele pločevine premakne v april 1. 1982. S tem pa se TOZD

Valjarna debele pločevine ne odpušča terminom za rezervne dele, ki so naročeni v strojnih in remontnih delavnicah zaradi postopnih večjih popravil in zamenjav iztrošenih strojnih delov.

Prvo večje popravilo je bilo 8. in 9. avgusta na valjčnem ograjdu. Delo je bilo zelo obsežno in strokovno zahtevno. Na pripravljalnem sestanku 26. julija je bilo sprejetih

MONTAŽA ODPRAŠEVALNIH NAPRAV SE JE PREVESILA V DRUGO POLOVICO

Kakor je našim bralcem znano, v času od 3. do 31. avgusta poteka dokončna montaža odpraševalnih naprav na električnih pečeh. Ta čas so bila v težkih delovnih razmerah opravljena že obsežna montažna dela, kljub temu pa so še vedno dva dni v zaostanku predvsem zaradi nekaterih korektur v konstrukciji in zaradi pomanjkanja monterjev na začetku, ko so se izmikali tako odgovornemu, težkemu, pa tudi nevarnemu delu.

V času poročanja je že nanovo prekrit del strehe nad halo elektrojeklarne, pričeli pa so tudi že s prekrivanjem šaržirne hale, po programu pa potekajo tudi ostala montažna dela cevovodov in drugih naprav.

V torek, 18. avgusta, zvečer so tudi že začeli z remontom električnih peči, ki se bo izvajal v nočnih urah, da bodo ostala montažna dela čez dan lahko nemoteno potekala. Remont so pričeli dva dni prej, kot so planirali, predvsem z namenom, da bi bil zanesljivo do roka končan.

Zagnanosti in prizadevanj pri montaži odpraševalne naprave je dovolj, na njihovi strani je tudi vreme in zato upravičeno lahko pričakujemo, da bo montaža do roka, ali še kakšne ure prej, izgotovljena.

7000 TON MANJ KOT V ŠESTIH MESECIH LANI

V temeljni organizaciji združenega dela Hladna valjarna Bela so v prvem polletju izvaljali 38.834 ton jekla, kar predstavlja 81,2 % planirane količine ali okrog 7.000 ton manj kot v istem obdobju lani. V izvaljano količino je vključeno tudi 1.264 ton dinamo pločevine, ki so jo izdelali kot uslugo Metalki za izvoz v Bolgarijo, za kar je Metalka tudi sama zagotovila surovo jeklo.

Kljub planskemu zaostanku zaradi pomanjkanja surovega jekla pa so v temeljni organizaciji v letošnjem prvem polletju v strukturi proizvodnje dosegli nekaj pozitivnih premikov. Dinamo jekla so izvaljali 4.000 ton in nerjavnega jekla 1.276 ton več kot v polletju lani, okrog

12.000 ton pa so izvaljali manj ogljikovih jekel kot v enakem obdobju lani. Tako so družbeni plan po kvalitetah dosegli pri ogljikovih jeklih 68,7 %, pri dinamo jeklih, ki so bila planirana višje kot lansko leto.

(Nadaljevanje 7. strani)

SLABŠA SKUPNA, BOLJŠA BLAGOVNA PROIZVODNJA

V temeljni organizaciji Valjarna debele pločevine so v prvih šestih mesecih letos izvaljali 192.445 ton jekla, s čimer so za skupno proizvodnjo zaostali za 14,5 %, za lanskoletnim dosežkom v istem času pa za 9,2 %. Pri blagovni proizvodnji so dosegli za 22,5 % boljši rezultat kot v šestih mesecih lani, kljub temu pa so za letošnjim gospodarskim načrtom zaostali za 2,6 %.

Čeprav, ugotavljajo v svojem polletnem poslovnem poročilu, še vedno glede asortimenta odstopajo od plana, pa se je stanje v primerjavi z lanskim letom bistveno popravilo v korist večje količine toplo valjanih trakov. Lansko razmerje skupnih izdelkov adjustaže bluminga in štelka v odnosu 57:43 znaša letos 52:48. Odnos, pravijo, da bi bil lahko še boljši v korist izdelkov valjanih prek štelka, če bi dobili vse s planom predvidene količine slabov iz drugih virov.

Vzrok za zaostajanje pri skupni in blagovni proizvodnji je v nižji koli-

čini prevajanega vložka na blumingu, kot je bilo predvideno. Za planom zaostajajo za deset odstotkov ali 27.190 ton. Kot glavne vzroke za izpadlo proizvodnjo navajajo:

- dotok jekla iz domače jeklarne je bil nižji od planiranega,
- količina gredic vlitih na kontilivu je bila nižja od planirane,
- dotok tujega vložka v obliki slabov za potisno peč je bil nižji od planiranega,
- kvaliteta vložka iz jeklarne ni bila vedno najboljša,

(Nadaljevanje na 7. strani)

Člani zveze komunistov morajo svoje napake popravljati s samokritiko, biti morajo samokritični. Kajti samokritika je po Leninu pol uspeha, močno vzgojno sredstvo v oblikovanju novega človeka in samoupravne družbe. Tega nam torej še manjka. Vidite, s tem še nisem zadovoljen in v tem smislu moramo marljivo delati, to se pravi, vztrajno in potrpežljivo vzgajati komuniste, da bi bili samokritični. To ni lahko za tiste, ki so zanemarili kritiko in jo pozabili. Veste, ljudje imajo veliko predsodkov, veliko malomlačanskih nazorov in temu primerno seveda tudi ravnanje. Vsega tega komunistom ni tako preprosto prebroditi, niti to ni mogoče čez noč. Toda v naši zvezi komunistov moramo pospešiti delo v tej smeri, razvijati in negovati moramo samokritiko v vsaki osnovni organizaciji zveze komunistov, v vsakem vodstvu, na vseh ravneh. Samokritiko in kritiko, seveda! Rekel bi celo, da je kritika dovolj, da je tudi kritikarstva precej, preveč, ni pa samokritike, ki je važnejša od kritike. Prednost dajem samokritiki, kar seveda ne pomeni, da ni potrebna tudi kritika in da tudi nje ni treba gojiti. Le kritikarstvo je tisto, ki je škodljivo.

V naši zvezi komunistov torej ni dovolj samokritike. Dober komunist pa mora biti samokritičen do svojih pomanjklivosti in napak, kajti s tem bo samo povečal svoj ugled in seveda ugled zveze komunistov. Toda, če se kdo posipa s pepelom, potem pa spet dela napake, tedaj si zapravi zaupanje pri ljudeh, in to se pri nas še mnogokdaj dogaja. Ko to pravim, ne mislim samo na posameznike, ampak na cela vodstva zveze komunistov. Če vodstvo sklepov ne izpolnjuje, tedaj tudi to sodi v isto kategorijo, tedaj vodstvo izgubi zaupanje pri članstvu kot tudi pri širši skupnosti naših ljudi: s tem škoduje ugledu zveze komunistov in njenemu revolucionarnemu boju, tega pa ne smemo dopustiti, vsak dan moramo imeti to pred očmi.

Tovariš Tito v pogovoru z »Viesnikom«, 1976

Sodelavka v energetske postaji na Beli (Foto S. Kokalj)

VEČ SPOŠTOVANJA DOBREMU IN ODGOVORNEMU DELU

Čeprav dnevno poudarjamo eno najpomembnejših nalog pri uresničevanju ekonomske stabilizacije: povečanje proizvodnje in produktivnosti dela in s tem v zvezi izboljševanja sistema delitve po delu in rezultatih dela, mnogo premalo delujemo v pogledu razvijanja delovne vzgoje, delovne kulture in vzporedno s tem glede negovanja in razvijanja javnega in družbenega priznanja za delo in ustvarjalnost.

Delavski razred naše železarne se ponaša z bogato in dolgoletno revolucionarno tradicijo, z dolgoletnim vodilnim položajem v Sloveniji in celo Jugoslaviji. Dolga desetletja so bile oči delavcev Slovenije uprte v jeseniške železarje, ki so nosili ne samo zastavo kot najboljši pri obnovi in izgradnji naše ožje in širše domovine, temveč so bili tudi avantgardisti pri razvoju delavskega samoupravljanja in sindikalnega delovanja. Toda velik del delavcev te generacije danes že uživa zasluženi pokoj, na njihova mesta pa so prišli mlajši. Tako imamo danes v temeljnih organizacijah združenega dela naše železarne mnogo mladih delavcev, ki nimajo privzgojene delovne kulture in katerih razredna zavest zaostaja za razvitemostjo proizvajalnih sil in opredeljenim družbenopolitičnim in gospodarskim sistemom. Med temi mladimi pa je tudi precej takih, ki so prišli iz nerazvitih območij naše domovine, kjer ni delavske tradicije.

To so dejstva, s katerimi bi nedvomno morali povezovati še vedno prisotno delovno in tehnološko nedisciplino in ne nazadnje tudi razvoj delavskega samoupravljanja in delovanje delegatskega sistema in idejnopolično aktivnost. Seveda pa ni dovolj ta dejstva samo ugotoviti, temveč je potrebno ugotoviti vzroke za to in se zavestno in organizirano z njimi tudi spoprijeti, oziroma jih začeti odstranjevati.

Mladega delavca, ki smo ga sprejeli v delovno razmerje s poklicne ali druge šole, še bolj pa iz nerazvitih območij naše domovine na priučevanje, z nekajurnim uvajalnim seminarjem in nekajtedenskim uvajanjem v delo ali priučevanjem, še nismo »naredili« za delavca s kvaliteta, kakršne so bile lastne jeseniškemu železarju. Tako pa mladega delavca prepustimo, da »plava«, kakor ve in zna, »plava« v svoji delovni okolici med pozitivnimi in negativnimi zgledi, med dobro ali slabo organizacijo dela, v okolju z boljšim ali slabšim samoupravnim in idejnopoličnim delovanjem.

Ob vsem tem smo v zadnjih letih zelo zanemarili včasih tako poudarjeno delovno vzgojo, tako v obveznem in usmerjenem izobraževanju, kakor v konkretnih delovnih okoljih. V ta okvir sodi tudi vzgoja delovne kulture, ki pomeni na eni strani pravilno pristopanje k delu, oziroma pravilno pripravo in organizacijo dela in na drugi strani poznavanje in razumevanje principa dela, poznavanje lastnosti materiala in delovnih naprav in sposobnost reševanja problemov. Seveda delovna kultura zajema vprašanja tovarištva, medsebojnega zaupanja in sodelovanja pri delu, prenašanje znanja in delovnih izkušenj, medsebojno pomoč, spodbujanje in kritiko in ne nazadnje natančno, skladno in kvalitetno delo. Delovna kultura je danes nepogrešljivi sestavni del sistema znanj, sposobnosti in navad sodobnega proizvajalca.

Vzporedno s tem bi seveda moral potekati proces razrednega osveščanja delavcev, čemur je zveza komunistov v preteklosti namenjala izredno veliko pozornosti in aktivnosti prek sindikalnih in mladinskih organizacij, danes pa smo to zelo zanemarili in pričakujemo, da se nam bo dober in razredno osveščen delavec »naredil« sam po sebi, brez delovanja zavestnih socialističnih sil in vzgojno-izobraževalnega delovanja v delovnem procesu.

Mnogo tega, kar je navedenega v tem razmišljanju, so na kadrovske sektorju že strokovno ugotavljali, pa vendar je bolj ali manj ostalo le pri ugotovitvah. S tem bi se morali sistemsko spoprijeti in samoupravno opredeliti obveznost tovrstnega usposabljanja. Isto velja za idejnopolično delovanje oziroma osveščanje delavcev, ki ima velike razsežnosti, ki jih bomo morali uveljaviti.

Seveda pa bomo morali vzporedno s tem bolj spoštovati delo in krepiiti ustavno vlogo dela in delu dejansko dati »čas in oblačlo«.

OSNUTEK NAVODILA O POSLOVANJU IN GOSPODARJENJU Z NOSILNIMI SREDSTVI V RAZPRAVI

V 28. številki ŽELEZARJA 24. julija je bilo objavljeno, da pri SEO pripravljajo posebno navodilo za dobro gospodarjenje z nosilnimi sredstvi. Ravnanje in gospodarjenje z nosilnimi sredstvi bi radi uredili tako, da bodo nosilna sredstva vedno pri roki, urejena in ob vsakem času uporabna.

Osnutek navodila je pripravljen in ga bodo v kratkem prejeli v razpravo in dopolnile vse temeljne organizacije združenega dela, kjer imajo največ opravka s temi sredstvi, sektor nabave, ki ta sredstva nabavlja, pravna služba in služba za varstvo pri delu, ki bosta dali mišljenje o pravni in varstveni strani navodila in vodstvo splošnega sektorja, ki kot strokovni organ deluje v odboru za splošne zadeve, ki takšne akte obravnava in sprejema.

Seveda pa je najpomembnejše, da so in bodo s tem seznanjeni delavci, ki pri vsakdanjem delu rabijo nosilna sredstva in gospodarijo z njimi. Teh pa je v Železarni več kot petsto. Osnutek navodila v končnih določbah predvideva, da bo treba o vsebini navodila, ko bo stopilo v veljavo in uporabo, podučiti vse, ki delajo z nosilnimi sredstvi in tiste, ki kontrolirajo pravilnost njihove uporabe ter skrbje za občasne preglede in jih vzdržujejo in popravljajo.

V zvezi s tem bi morali enkrat za vselej pri vseh takšnih postopkih uveljaviti prakso, da se uporabniki tudi osebno, recimo v obliki krajšega seminarja ali šolanja, podučijo o vsebini novoizdanih navodil in predpisov. Dosej se namreč že velikokrat takšne stvari ponekod oblašale kar v predalih, namesto da bi odgovorni poskrbeli za njihovo uresničevanje. Ko se je uveljavljanje preverjalo, pa so se največkrat izgovarjali: »Kdo bo pa bral to papirato vojsko, ki nam več škodi, kot koristi.« Žal je tudi v tem nekaj resnice. Naj pa to ne bo izgovor in obramba za nedelo, posebno za takšne strokovne stvari, ki se morajo urediti in splošni akti zahtevajo njihovo ureditev.

Kaj predvideva osnutek? Ima osem poglavij, govori o številčnem stanju in naročanju nosilnih sredstev, njihovem sprejemu, uporabi, hranjenju in pregledih ter popravilih, poslednje pa so končne določbe.

Kakšen je namen tega navodila, smo povedali že v uvodu. Kar zadeva številčno stanje in naročanje je rečeno, da je treba imeti urejenih in na zalogi praviloma toliko nosilnih sredstev, da z njimi lahko opravimo delo in naloge tudi v času največjih obremenitev. To je treba ugotoviti izkustveno, najbolje pa analitično. Navodilo navaja za to odgovorne in nadalje pravi, da je v izjemnih situacijah, kot so predvidene okvare zaradi višje sile in podobno, potrebno poskrbeti za začasno posojilo nosilnih sredstev.

Nosilna sredstva naj bi naročali asistenti za delovne naprave pri sektorju nabave preko priprave dela oddelka za žerjave TOZD Remontne delavnice. Ti asistenti naj bi jih tudi prevzemali, pri tem pa naj bi sodelovali tudi delavci, ki je odgovoren za skladiščenje. Posebno opozarja na pozornost ob prevzemu in kako se prevzem opravi. Osnutek navodila namenja največ pozornosti uporabi, hranjenju, pregledom in popravilom nosilnih sredstev. Vseh določb tu ne moremo naštevati. Naj samo na kratko omenimo, da ne smemo uporabljati neuporabnih nosilnih sredstev, da je treba jeklene žične vrvi pravilno ovijati okrog bremena, da verige pri privezovanju ne smejo biti zavite, paziti je treba na enakomerno obremenitev vseh stremen, nesimetrične predmete moramo postaviti na posebne podloge itd. Nadalje navaja odgovorne za pravilno privezovanje, da preobremenjevanje ni dovoljeno, da se koristna obremenitev v neugodnih razmerah zmanjša in podobno. To in še mnogo drugega je navedeno v poglavju o uporabi.

Nosilna sredstva hranimo na dva načina. Tista, ki so v rezervi in jih ne uporabljamo, so vskladiščena, tista, ki so stalno v rabi, so na žerjavih in dvigalih, tista, ki so občasno v rabi, pa so v bližini le-teh. Rezervna nosilna sredstva morajo biti vskladiščena tako, da so zavarovana pred vlago, poškodbami, rjavenjem, umazanijo in odtujitvijo. Vskladiščena in evidentirana morajo biti tako, da se jih lahko takoj najde, kar žal sedaj ni vedno tako. Za vodenje ustrezne evidence je predvidena posebna kartica. Navodilo navaja, kako se jo izpolnjuje in uporablja.

Posebno pomembno za varno in neprekinjeno delo z nosilnimi sredstvi so pregledi in vzdrževanje. Tu so načelno navedeni roki. Načelno zato, ker so roki za nosilna sredstva, ki so sestavni del žerjavov, dvigal in drugih naprav, določeni v navodilih za obratovanje. Za tiste, ki niso sestavni del teh naprav pa se predvideva, da se bo moralo po uveljavitvi

tega navodila določiti preglede ter njihove roke in jih vpisati v evidenčni karton. Roke naj bi določili asistenti za delovne naprave v sodelovanju z vodstvom elektrožerjavnega oddelka. Za to bo treba uporabiti obstoječe tabele, opraviti ustrezne izračune in podobno. Pri določanju rokov za preglede bo treba upoštevati delovne razmere, dolžino obratovanja in uporabe. Seveda pa se prav v zvezi s temi določbami pričakuje, da bodo ravno asistenti za delovne naprave in odgovorni elektrožerjavnega oddelka dali še nove koristne pobude in pripombe za dokončno oblikovanje teh določil.

O seznanitvi vseh, ki na tem delajo, kar je zapisano v končnih določbah, smo že povedali. Tu je zapisano tudi, da bo osnutek obravnaval in odločal o njegovem sprejemu odbor za splošne zadeve pri delav-

skem svetu Železarn, njegova določila pa se bodo začela izvajati en mesec po uveljavitvi. O tem roku se bo treba še končno odločiti, ker je morda prekratek za pripravo vsega, kar bo obravnavano navodilo predpisovalo. Predvsem se pri tem misli na seznanitev vseh, ki na tem delajo, določitev rokov za preglede, nabavo evidenčnih kartonov in podobno.

Najbolj pomembno je, da bo imelo to navodilo praktično in življenjsko vrednost, saj nima smisla, da bi se z njim v praksi onemogočili, pač pa moramo v njega zapisati tisto, kar bo omogočilo pravilno uporabo nosilnih sredstev in dobro gospodarjenje z njimi. Se pravi, da bomo dosegli namen, ki smo ga uvodoma zapisali.

Rok za razpravo in pripombe je 15. september. Če se bo ugotovilo, da je prekratek, se ga bo lahko sporazumno tudi podaljalo. Navodilo je napisano s ciljem, da bo ustrezno urejalo in uredilo to področje, kar bo koristno za vse delavce TOZD železarn.

B. B.

ANALIZA PLAČANIH STOJNIN OD LETA 1977 DO DANES

Me- sec	PREGLED PLAČANE STOJNINE v letih 1977/81				
Leto	1977	1978	1979	1980	1981
I.	253.823,50	918.665,00	1.431.371,00	434.566,00	295.817,00
II.	155.004,00	1.659.944,00	3.145.689,00	127.479,00	40.297,00
III.	50.639,00	190.039,00	70.059,00	79.893,00	133.893,00
IV.	183.540,50	93.258,00	138.418,00	207.637,00	163.701,00
V.	34.980,50	389.433,00	302.082,00	68.015,00	175.753,00
VI.	125.325,00	238.920,00	439.943,00	53.496,00	197.391,00
VII.	378.963,00	67.577,00	55.683,00	84.266,00	309.235,00
VIII.	279.812,00	85.260,00	129.877,00	216.019,00	
IX.	622.331,00	112.977,00	80.011,00	250.357,00	
X.	307.505,00	179.528,00	145.090,00	233.643,00	
XI.	279.444,00	63.294,00	120.463,00	142.526,50	
XII.	483.110,00	267.718,00	261.822,00	257.430,00	
Skup.	3.154.477,50	4.266.613,00	6.320.508,00	2.155.327,50	1.006.852,00
			Prvo polletje in julij	1.316.087,00	

V zvezi z akcijo za hitrejše razkladanje vagonov in zmanjšanje stojnin objavljamo pregled stojnin za obdobje od leta 1977 do vključno letošnjega julija. Iz pregleda je razvidno, da je bila stojnina najvišja leta 1979, najnižja pa leta 1980. Letos smo nekako na ravni lanskega leta. Zelo velika je bila stojnina julija letos, ko je bil izredno velik in sunkovit dovoz raznih surovin in polizdelkov. Če si bomo ustrezno prizadevali vsi, ki lahko vplivajo na zmanjšanje stojnin, je še čas, da z dobrim delom ne bomo presegli lanskega zneska stojnin. Gibanje bomo zasledovali vsak dan in mesečno in o stanju tudi poročali.

B. B.

OBISK PRI DELOVNIH INVALIDIH V BORU

(Nadaljevanje s 1. strani)

popolndne v Bor, kjer so nas na avtobusni postaji čakali še ostali tovariši. Prvi vtis o mestu je bil enkraten. Mesto ima okrog 40.000 prebivalcev, je moderno, s stolpniciami in na periferiji z enodružinskimi hišami. Prahju je manj kot pri nas na Jesenicah, le ko se dim spusti k tlom, je izredno zadušljiv in precej draži pljuča.

Po namestitvi v hotelu Evropa in po kratkem ogledu mesta smo si zvečer ogledali zabavno prireditev s pevci narodnozabavne glasbe, s humoristom in igralcem Čkaljo na čelu. Pri večerji smo bili deležni velike pozornosti z mnogimi željami o našem dobrem počutju med njimi.

Sodelavec v elektroremontni delavnici v martinarni

(Foto S. Kokalj)

Poleg manjših daril so nam poklonili veliko sliko njihove talilnice bakra.

Drugi dan, na dan rudarjev, smo bili gostje pri odkritju spomenika predvojnemu velikemu revolucionarju Timočke krajine PETRU RADOVANOVIČU. Ob tej priložnosti smo v njihovem kulturnem domu imeli tudi razgovor s predstavniki njihovih aktivov in socialne službe ter novinarji lokalnih časopisov in beograjskega časopisa Borba, ki so se udeležili odkritja spomenika. Popolndne je bila svečanost, na kateri so se poslovili od 470 rudarjev in toplotničarjev, ki so v letu dni odšli v pokoj.

Ostala dva dneva smo si ogledali celotno vzhodno Srbijo, njene znamenitosti in lepote, pa tudi kraje pomembne iz NOB. Bili smo gostje delovnih organizacij; tovarne umetnih gnojil v Pranovu in rudnika Majdanpek, ki sodita v sklop borskega bazena. Prav tako so nam pokazali Brodoremont, delavnice za remonte rečnih ladij in seveda elektrarno Djerdap na Donavi. V Pranhovu in Majdanpeku jih je zanimalo, kako delamo in kako skrbimo za ljudi in invalide pri nas v Železarni.

Za ves čas našega bivanja so nam dodelili 12-sedežni kombi s šoferjem, ki nas je vozil po celotni pokrajini, spremljali pa so nas vedno vsaj štirje, večinoma pa tudi šest njihovih predstavnikov.

Slovo od tako gostoljubnih ljudi je bilo težko. Prepričan sem, da se bo tako sodelovanje nadaljevalo, da bomo še naprej izmenjevali izkušnje o našem delu.

Naj se iz vsega srca zahvalim tovarišem Veljkoviču, Stupareviču, Laziču, Antiču in vsem ostalim tovarišem iz Bora v imenu delegacije aktivna invalidov železarneske Jesenice za izredno gostoljubnost in pozornost. Enako zahvalo izrekamo tudi tovarišem iz Prahova, Majdanpeka in Brodoremonta. Poskušali jim bomo vrniti njihovo pozornost ob drugem srečanju na Jesenicah.

Stane Sušanec

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

»Naš delavski svet se je v tej mandatni dobi sestal že trikrat. Z udeležbo smo lahko zadovoljni, vendar mislim, da delo delegatov ni vedno najbolj zavzeto,« je povedal MIHA ŽEMVA, ki je že drugo mandatno dobo predsednik delavskega sveta v TOZD Želbljarna. »V delavskem svetu so v glavnem starejši delavci, taki, ki so to funkcijo že prej opravljali. Do sedaj smo izpeljali vse naloge, ki so bile pred nas postavljene. Kakšnih večjih problemov sicer nismo imeli, pogrešamo pa večjo udeležbo delegatov v razpravah. Mnogi se zadovoljijo že s tem, da za kakšno stvar glasujejo.«

Povedal je tudi, da kakšni večji problemi redko pridejo pred delavski svet, ampak se rešujejo na sestankih samoupravnih delovnih skupin. To so predvsem proizvodni problemi, reklamacije, medsebojni odnosi, problemi zaradi kvalitete in podobno.

»Moram poudariti, da samoupravne delovne skupine pri nas izredno dobro delajo. Imamo pet samoupravnih delovnih skupin in na njihovo delo sploh nimam pripomb. Sestanki so zelo živahni. Včasih se sestanemo tudi kar tako, spontano, brez sklica sestanka in se vname razprava o kakšnem problemu. Zmenimo se, potem tudi napišemo zapis-

svoje. Veliko takih stvari se sliši, ljudem pa to zbija moralo.

Eden od vzrokov za slabo delo delegacij je najbrž tudi triizmensko delo, po katerem tukaj v želbljarni delamo, pa tudi dejstvo, da je v delegacijah veliko žensk, ki imajo obveznosti do družine in ki najbrž tudi ne bodo pustile otrok samih doma, da bi prišle na sestanek.

Miha že 27 let dela v želbljarni. »Tu ni dela, ki ga ne bi že opravil,« pravi. »Veliko je delovnih mest, ki so nekoliko pretežka, čeprav se danes delo v želbljarni ne more primerjati s tistim nekdanjim. Spomnim se, da smo včasih ročno premetali tudi po 40 ton dnevno.« Leta 1978 je ob delu končal delovodsko šolo in od takrat naprej je izmenski delovodja v obratu. Že 25 let je član izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Osem let je bil tudi predsednik sindikalne organizacije v TOZD, pa njen tajnik, sedaj pa je že četrto leto referent za oddihe in izlete.

Povedal je tudi nekaj besed o obratu in težavah, s katerimi se srečujejo. »Naša proizvodnja je skoraj v celoti namenjena izvozu, saj si s tem priskrbimo prepotrebne devize. Imamo pa še vedno probleme pri oskrbi z žico. Dogaja se, da nam zaradi tega tudi več strojev stoji po cel teden. Ne vem, kaj je temu vzrok. Žice ne dobimo kljub vsem obljubam. Če bi jo imeli dovolj, bi plan prav gotovo preseglji.

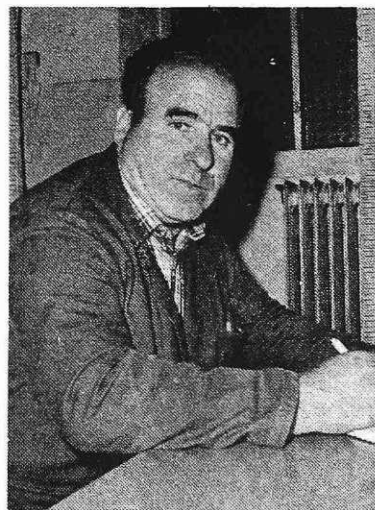
Imamo tudi kadrovske težave. Še vedno nam manjka pet do šest delavcev, da bi lahko nemoteno delali. Imamo tudi veliko odsotnost z dela. Veliko je žensk, ki so odsotne zaradi otrok. Nekaj mladih pa ima neresen odnos do dela. Včasih koga po nekaj dni ni in zato trpi proizvodnja. Če ni želbljarja izgubimo pet proizvodnih ur na stroju, ki jih ni mogoče nadomestiti, saj delamo na tri izmene in so stroji noč in dan zasedeni.«

Povedal je tudi, da so zadovoljni z novim strojnim parkom. Nekaj časa so imeli težave z želbljarskimi stroji, ki so jih kupili na Češkem, toda sedaj so se kot pravi, delavci privdili strojem in stroji delavcem, tako da dosega jo zelo dobre rezultate. Za to pa ima zasluget celoten kolektiv. »V adjustaži imamo tudi dva nova pakirna stroja, ki zelo razbremenjujejo sodelavke, ki tam delajo. Ni več toliko težkega ročnega dela, ki so ga morale včasih opravljati in tudi prahu je veliko manj.

Problematična je sedaj čistilnica žičnikov, ki ni kos povečani proizvodnji. Dogovarjali smo se že o nabavi nove, toda investicija je taka, da ji za sedaj nismo kos.

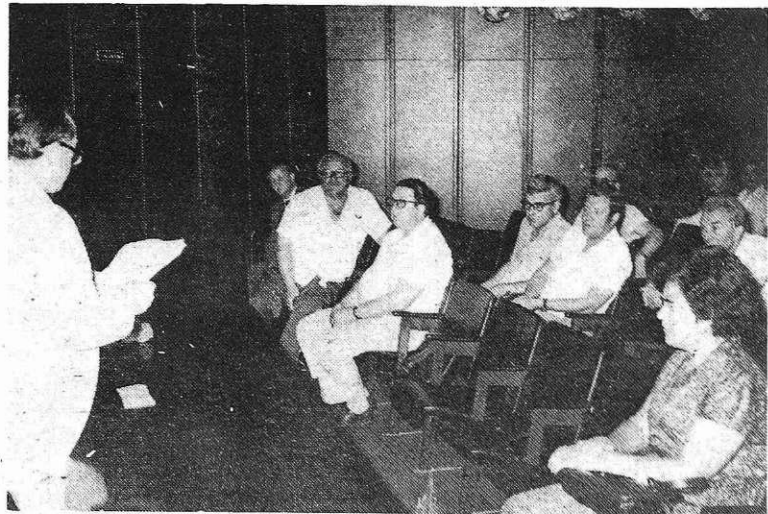
Že petnajst let se v želbljarni bori za beneficirano delovno dobo, toda do sedaj še nismo imeli uspeha,« je še povedal ob koncu razgovora. »Pogoji dela so se sicer izboljšali, toda želbljarna še vedno ostaja želbljarna, predvsem zaradi hrupa. Uporabljamo sicer vložke za v ušesa, vato in antifone, toda s tem si ne moremo dosti pomagati. Vsako leto pridejo k nam merit hrup, po kakšnem tednu odidejo in je spet vse tiho.«

Miha se vozi vsak dan na delo v Železarno iz Zasipa pri Bledu, kjer sta si z ženo zgradila hišo. Ima tri otroke. Tudi sin dela v Železarni v TOZD Transport in Miha upa, da bo nadaljeval tradicijo družine, saj je že njegov oče delal v Železarni.

nik in stvar je urejena. Smo namreč majhen kolektiv, zato pa zelo trden in enoten in vse probleme rešujemo skupaj. To se najbolj kaže ravno pri delu samoupravnih delovnih skupin. So sicer posamezniki, ki s svojim delom in obnašanjem odstopajo, toda ne pridejo do veljave, ker so v manjšini. Sestanke sklicujemo največkrat kar med malico ali takoj po njej. Mislim, da so delavci dobro obveščeni o vsem, kar se dogaja v kolektivu. Včasih se tudi skregamo in to zelo, vendar na koncu vedno najdemo skupen jezik.«

Dosti pripomb je imel tudi na delo delegacij za posamezne SIS. Pravi, da od vseh delegacij pri njih res dela le delegacija za zbor združenega dela skupščine občine. Tudi sam je član delegacije za SIS za kulturo in telesno kulturo, je celo njen podpredsednik, vendar z njim delom ni zadovoljen. »Sestajamo se le takrat, ko je res nujno,« pravi. »Te pojave so obravnavale tudi družbenopolitične organizacije v TOZD z namenom, da bi spet obudile delo posameznih delegacij, vendar brez uspeha. Kaže, da ljudje nimajo interesa za tovrstno delo. Vzrokov za to je lahko več. Dostokrat je brez pomena, da se sestajamo. S svojimi predlogi sploh ne prodremo. Tak primer je bil z delegacijo za SIS za zdravstveno varstvo, ko se je razpravljalo o participaciji. Vsi smo bili proti, toda predlog je bil vseeno sprejet. Takrat je veliko ljudi izgubilo zaupanje v pomembnost dela v delegacijah in v smisel tega dela in mnogi od takrat ne pridejo več na sestanke, saj imajo občutek, da je to samo izguba delovnega časa. Pravijo, da bodo tisti zgoraj tako ali tako naredili po

Delegacija invalidov dela železarneske Jesenice se je v domu kulture v Boru pogovarjala s predstavniki aktivna invalidov dela bazena Bor in predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Bor.

POLLETNI POSLOVNI REZULTAT V TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

V temeljni organizaciji združenega dela Valjarna debele pločevine so v prvem polletju letos izvaljali 36.900 ton debele pločevine ali 7.693 ton manj kot v obravnavanem obdobju lani. S tem so sicer gospodarski načrt presegli za 4,2 %, za 3,7 % pa so zaostali za povečanim operativnim programom.

Gospodarski načrt so presegli zaradi preložitve planiranega remonta iz aprila v september, zaradi česar je bil tudi povečan operativni načrt, ki pa ga niso uspeli doseči zaradi pogostih okvar na oboku krožne peči, neustreznega vložka, razkladanja in prenašanja slabov iz železarne Smederevo iz adjustaže na progo in zaradi zelo majhne medfazne zaloge pločevine. Precej odstopanj je bilo tudi glede kvalitete asortimenta, pri čemer je precej objektivnih vzrokov, preseneča pa ugotovitev v poslovnem poročilu TOZD, da je precejšen vpliv na kvaliteto imela tudi prodajna politika Železarne, oziroma prodajna služba, ki je forsirala posamezne naročnike ne glede na sprejeti kvaliteten program.

V temeljni organizaciji so za prvo polletje načrtovali 44.520 ton vložka iz TOZD Valjarna bluming štekel. Ker domačega vložka ni bilo dovolj, razen tega pa so ga zaradi preložitve remonta potrebovali več, so poleg 39.778 ton vložka iz TOZD Valjarna bluming štekel dobili še 9.053 ton vložka iz železarne Smederevo, tako da so imeli na voljo 4.011 ton vložka več, kot so planirali.

Z gospodarskim načrtom planiran izplen v višini 79 % so presegli za 1,39 %, in sicer je pri slabih znašal 80,99 %, pri odrezkih pa 77,74 %. Boljši izplen so dosegli zaradi večjih naročil na valjano dolžino, ki izplen izboljšuje in z dogovarjanjem s kupci, ki pločevino raznih formatov vzamejo na redna naročila.

Zaradi dvoizmenskega dela na progi in v adjustaži je storilnost v primerjavi s prejšnjimi leti padla. Na nočni izmeni so samo delavci, ki vzdržujejo ogrevne peči na potrebni temperaturi. Na nižjo produktivnost je vplival tudi premik v kvaliteto. Custodis normalizirna peč obratuje po sistemu 4+1, OTOP pa na tri izmene, enako kot delavci pri ravnalnem stroju. Kljub čedalje večjemu pomanjkanju delavcev, poudarjajo v polletnem poslovnem poročilu, storilnost iz meseca v mesec raste, čeprav včasih na škodo kvalitete. Poprečna mesečna storilnost se je gibala od 262 do 289 kg na uro in delavca.

Temeljna organizacija Valjarna debele pločevine sodi med večje porabnike energije, in sicer predvsem električne energije in zemeljskega plina. Kljub prizadevanjem vseh delavcev, navajajo v polletnem poročilu, je bila poraba električne energije nad planirano količino, prav tako pa je nekoliko višja tudi specifična poraba zemeljskega plina. Vrsta težav, predvsem na krožni peči, in neustrezen vložek sta vzrok, da so v posameznih mesecih tako na krožni kot na potisni peči dosegli večje specifične porabe, kot so jih načrtovali. Pri normalizirani peči je vzrok večji specifični porabi ze-

meljskega plina predvsem v ogrevanju debelejših pločevine, ki so jo v prejšnjih letih normalizirali v OTOP.

Zastoji so se v prvih šestih letosnjih mesecih gibal od 19,53 do 29,92 %. V skupnih zastojih so zajeti vsi zastoji vključno z rednimi tedenskimi popravili. Pogoste okvare in težave na krožni peči, navajajo, so vzrok pomanjkanja toplote in s tem višjim zastojem. Razen tega so se v zadnjih treh mesecih nekoliko povečali tudi mehanski zastoji, medtem ko so zastoji zaradi menjav valjev, neustreznega vložka in kampanjskega dela potisne peči v TOZD Valjarna bluming štekel nihali iz meseca v mesec.

S prvim januarjem so v TOZD imeli v delovnem razmerju 175 delavcev, vendar jih je bilo nekaj začasno razporejenih v druge temeljne organizacije. S prvim marcem so sedem delavcev prepisali v druge TOZD, sedem jih je v prvem polletju prekinilo delovno razmerje, sklenil pa le eden in je tako znašal stalež 30. junija 162 delavcev. Poprečni stalež zaposlenih v prvem polletju je bil 162 delavcev ali 26 manj kot v enakem obdobju lani. Skupna odsotnost v TOZD je v prvem polletju znašala 17,37 %, kar je sicer 0,83 % manj kot v prvem polletju 1980, vendar pa 0,32 % več kot je bila v tem obdobju poprečna skupna odsotnost v Železarni. Izredno visoka je bila bolezenska odsotnost, saj je v šestih mesecih znašala kar 9,14 % ali 1,07 % več kot v lanskem istem obdobju ali 0,21 % več, kot je bila poprečna bolezenska odsotnost v Železarni. To pomeni, da so zaradi odsotnosti imeli dnevno poprečno 32 delavcev manj na delu.

Temeljna organizacija je v prvem polletju dosegla 7.230 milij. din celotnega prihodka ali 8,4 % manj, kot so za to obdobje načrtovali, vendar pa 46,8 % več kot lani v obravnavanem obdobju. Prodali so 199.555 ton pločevine ali 93,2 % z družbenim planom načrtovane količine, za kar so iztržili 5.330 milij.

din po poprečni prodajni ceni 26.708 din za tono. Vrednostno je bila eksterna realizacija za 6,3 din nižja od načrtovane, poprečna dosežena prodajna cena pa je bila za 132 din ali 0,5 % višja od načrtovane. Omenimo naj, da so v lanskem istem obdobju prodali 211.696 ton pločevine v vrednosti 3.604,8 milij. din po poprečni prodajni ceni 17.028 din za tono.

Materialni stroški, skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi stroški so znašali 6.010,7 milij. din in so bili za 9,2 % pod načrtovanimi, vendar pa 48,3 % večji kot lanko prvo polletje.

Dosežen dohodek je v prvem polletju znašal 1.234 milij. din, oziroma 3,2 % manj, kot so načrtovali, vendar pa 39,9 % več kot lanko leto. Obveznosti, ki izhajajo iz dohodka, so znašale 543 milij. din, kar je 98,3 % predvidenih in 43,4 % več kot v polletju 1980. Vzroki za tako povečanje so navedeni v povzetku polletnega poslovnega poročila TOZD Hladna valjarna Bela. Načrtovani čisti dohodek so dosegli 95,7 %, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa se je povečal za 37,3 %.

V prvem polletju so dosegli 211.890 din dohodka na delavca ali 91,7 % več kot prvo polletje 1980. Čistega dohodka na delavca so dosegli 107.147 din ali 137,8 % več kot lani, razporejeni čisti dohodek na delavca pa je znašal 107.147 din ali 56,9 % več kot lani. Osebnih dohodek in sredstva za skupno porabo so na delavca znašala 90.583 din ali 32,6 % več kot lani, čisti osebni dohodek na delavca pa je znašal 9.887 ali 25,9 % več kot lani. Mesečno je del izplačnega osebnega dohodka delavcev za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb na delavca znašal 3.404 din ali 8,6 % več kot lani, iz dohodka TOZD pa je ta delež na delavca znašal 36.987 din ali 131,8 % več kot v šestih mesecih lani. Poprečno porabljena poslovna sredstva na delavca so bila za 40,2 osnovna pa za 50,6 % večja kot lani.

V zvezi s polletnim poslovnim poročilom je delavski svet TOZD sprejel tudi nekatere ugotovitve in sklepe, ki so objavljeni v zapisu o seji delavskega sveta.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja TOZD Profilarna z dne 14. 8. 1981

OBJAVLJAMO

proste delovne naloge

1. varilec profilov D-3

8. ktg.

1 oseba

POGOJI: Delo traja do 31. 12. 1981. Z izbranim kandidatom bo sklenjeno delovno razmerje za določen čas ali pogodba o delu. Zato se lahko prijaviijo nezaupljeni, delno zaposleni delavci ali upokojeanci - varilci.

Prijave sprejema kadrovske sektor železarne Jesenice.

Rok prijave 15 dni po objavi.

DANES SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Danes, 20. avgusta ob 15. uri sklicuje namestnik predsednika delavskega sveta Vinko Rotar tretjo sejo delavskega sveta Železarne in poleg pregleda izvrševanja sklepov zadnje seje v razpravo in sklepanje predlaga:

- polletno poslovno poročilo delovne organizacije Železarne,
- poslovanje v drugem polletju z devizno bilanco,
- predlog kreditiranja zadruške gradnje,
- ugotovitvi o izidu sprejemanja aneksa k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje in predloga o pristopu k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi zdravstvene skupnosti občine Jesenice v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih,
- imenovanje razpisne komisije za podpredsednika poslovnega odbora in vodje sektorjev, poročilo razpisne komisije in imenovanje delegatov.

Delegati so za obravnavo prvih dveh vprašanj dobili tudi pisno gradivo.

UDELEŽENCEM IX. SREČANJA ŽELEZARJEV - BORCEV NOV IN MLADINE SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Za prevoz udeležencev IX. srečanja železarjev - borcev NOV in mladine SOZD Slovenske železarne iz naše železarne v soboto, 29. avgusta, so organizirani posebni avtobusi, in sicer s:

parkirišča pred Železarno, postajališča na Javorniku (postajališče smer Blejska Dobrava), Blejska Dobrava, Kočna ter postajališča Zirovnica, Begunje, Radovljica (avtobusna postaja), Lesce (železniška postaja), Bled (avtobusna postaja), Zasip, Zgornje Gorje, Rateče-Planica s postanki na vseh postajališčih do vključno Hrušice - z odhodom ob 6.30.

Po potrebi bodo vožnje ponovljene z odhodom ob 8. uri s postajališč: parkiri prostor pred Železarno, Javornik (postajališče smer Blejska Dobrava), Zirovnica, Lesce, Bled in Zgornje Gorje.

Udeležencem priporočamo, da v čim večjem številu uporabijo prvi prevoz. Udeležencem tudi priporočamo, da zaradi enosmernega prometa in nemotenega prevoza čim manj uporabljajo svoja osebna vozila.

Zaradi nemotenega prevoza bo iz Spodnjih Gorij na Mežakljo oziroma Ravne in nazaj potekal enosmerni promet takole:

- od 6.30 do 8.00 enosmerna na Ravne,
- od 8.00 do 8.30 enosmerna Ravne - Sp. Gorje,
- od 8.30 do 14.00 enosmerna Sp. Gorje - Ravne,
- od 14.00 do 15.00 enosmerna Ravne - Sp. Gorje,
- od 15.00 do 16.00 enosmerna Sp. Gorje - Ravne,
- od 16.00 do 19.00 enosmerna Ravne - Sp. Gorje.

Za udeležence srečanja bo povratek z Raven med 17. in 19. uro, o odhodih posameznih avtobusov pa bodo obveščeni prek zvočnikov.

OPOZARJAMO, DA JE SREČANJE V VSAKEM VREMENU!

Pripravljalni odbor

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 24. DO VKLJUČNO 30. AVGUSTA

24. avgusta, MIHA STOJAN, vodja TOZD Elektrode, Bohinjska Bela, št. 49a;
25. avgusta, BORIS PESJAK, vodja FRS, Jesenice, Cesta revolucije 2A, št. tel. 82-726;
26. avgusta, JOŽE KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 112;
27. avgusta, BOŽO BARTELIJ, član PO, Jesenice, Titova 3A, št. telefona 81-453;
28. avgusta, JERNEJ HOČEVAR, vodja sekt. prodaje, Jesenice, Kejzarjeva 38, št. tel. 81-112;
29. avgusta, FRANC RAVNIHAR, vodja TOZD Valj. žice, Jesenice, Lipce št. 7a;
30. avgusta, JANKO PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, št. tel. 81-904.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, št. telefona 2435.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 24. 8.	VINKO ROTAR	FRANC CERKOVNIK
TOREK - 25. 8.	MARJAN DROLČ	IVAN KODRIČ
SREDA - 26. 8.	VANDA ENIKO	VITO PRETNAR
ČETREK - 27. 8.	MARJAN TRONTELJ	BOGOMIR SVETINA
PETEK - 28. 8.	IGOR MEŽEK	DUŠAN BAK
SOBOTA - 29. 8.	BERTI KRAPEŽ	JOŽE ZIDAR
NEDELJA - 30. 8.	MARJAN ERMAN	ANTON KAVČIČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni: od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 24. avgusta do 29. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:

Dopoldne: I. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.

Popoldne: II. obratna ambulanta in III. obratna ambulanta dr. Želimir Cesarec.

V soboto, 29. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE:

Dopoldne: II. zobna ambulanta dr. Alojz Smolej

Za Železarno v torek, 25. avgusta, od 13. do 19. ure.

Za borce v četrtek, 27. avgusta, od 13. do 19. ure.

Popoldne: I. zobna ambulanta v dent. Viktor Stražišar.

Za Železarno v torek, 25. avgusta, od 7. do 13. ure in v četrtek, 27. avgusta, od 7. do 13. ure.

V soboto, 29. avgusta, samo dopoldne: I. zobna ambulanta v dent. Viktor Stražišar.

DIJAKOM, KI SO ZAKLJUČILI POČITNIŠKO DELO

Vse dijake, ki so bili na počitniškem delu v TOZD in delovnih skupnostih Železarne, obveščamo, da nam pošiljanje delavskih knjižic po pošti povzroča težave zaradi vročanja s podpisom, zato prosimo vse, ki so zaključili počitniško delo, da se osebno oglasijo zaradi dviga delavskih knjižic na kadrovske sektorju Železarne - soba št. 15.

Kadrovske sektor

GENERALNI REMONT LETA 1981

(nadaljevanje s 1. strani)

12 delovnih nalog, ki so morale biti v celoti zaključene do pričetka popravil. Nosilci posameznih delovnih nalog so bili konkretno zadolženi za vse priprave od meritev do kontrole meritev, od obdelave valjčnih vstavkov, pa do priprave posebnega orodja, ki ga za dobro in kvalitetno delo uporabljajo vzdrževalci pri tem delu.

Vsa popravila so potekala po planu in so se pričela v petek, 7. avgusta, ob 22. uri zvečer z izgraditvijo valjev kompletno z valjčnimi vstavki in armaturami. Delo se je sicer nekoliko zataknilo zaradi neupoštevanja plana, vendar so vzdrževalci s svojim vestnim delom zamujeno nadoknadili.

Priprava dela vzdrževanja Javornik s programerjem tov. Lapajnetom je izdelala za celotno delo časovni diagram in ga, tudi ves čas upoštevala in sproti usklajevala. S tem načinom dela je že vnaprej določevala uro prihoda na delo za posamezne skupine.

S tako organizacijo so delavci delali le 12 ur dnevno, čeprav je delo potekalo 16 ur dnevno. Z dobro organizacijo, zavestjo in željo vseh delavcev po uspehu in dobrem delu,

posebno še v tej težki gospodarski situaciji, so uspeli do nedelje, 9. avgusta, zvečer dokončati zadano nalogo, čeprav so vedeli, da v času generalnega remonta potrebujejo za enako delo pet dni.

Vsak človek je vesel delovnega uspeha ne glede na položaj, ki ga zaseda in ko gre z dela domov, med potjo misli: »Danes sem pa res pošteno zaslužil svoj denar.« S temi lepimi mislimi pride kljub utrujenosti vesel med svoje domače, ki so ga v prelepem vremenu čakali skozi ves vikend doma. Ob pogledu na družino se ti nehote zgrbnijo čelo, v mislih pa ti pridejo pred oči vse ure prebite v prostem času v tovarni. Zasluge bo tako za vse praktično enak, ne glede na to, kje is prebil vikend. Imaš lahko samo upanje, da bodo naši otroci mogoče le plačani po učinku, ne pa po solidarnosti.

V ponedeljek se je znova začel delovni dan za vse enako. Tudi za tiste, ki takoj pričnejo iskati napake tistih, ki so bili čez vikend na delu, čeprav ni izključeno, da kdor dela, lahko kljub prizadevnosti včasih kaj pogrši.

Asistent za delovne naprave
TOZD Valjarna debele
pločevine

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Jeklovlek

3. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V torek, 4. avgusta, je predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklovlek Stane Horvat sklical tretjo redno sejo. Ob pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so izvršeni, razen tistih, ki so dolgoročnejši.

Predlog, ki ga je predložil oddelek za študij dela in časa, o spremembi konstant v premijskem sistemu nagrajevanja vodilnih delavcev je odbor potrdil.

Obravnavali so predlog za fizično likvidacijo osnovnih sredstev in sklenili, da se v II. polletju pripravi dodatni predlog za fizično likvidacijo nekaterih dotrajanih osnovnih sredstev.

Odbor je obravnaval polletno poslovno poročilo in ugotovil, da je TOZD zaradi previsoko planiranih prodajnih cen dosegla indeks na plan 96,8%. Skupna proizvodnja je enaka blagovni proizvodnji, ki je dosežena v odnosu na plan 102% in na vrednost 101%.

Odbor je ugotovil, da dohodkovni odnosi niso realni in stimulativno urejeni med TOZD materialne proizvodnje in TOZD storitvene dejavnosti, da bi bile spodbuden dejavnost stabilizacijskih prizadevanj.

Odbor tudi ugotavlja, da so dohodkovni odnosi proračunsko naravnani, da bi pokrili predvsem materialne stroške, družbene obveznosti in osebne dohodke, ne glede na rezultate dela in poslovanja.

Odbor meni, da dohodkovni odnosi in dohodkovna povezanost med TOZD še ni na ravni učinkovitega gospodarjenja, da bi hitreje dosegli gospodarsko trdnost in zavrla inflacijska gibanja.

Odbor je sprejel še naslednje temeljne ugotovitve:

- da se udeležba v skupnem prihodu od realizacije osnovne dejavnosti med TOZD materialne proizvodnje giblje od 20% do 80%.

- da se ugotovi, kako poteka izpolnjevanje pogodbenih obveznosti do IMV Novo mesto pri odplačilih posojila,

- da reševanje reklamacij ne poteka po navodilih, da stroški reklamacij bremenijo TOZD povzročitelje,

- da je reorganizacija preventivnega vzdrževanja pomembno vprašanje proizvodnje in produktivnosti dela, zlasti pri zniževanju zastojev in proizvodnih stroškov,

- da v okviru samoupravnega sporazuma o temeljih plana SOZD Slovenske železarne za obdobje 1981 do 1985 ne izpolnjujemo medsebojnih obveznosti, zlasti glede vlozka,

- da je razrez kolobarjev ozko grlo proizvodnje ventilskih jekel in objektivno vprašanje novih kapacitet.

Na predlog oddelka za raziskavo tržišča je odbor obravnaval poviša-

nje prodajnih cen izdelkov črne metalurgije in problematiko prodajnih cen. Pri tem je ugotovil, da je povišanje prodajnih cen v skladu z gospodarskim načrtom za leto 1981.

Med drugim je odbor ugotovil, da prodajna cena nekaterih izdelkov ne pokriva lastne cene, zlasti pri nekaterih kvalitetah brušenih jekel (ventilska) in valjano termično obdelanih jekel, kar je problem nizke stopnje predelave.

Na seji so menili, da je pri nekaterih kvalitetah v ceni naših izdelkov še prevelika udeležba živega dela in lastnih stroškov. Niso pa soglašali s povišanjem planskih prodajnih cen med letom, ker ni skladno z rebalansom gospodarskega in finančnega načrta in ugotovili, da so veljavne planske prodajne cene za leto 1981 že ustrezno višje.

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V četrtek, 6. avgusta, je predsednik delavskega sveta Janez Židan sklical tretjo redno sejo. Najprej so obravnavali sklepe prejšnje seje in ugotovili, da so izvršeni, razen tistih, ki so akcijski in dolgoročnejši. Na seji sta poročala tudi predsednika odbora za delovna razmerja in odbora za gospodarstvo.

Delegati so imeli pripombo na izplačevanje tretje rente avtorjem tehničnih izboljšav, pri čemer so izpostavili večjo odgovornost strokovne komisije za oceno predlogov in oddelka za zaščito industrijske lastnine.

V nadaljevanju so obravnavali polletno poslovno poročilo TOZD Jeklovlek in Železarne. Ugotovili so, da sta bili poročili pravočasno in dobro pripravljene in da so ju obravnavali na vseh sestankih SDS. Te niso imele bistvenih pripomb, zato so zaključni del poslovnega poročila potrdili.

Delegati so ugotovili, da je TOZD Jeklovlek izpolnila vse planske obveznosti in dosegla pomembne poslovne uspehe, kljub temu pa ni dosegla planiranega skupnega dohodka, oziroma ustrezne udeležbe v skupnem prihodu.

Delegati so se odlično zavzeli za izdelavo analize o pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke, da bi dejansko postali vsodbuden dejavnik za rast dohodka in produktivnosti dela.

Delavski svet je poudaril, da je potrebno radikalno poseči v spremembe in doseči preobrat v dohodkovnih odnosih v smislu uresniče-

Razen tega je odbor ugotovil, da strokovna komisija za oceno predlogov za investicijske zamenjave in drobnih investicij predolgo obravnava in zadržuje predloge, zato je tudi realizacija programov komaj 50%.

Odbor je soglašal, da 5% sredstev za amortizacijske zamenjave, s katerimi razpolaga TOZD, ne zadošča za program manjših naložb, ki so pomembne za ohranjanje in razvoj proizvodnih kapacitet.

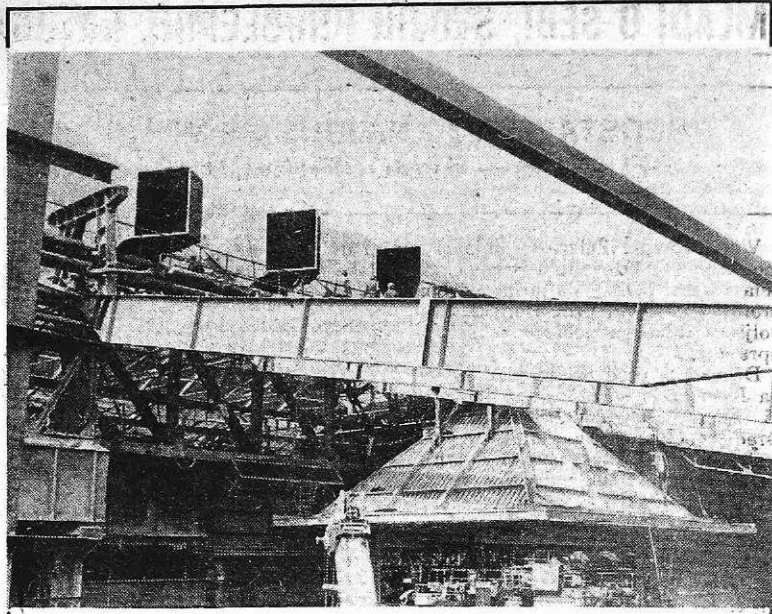
S tem pa je povezano vprašanje o prestativni brusilnici na Belo in ogrevanje hale z izgradnjo skladišča in odpreme.

Na ta pomembna vprašanja strokovna komisija še ni dala ustreznega poročila.

Ob sklepu je odbor potrdil plan proizvodnje za mesec avgust, ki skupno znaša 1520 ton.

Obravnavali so tudi tehnične izboljšave in izračun tretje rente za osem avtorjev. Potrdili so izplačilo posebnih nadomestil, ki so zakonsko utemeljene, s pripombo, da so nekatere tehnične izboljšave glede na sedanjí čas že vprašanje ekonomičnosti.

V. L.

Montaža odpraševalne naprave (Foto S. Kokalj)

TOZD Jeklarna

3. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Jeklarna je 31. julija sklical 3. redno sejo. Najprej so potrdili zapisnik druge redne seje odbora za gospodarstvo z ugotovitvijo, da so vsi sklepi izvršeni. Ni pa še posredovan sklep s prve redne seje z dne 27. maja.

Računovodkinja Mija Čop je navzoče seznanila s poslovnimi kazalci prvega polletja 1981, kakor tudi z izračunom uspeha po lastni ceni. TOZD Jeklarna je imela v prvem polletju za 74.810.629 din nižje stroške v primerjavi s planiranimi. Navzoče je seznanila tudi z odstopanji od planiranih stroškov po oddelkih in povedala, da je TOZD imela znižanje za 97.156.957 din.

Člani odbora so bili seznanjeni tudi s celotnim prihodkom in njegovo razporeditvijo za prvih šest mesecev tako za DO Železarno, kot za TOZD Jeklarna.

Ljube Kalan je člane odbora seznanil, da je TOZD Jeklarna v I. polletju imela po družbenem planu nalogo izdelati 246.400 ton surovega jekla, od tega 158.200 ton SM jekla in 88.200 ton elektro jekla. Jeklarna družbenega plana ni dosegla in je izdelala le 227.012 ton surovega jekla, kar je za 19.388 ton manj. Plan je bil izpolnjen le 92,1%. Navzoče je seznanil tudi z izvršitvijo plana po oddelkih. Poudaril je, da izpada ni več moč nadoknaditi, zato je dolžnost vseh, da naredijo vse, da bo količinski plan surovega jekla v drugem polletju dosežen.

Varnostnik, tovarš Pinter, je člane odbora seznanil s poškodbami pri delu v prvem polletju. Jeklarna je v tem času imela 81 poškodb pri delu, zaradi česar je izpadlo 1.565 delovnih dni, poškodb na poti je bilo

šest, zaradi tega pa so bili delavci odsotni 60 dni. V prvem polletju se je v TOZD Jeklarna poškodovalo 16 delavcev več kot v istem obdobju lanskega leta in se tako povečanje poškodb nadaljuje že peto leto. Največ poškodb je bilo na prstih na rokah, kar je posledica utesenjenosti, zatrapanosti in nereda na delovnih površinah, prehodih in dostopih do bremen, ki jih delavci morajo zapeti na žerjav. Poudaril je, da v Jeklarni novi delavci samostojno ali v skupini opravljajo delo kljub temu, da še niso usposobljeni za pravilno in varno delo.

V nadaljevanju se je bil odbor seznanjen s potrditvijo aneksov k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov SIS ter predlagal delavskemu svetu, da k tem sporazumom pristopi in v organe imenuje zastopnika TOZD Jeklarna.

Odbor za gospodarstvo je tudi predlagal delavskemu svetu, da pristopi k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti.

Odbor za gospodarstvo je soglašal s sklepom, ki ga je predlagal odbor za gospodarstvo pri DS Železarne 14. julija in predlagal, da zastopa stališča TOZD glede povečanja cen.

Odbor je obravnaval tudi predloge nekaterih racionalizacij in odobril ustrezna nadomestila. Razpravljali so tudi o predlogih za nagrade nekaterim delavcem.

B. K.

TOZD Vzdrževanje

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delegati delavskega sveta TOZD Vzdrževanje so se 6. avgusta zbrali na tretji redni seji, ki jo je zaradi odsotnosti predsednika sklical njegov namestnik Franc Cerkovnik.

Pri pregledu realizacije sklepov zadnje seje so ugotovili, da so pripombe na samoupravni sporazum o delitvi OD in dela sklada skupne porabe zbrane in jih usklajuje odbor za uveljavljanje zakonov o družbenem delu. Zaradi pomembnosti je predviden sprejem dokumenta na referendumu v jesenskem roku.

Po obravnavi poslovnega poročila za prvo polletje 1981 so ugotovili naslednje rezultate:

	din
- celotni prihodek	109.192.803,42
- porabljena sredstva	25.684.956,59
- od tega amort.	
- po predp. stop.	1.358.731,00
- dohodek	84.687.394,03
- obvezn. iz dohodka	22.667.186,05
- čisti dohodek	62.020.207,98
- del čistega dohodka za oseb. doh.	54.066.264,60
- del čistega dohodka za rezervni sklad	2.117.184,90
- del čistega dohodka za poslovni sklad	80.883,68
- del čistega dohodka za stanov. prisp.	2.706.874,80
- del čistega dohodka za dr. namene	
- skupne porabe	3.049.000,00

Delegati so bili seznanjeni tudi s kazalci uspešnosti poslovanja.

Delavski svet je poleg kazalcev pregledal tudi pripombe, ki jih je predlagal odbor za gospodarstvo TOZD Vzdrževanje in jih sprejel v naslednji obliki:

- Stroški vzdrževanja so v upadanju, vendar bo v drugem polletju potrebno še bolj izboljšati deo vzdrževanja, kar se mora odraziti v boljšem stanju delovnih naprav.

3. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V petek, 31. julija, je predsednik odbora za delovna razmerja Anton Noč sklical tretjo redno sejo. Pri pregledu sklepov zadnje seje je odbor ugotovil, da še ni dobil ustreznega pojasnila, zakaj delavec izgubi zaradi nadur pravico do otroškega dodatka. Odbor meni, da je to vprašanje zelo aktualno in pomembno za proizvodnjo.

Odbor je v skrajšani obliki obravnaval poslovno poročilo za prvo polletje 1981. Med drugim je soglašal z uvodnim delom poslovnega poročila, ko ugotavlja, da sedanji dohodkovni odnosi in delitvena razmerja niso vzpodbuden dejavnik stabilizacijskih prizadevanj.

Ugotovili so, da se je število zaposlenih znižalo ob rasti proizvodnje in produktivnosti dela, ki sta pomembna za hitrejšo doseganje gospodarske trdnosti.

V nadaljevanju se je odbor obravnaval kadrovska vprašanja, kot so:

- sprejem delavcev na počitniško delo,
- razporeditev novosprejetih delavcev,

- notranje premestitve delavcev,

- sklenitev delovnega razmerja.

Odbor je potrdil veljavnost sprememb normativ s 1. avgustom dalje.

Razen tega je odbor obravnaval poročilo kadrovskega sektorja o preverjanju znanja iz varstva pri delu za žerjavovodje in neposredne vodje dela.

Glede gibanja nadur in ur za manjkajoče v mesecu juniju je odbor ugotovil, da so skladne z gibanjem proizvodnje in produktivnosti.

Pri pregledu evidence propustnic in števila izhodov pa so ugotovili, da so na ravni dobre delovne discipline.

Odbor je opozoril, da se delavcem, ki so zaposleni na TOS 2, izda odločba o prestativni in da se urgira na oddelku za organizacijo dela za spremembo normativa.

V. L.

TOZD Žebjlarna

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Tretjo sejo delavskega sveta TOZD Žebjlarna je v četrtek, 6. avgusta, sklical predsednik Miha Žemva. Pri pregledu sklepov so najprej ugotovili, da so izvršeni, razen tretjega in šestega, ki bosta izvršena do naslednje seje.

Računovodja je poročal o polletnih poslovnih rezultatih za TOZD Žebjlarna in Železarno. Poročilo so obravnavale tudi vse SDS in odbor za gospodarstvo. Pripombe so imele na zvišanje stroškov pri orodju, materialu za vzdrževanje in prevoznih storitvah. Zahtevali so, da se mora ugotoviti, zakaj je prišlo do zvišanja stroškov.

Obravnavali in potrdili so anekse k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov SIS materialne proizvodnje za obdobje 1981-1985 za železniški in luški promet.

Potrdili so predlog o pristopu k samoupravnemu sporazumu o ustano-

vitvi zdravstvene skupnosti občine Jesenice.

Delegati so obravnavali in potrdili sklep odbora za gospodarstvo o analizi doseganja parametrov za premijo v letu 1980 za TOZD Žebjlarna.

Predsednik delavskega sveta je posredoval še poročilo stalne inventurne komisije o izvršeni inventuri v skladišču potrošnega materiala v TOZD Žebjlarna. Poslovanje skladišča je bilo v redu.

Namestnik vodja TOZD je seznanil člane še o izvajanju stabilizacijskih ciljev, katere je treba dosledno izpolnjevati.

O. M.

PREDSTAVLJAMO NAJBOLJŠE MLADE DELAVCE — SAMOUPRAVLJALCE

V tej številki Železarnja objavlja pogovor z Dževadom Begovićem, delavcem v TOZD Valjarna žice in profilov, ki je bil proglašen za najboljšega mladega delavca — samoupravljalca.

Dževad je pred osmimi leti prišel na Jesenice in se zaposlil v Železarni. Doma je iz okolice Bosanske Gradiške. Najprej je stanoval pri sestri, po odeluženem vojaškem roku pa se je poročil in z družino sedaj živi v Podmežakliji.

Je predsednik osnovne organizacije ZSMS v TOZD-Valjarna žice in profilov in član odbora samoupravne delavske kontrole. V TOZD dela kot valjavec.

Dževad, povej mi nekaj o svojem delu.

Moje delo je težko. Delam v izmenjici 4 + 1. Pri nas je vroče, še zlasti poleti, preprih in prah, zato je veliko bolezenske odsotnosti in mladi zapuščajo TOZD. Fizično delo je res preslabo ocenjeno.

Kaj meniš o delu v vaši OO ZSMS?

Naša OO ZSMS deluje zelo slabo. Mladi niso dovolj zainteresirani, morajo jih osebno prositi, da pridejo na sestanke. Deluje le peščica mladih, pa še to ne redno. Prosil sem že za pomoč predsednika koordinacijskega sveta ZSMS Železarnje, pa tudi to ni pomagalo.

Kot predsednik si seznanjen z akcijo »najboljši mladi delavec — samoupravljalca«, kaj meniš o njej?

Te akcije so potrebne. Mlade spodbujajo k še boljšemu delu, najboljše pa dajejo veliko moralno priznanje.

Kakšen mora po tvojem mnenju biti mladinec, da je lahko

IDEJNOPOLITIČNO IZOBRAŽEVANJE V POLETNIH MESECIH

Republiška konferenca ZSMS organizira od 17. do 23. avgusta v šolskem centru RSNZ v Tacnu že tradicionalno »Mladinsko poletno politično šolo«. Tudi OK ZSMS Jesenice se bo vključila, oz. sodelovala v tej izobraževalni obliki za mladinske aktiviste. To bodo priprave na našo volilno programsko sejo v jeseni. Mladinske poletne politične šole se bodo udeležili:

— Darko Mlakar in Ahmed Karagić za področje konference mladih delavcev,

— Tatjana Tamiar za področje konference mladih v vzgoji in izobraževanju in

— Jani Malý za področje konference mladih iz krajevnih skupnosti.

Izbran za najboljšega mladega delavca — samoupravljalca?

Biti mora aktiven v osnovni organizaciji ZSMS, do svojih sodelavcev mora imeti tovariški odnos, pri delu mora biti marljiv, s svojim obnašanjem ne sme kvariti ugleda temeljne organizacije, sodelovati mora na mladinskih delovnih akcijah, na splošno mora biti aktiven in zglede delavec na vseh področjih.

Kot v drugih TOZD imate tudi pri vas določene probleme. Kakšni so?

Pri nas sta največja problema kantina in garderoba. Kantino smo imeli blizu, vendar so jo prevzele druge TOZD. Sedaj je kantina precej daleč, tako da izgubimo precej

JESENIŠKI BRIGADIRJI — NA DELOVIŠČIH

Mladinsko prostovoljno delo je poleti v polnem razmahu. Jeseniški brigadirji so v treh brigadah (ena je skupaj z radovljiško občino) na delovnih mestih. Pionirji so skupaj z radovljiškimi v brigadi Koprski odred na zvezni akciji Slovenske gorice. 37 brigadirjev dosega dobre rezultate na delovnem mestu. Pionirji zasipavajo jarke za vodovod. Delo ni naporno, traja pa štiri ure dnevno. Popoldne so aktivni v različnih krožkih: radio-amaterskem, karate, fotokrožku, tečaju prve pomoči, na voljo pa imajo tudi športne objekte.

Druga jeseniška brigada Jeseniško-bohinjski odred dela na akciji v Baru. 48 brigadirjev v poprečju presegajo normo za 50 odstotkov. Problemov nimajo, so pa tako na delovnem mestu kot v interesnih dejavnostih med najboljšimi v naselju.

Poleg tega pa 37 jeseniških brigadirjev dela v brigadi Jože Gregorčič-Gorenjc tudi na republiški akciji na Krasu. Tudi ti so marljivi na delovnem mestu in v interesnih dejavnostih. V tem tednu jih bodo obiskali tudi predstavniki OK ZSMS Jesenice in ostalih družbenopolitičnih organizacij jeseniške občine, ostale brigadirje pa so že obiskali.

Tako so se v občini obrestovale priprave pred odhodom brigadirjev na delovišče. Začele so se v začetku

časa samo s hojo na malico. Tudi o garderobi smo že govorili na številnih sestankih, toda za ureditev in povečanje nimamo denarja. Pripomniti moram še to, da je hrana v kantinah zelo slaba.

Kakšno je informiranje v tvoji temeljni organizaciji?

Informiranje v okviru ZSMS je sedaj zelo slabo. Nekaj časa sem pošto dobival redno, potem pa se je to ustavilo. Skoraj vedno sem vabilo dobil, ko je sestanek že tekel ali šele po njem, tako da se ga nisem mogel udeležiti.

Kakšni so odnosi med sodelavci?

Odnosi so še kar dobri, problem je le, da nekateri starejši delavci ne morejo razumeti mladih, da imamo mi sedaj več možnosti in ugodnosti za življenje, kot so jih imeli oni. Tak je razvoj in prav oni so k temu pripomogli.

Ob koncu najinega pogovora mi je še povedal, da se v prostem času ukvarja s športom in bere knjige, veliko časa pa namenja družini.

leta z evidentiranjem in se nadaljevale z lokalnimi delovnimi akcijami. Prva je bila 4. aprila, od aprila do junija pa so potekali tudi brigadirski dnevi, na katerih so sodelovali predvsem srednješolci.

Kakih 200 brigadirjev so evidentirali za letošnje akcije, predvsem kot že nekaj let, mlade delavce, pionirje in dijake, študentov pa skoraj ni bilo. Če lahko rečemo, da večjih finančnih problemov ni bilo — letos so v občini že drugi podpisali samoupravna sporazuma o financiranju mladinskega prostovoljnega dela (letos je bil podpis še boljši kot lani), pa je bilo nekaj več težav z brigadirji samimi. Nekateri se sploh niso odzvali vabilu, čeprav so bili prej pripravljani iti, mlade delavce proizvodne organizacije v času dopustov težko pogrešajo, nekaterim jo je zagodlo spričevalo, nekaterim pa zdravje.

Kljub temu lahko rečemo, da sedanje delo jeseniških brigadirjev na delovnih mestih kaže, da so bile priprave pred odhodom brigadirjev dovolj dobre, izkušnje iz letošnjih akcij pa bodo koristne tudi v prihodnje. Ob tem še dodajmo, da bo sredi septembra pri Šobcu srečanje gorenjskih brigadirjev in pričakujejo, da se jih bo zbralo približno 500.

Rk

DOBER ZGLED VLEČE

V ponedeljek, 3. avgusta, so se zbrali brigadirji pred vrtcem AN-GELCE OČEPEK na Plavžu. Nasmejani in dobre volje so kljub »pasji vročini« odšli za traserjem po krampe, lopate in samokolnice, da prično z delom. Dogovorili smo se namreč za ponovno očiščevalno akcijo najožjega okolja vrta. V bistvu to niti ni bila očiščevalna akcija. Urejali smo namreč atrij pri dojenčkih. Trohnel in razpadajoč les smo odstranili in navozili že pripravljeno zemljo. Tako smo pripravili teren, kjer bomo posejali travo in s tem pridobili zeleno površino.

Na pomoč je prišlo veliko šolarjev, pa tudi cicibanov. Pokazali so, da znajo poprijeti za delo in tudi lépo očuvati, čeprav ravno to igrišče največkrat omenjamo s slabe strani. Priprava sem, da prav ti otroci potrebujejo le dobro vodstvo in pozitiven zgled odraslih. Ob taki zagnanosti za delo se sprašujem, kdo je potem tisti, ki redno onesnažuje igrišče z raznoraznimi predmeti, razbija stekla, maže okna z blatom (fekalije), zvija žlebove in dela drugo škodo?

Vsem »pomagačem« sem obljubila, da jih bom poimensko navedla v

članku. Če sem koga zgrešila, naj mi ne zameri in naj kljub temu še naprej skrbi za urejenost svojega okolja. Sodelovali so:

— celotna brigada JOŽE GREGORČIČ-GORENJC in Edisa Baf-tiari, Edita Battiari, Tina Turk, Bak-kič, Gitka Baf-tiari, Dejan Justin, Simon Pust, Alenka, Aleš Novak, Bojan Gorenšek, Tomaž in Klemen Hiršenfelner, Sandi Begoš, Bošt-jan Solar, Tomaž Brus, Robi Straži-šar, Ksenija Vujčić, Gordana, Dam-jana, Slavica Barišič, Snežana, Svet-lana Dimitrijevič, Miroslav, Jure Zvan, Andrej, Darko Kraljik, Simo-na Kander.

Brigadirji so prevzeli težja dela. To je bila njihova predpriprava za delo na Krasu. Po končani akciji smo posedli po travi in imeli brigadno konferenco. Ugotovili smo, da to igrišče potrebuje še nekaj ur prostovoljnega dela, da bo takšno, kot si ga želimo. Žal pa brigadirje »preganja čas« in zato vabimo še ostale »sosed« vrta za pomoč, ali morda kar na organizirano akcijo. In kdo naj bi bil ta organizator? — Hišni sveti — razmislite!

P. K.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

RADIOLOŠKO-BIOLOŠKO-KEMIČNA ZAŠČITA

Organizacijo in funkcioniranje JKB kontrole na ozemlju je treba postaviti tako, da prihajajo vsi podatki v center za obveščanje in alarmiranje. V centru OA obdeluje podatke računsko-analitična skupina (RAS), nakar se vrši obveščanje in alarmiranje. Če je nevarnost pred JKB b/s blizu in neposredna, je treba obveščanje in alarmiranje izvesti takoj, nato pa nadaljevati s podrobno obdelavo podatkov.

Centri OA in štabi za CZ in RSCZ morajo med seboj izmenjavati podatke JKB kontrole o: jedrskem udaru (kraj, čas, vrste eksplozije, jakost), kemičnem udaru (čas, kraj in vrsta), obsegu in intenzivnosti kontaminacije, identifikaciji kontaminantov in stopnji nastale kontaminacije, stanju in obsegu primarnih in kasnejših posledic v rajonih JK udarov, stanju na kontaminiranih delih zemljišča z napovedjo trajanja nevarnosti in organizaciji kontrolno-zaščitne službe.

Podatke o JK udarih in posledicah učinkov je treba izmenjavati s centri za OA sosednih družbenopolitičnih skupnosti in s poveljstvi in štabi oboroženih sil.

b) Radiacijska, biološka in kemična zaščita

Odvisno od mesta, vloge in nalog posameznih organov in organizacij moramo RBK zaščito organizirati in dimenzirati tako, da zagotovi vsakemu delovnemu človeku in občanu ter vsakemu organu in organizaciji čim kvalitetejšo zaščito.

Pri RBK zaščiti se mora vsem družbenim strukturam zagotoviti: optimalna zaščita, hitrost doseganja le te, enostavnost, univerzalnost in primernost. Prednost pri RBK zaščiti je treba dati posamezniku.

1. VSEBINA RBK zaščite:

RBK zaščito organizirajo in izvajajo vse družbene strukture v vseh razmerah. Le ta zajema: tehnična sredstva in postopke, katerih izvajanje in uporaba ima namen zavarovati delovne ljudi in občane ter materialne dobrine in omogočiti uspešno upiranje agresorju, omogočiti življenje in delo v razmerah uporabe vojnih JKB sredstev.

S prilagajanjem ustreznih dejavnosti zahtevam, ki jih postavlja RBK zaščita, se zmanjšuje učinek vojnih JKB sredstev. To se doseže z disperzijo in evakuacijo določenih materialnih in drugih dobrin, z maskiranjem, zaklanjanjem ter z drugimi ukrepi in postopki.

S primerno organizacijo življenja in dela v razmerah kontaminacije se ublaži učinek le te na ljudi, živali in materialne dobrine. Če so pogoji, je treba kontaminirane rajone zapustiti, če pa tega ni mogoče storiti, je treba v kontaminiranih rajonih organizirati delo z uporabo vseh ukrepov za osebno in kolektivno zaščito. Ne smemo dovoliti, da bi zaradi kontaminacije prenehala gospodarska dejavnost in da bi nastalo vprašanje funkcioniranja sistema SLO pri upiranju agresorju.

Tehnični ukrepi za RBK zaščito so temelj zaščite in zajemajo sredstva in postopke za osebno in kolektivno zaščito delovnih ljudi in občanov in zaščito materialnih dobrin. S tehničnimi ukrepi moramo zagotoviti čim popolnejšo zaščito pred kontaminanti. Rešitve morajo sloneti na izboljšanje zaščitnih lastnosti in prilagajanje sredstev, opreme in objektov, ki se uporabljajo v vsakdanjem življenju in v redni dejavnosti, kjer to ni možno, pa tudi na specialnih sredstvih za RBK zaščito.

2. ORGANIZACIJA RBK zaščite:

Z organizacijo in izvajanjem RBK zaščite moramo ustvariti čim ugodnejše razmere, da bi se izognili temu, da pride do izgub prebivalstva in materialnih dobrin in da bi se izgube zmanjšale. Zaradi tega in glede na učinek kontaminantov na ljudi, živali in materialne dobrine ter glede na to, kako posamezne družbene strukture izpolnjujejo naloge v razmerah uporabe vojnih JKB sredstev, se morajo ljudje, živali in materialne dobrine varovati z osebno in kolektivno zaščito.

ZAŠČITA LJUDI

Osebna zaščita: Odvisno od občutljivosti posameznih delov telesa in morebitne izpostavljenosti učinku vojnih JKB sredstev, moramo zagotoviti predvsem zaščito dihalnih organov, nato pa drugih delov telesa.

Kontaminacija prek dihalnih organov povzroča največje in najhujše izgube. To pa narekuje, da moramo imeti vsak delovni človek in občan zaščitno masko, ki mora zagotoviti: popolno in zanesljivo zaščito pred vsemi kontaminanti in koncentracijami, ki se dosežejo v poljskih razmerah; hitrost pri uresničevanju zaščite, ki daje optimalne rezultate; trajanje zaščite čim dalj časa, najmanj pa, dokler ne nastanejo pogoji za odpravljanje posledic kontaminacije; čim manjši vpliv na delovno sposobnost.

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON

MEHIŠKA ŽELEZARSKA INDUSTRIJA

Mehiške železarnje so izdelale leta 1979 7.005 milij. ton in leta 1980 7.099 milij. ton surovega jekla. Državni plan industrijskega razvoja predvideva, da bo v letih od 1980 do 1990 narasla poraba jekla v poprečju za 10,10 % letno in zato bi do leta 1990 morala narasti letna količina izdelanega surovega jekla na 28 milij. ton. Podatki in analize mehiških oblasti kažejo, da bi bilo takšno veliko povečanje količine izdelanega surovega jekla upravičeno med drugim tudi zaradi potreb državne naftne družbe Pemex. Naftna industrija namreč potrebuje velike količine debele pločevine in brezžvižnih cevi.

Prejšnji projekti so predvidevali v tem obdobju povečanje količine izdelanega surovega jekla na 18 milij. ton, medtem ko je nova količina, ki jo je lani postavila mehiška vlada, celo 28 milij. ton. Pri tem gre predvsem za tiste železarnje, ki so pod državnim nadzorstvom. Iz spodnje razpredelnice je razvidno stanje proizvodnih zmogljivosti mehiških železarn v letu 1979 in predvideno povečanje v letu 1990 (v milij. ton).

Privatne železarnje	1979	1990
Hylsa	1,50	3,00
Tamsa	0,42	0,75
Železarnje pod državnim nadzorstvom		
AHMSA	3,30	4,50
Fundidora Monterrey	1,40	1,50
Sicartasa	1,30	10,00
Siderurgica III.	—	5,30
Skupaj	7,92	25,05
ostale železarnje	1,38	2,95
Skupaj	9,30	28,00

Na osnovi tega programa izgradnje naj bi v Mehiki izdelali v letu 1990 dobrih 24 milij. ton surovega jekla. Pri tem bi železarnje, ki jih nadzoruje državna družba Sidermax, dosegle količino 18,5 milij. ton, oziroma 76,2 % celotne količine, medtem ko je bil njihov delež leta 1979 okoli 60 %.

Danes uporabljata obe privatni železarski družbi Hylsa in Tamsa za izdelavo surovega jekla proizvodni proces prek direktne redukcije železove rude, in sicer mehiški postopek HyL. Ostale tri velike železarnje pod državnim nadzorstvom

izdelujejo jeklo s procesom prek plavžev. Program povečanja izdelavnih zmogljivosti predvideva tudi večjo uporabo HyL postopka.

Privatna železarska družba Hylsa je trenutno drugi največji mehiški izdelovalec surovega jekla. Leta 1979 je izdelala 1,5 milij. ton surovega jekla, kar tudi ustreza njeni tehnični zmogljivosti in 1.335 milij. ton gotovih izdelkov. Njeni dve železarni Monterrey in Puebla izdelujeta surovo jeklo v obločnih električnih pečeh, kjer uporabljajo kot vložek železovo gobo in jekleni odpadki. Medtem ko železarna Puebla z zmogljivostjo 500.000 ton prek naprave za kontinuirno vlivanje izdeluje valjano žico in paličasto jeklo, ima Monterrey v svojem delovnem programu ploščate izdelke z letno zmogljivostjo milijon ton surovega jekla.

Program za povečanje zmogljivosti je mišljen predvsem za železarno Monterrey. S povečanjem količine izdelane železove gobe in z zgraditvijo treh modernih stotonskih UHP obločnih električnih peči nameravajo do konca leta 1983 povečati letno količino izdelanega surovega jekla na 1,6 milij. ton. Ta družba gradi tudi novo železarno za izdelavo posebnih vrst jekel, ki bo pričela obratovati še letos s prvo obratovalno fazo 80.000 ton surovega jekla in kasnejšim možnim povečanjem na 300.000 ton.

Nadaljevanje na 8. strani

2. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna debele pločevine je v torek, 4. avgusta, sklical drugo redno sejo. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili vsi realizirani, razen treh, od katerih je eden v izvajanju, za ostala dva pa so sprejeli sklep, da morata biti izvršena do naslednje seje.

Pri obravnavi delovnih rezultatov v mesecu juliju so ugotovili, da je bila proizvodnja v vseh oddelkih pod planom, in sicer na progi za 638 ton, v adjustazi za 1161 ton in odpremi 1097 ton. Izvaljana količina za domačo porabo je bila večja za 82 ton, za 56 ton pa je bil večji tudi izvoz. Osnovni vzroki za nedoseganje plana so bili: neugodna struktura za izvoz, razkladanje smederevskih slabov, okvara oboka na krožni peči, tridnevni zastoj normalizirne peči zaradi pomanjkanja vložka in velika odsotnost delavcev zaradi dopustov in bolezni.

Operativni program proizvodnje za mesec avgust, ki znaša 6400 ton, od tega 585 ton za izvoz, so sprejeli s pripombo, da ga je mogoče realizirati, vendar morajo vsi prisotni delavci v TOZD zaradi težav v izvozu in pomanjkanja delavcev dosledno izvajati zastavljene naloge. Pogoj za realizacijo operativnega programa izvoza je tudi pravočasna dobava sločka iz TOZD Valjarna bluming-štekel.

Poslovno poročilo za prvo polletje 1981 so vzeli na znanje, v zvezi s tem pa tudi sprejeli določene ugotovitve in sklepe ter jih posredovali delavskemu svetu TOZD v obravnavo in potrditev.

Na znanje so vzeli gibanje osebnega dohodka v prvem polletju 1981 in še posebej v mesecu juniju. Ugotovili so, da znaša povprečni osebni dohodek v juniju 11.116 din in še vedno zaostaja za povprečjem Žele-

zarne, ki znaša 12.095 din, kljub temu, da je poprečno opravljenih ur v obeh primerih skoraj enako.

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V petek, 7. avgusta, je predsednik delavskega sveta TOZD Valjarna debele pločevine Jože Plemelj sklical tretjo sejo. Po pregledu izvrševanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili vsi realizirani, oziroma so v izvajanjih.

Pri obravnavi poslovnega poročila za prvo polletje 1981 so ugotovili, da so ga obravnavale vse samoupravne delovne skupine in nanj niso imele pripomb, razen SDS vodstvo, ki meni, da bo treba v drugem polletju vložiti čim večje napore v količinsko izpolnjevanje plana in realizacijo izvoza, kjer je temeljna organizacija v zaostanku.

Po daljši razpravi so soglasno potrdili kazalce uspešnosti in poslovno poročilo za prvo polletje 1981 z ugotovitvami in sklepi odbora za gospodarstvo. Važnejše ugotovitve in sklepi odbora za gospodarstvo so naslednji:

— TozD valjarna debele pločevine je gospodarski načrt presegla tako pri vroče valjani pločevini, skupni proizvodnji in gotovi proizvodnji. To je pogojevalo prestavitve remonta z meseca aprila v september. V nobenem od oddelkov ni bil dosežen operativni program, čemur so bili vzrok: pogoste okvare oboka krožne peči, neustrezen vložek ter razkladanje in prenašanje smederevskih slabov.

Na predlog vodstva TOZD Vzdrževanje so obravnavali premaknitev termina remonta v valjarni debele pločevine v april 1982. Na osnovi predloga, v katerem so podane prednosti premaknitve remonta, poročila tehničnega inšpektorata za industrijske peči in mišljenja vodstva TOZD Valjarna debele pločevine so soglasili s premaknitvijo remonta v april 1982 in predlog posredovali delavskemu svetu TOZD v obravnavo in potrditev.

Ob sklepu seje so bili še seznanjeni z obvestilom odbora za gospodarstvo TOZD Transport o višini stojnine nastale pri razkladanju železniških vagonov v TOZD v mesecu juniju.

— Glede kvalitete je TOZD izpolnila predvidevanja v okviru možnosti, saj je nižja proizvodnja samo pri eni kvalitetni grupi. Vzroka za to sta bila: remont potisne peči v TOZD Valjarna bluming-štekel in pomanjkanje legur v TOZD Jeklarna.

— Količina vložka dobavljena iz TOZD Valjarna bluming-štekel je bila manjša od planirane, vendar je bila manjkajoča količina slabov nadoknadena iz Smedereva.

— Storitnost je z izjemo meseca marca v letošnjem prvem polletju naraščala z meseca v mesec kot posledica predvsem čedelje manjšega števila delavcev v temeljni organizaciji. Trenutno je v TOZD Valjarna debele pločevine 162 delavcev, s katerimi ni moč več zagotoviti normalnega dela. Za normalno obratovanje naprav si je treba pomagati z nadurnim delom. Za vsaj delno normalno obratovanje TOZD nujno rabi vsaj še šest delavcev.

— Planirani izplen je bil v vseh mesecih presežen.

— V drugem polletju mora vodstvo TOZD in celotni kolektiv vložiti maksimalne napore za dosledno izpolnjevanje mesečnih operativnih programov in realizacijo izvoznih obveznosti, katerih temeljna organizacija v prvem polletju ni izpolnila.

— Programi proizvodnje morajo biti usklajeni z razpoložljivimi kapacitetami, da ne bo prišlo na posameznih agregatih do nepotrebnih zastojev ali preobremenitev.

— Izpad proizvodnje zaradi prekomernih zastojev, okvar in podobno naj se nadoknadi po možnosti v prostih sobotah, če bo še nadalje na razpolago zadostna količina vložka.

Aneks k samoupravnim sporazumom o temeljih plana SIS materialne proizvodnje za obdobje 1981 do 1985 in samoupravni sporazum o ustanovitvi zdravstvene skupnosti občine Jesenice so sprejeli brez pripomb. Za podpisnika so v obeh primerih pooblastili Jožeta Plemlja.

Na predlog odbora za gospodarstvo so sprejeli sklep, da se remont v TOZD Valjarna debele pločevine

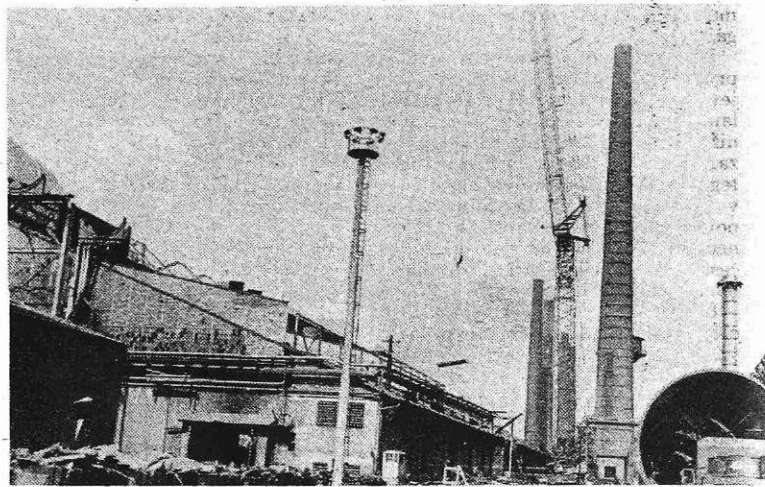
premakne v april 1982. Da bo to mogoče uresničiti, je treba povečati pozornost pri delu z napravami in izboljšati sodelovanje z vzdrževalci, slednji pa morajo izboljšati kvaliteto dela.

Na predlog o zvišanju prodajnih cen izdelkov TOZD niso imeli pripomb in so se strinjali, da se na podlagi predložene dokumentacije zvišajo cene izdelkov za odstotke, ki so navedeni.

Razpravljali so tudi o predlogu tov. Resmana, da se uvede za žerjavovodje žerjava štev. 5 v primeru, ko sodelujejo pri rezanju pločevine za izvoz, ustrezna stimulacija oz. nagrada. S stimulacijo bi pričeli s 1. avgustom 1981, vodstvo TOZD pa bo pripravilo v zvezi s tem predlog za odbor za gospodarstvo.

Na koncu seje so bili delegati seznanjeni še s problematiko napako napisanih dobavnih listov in soglasili z mnenjem vodje TOZD, da je temu problemu treba posvetiti več pozornosti, in sicer od priprave dela do odpreme.

IS

Montaža odpraševalne naprave (Foto S. Kokalj)

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo prejeli zapisnike s sestankov 51 samoupravnih delovnih skupin. Obravnavale so predvsem rezultate gospodarjenja v prvem polletju. Poslovna in tehnična poročila za prvo polletje 1981 so bila tudi osrednja tema sestankov SDS, katerih povzetkov še nismo objavili v prejšnji številki Železara.

SDS TOZD LIVARNA, ki so se sestale na skupnem zboru, so ugotovile, da je njihova temeljna organizacija prvo polletje poslovala uspešno. Delavce moti le previsoka poraba peska, za katerega pravijo, da naj se v bodoče obračunava v TOZD Jeklarna. Razpravljale so tudi o prodajnih cenah izdelkov črne metalurgije. V zvezi s tem pripominjajo, da so njihovi odčitki prepreceni, če upoštevamo, da nam železarna Ravne podobne odčitke pošilja po cenah, ki so skoraj enkrat večje. Več predlogov je bilo izrečenih tudi na račun obratne problematike. Pravijo, da je treba popraviti 32-tonski žerjav in mali nakladač, uvesti delovodske konference ter popraviti urne postavke vseh zaposlenih (»sicer bomo nekega dne ostali brez kadra«). Obnoviti je treba tudi vrata na zahodni strani jeklarne in poskrbeti za toplo vodo v kopalnici sive livarne. »Refamo«, ki je bila posojena zasebniku, pa mora ta vrniti.

Iz TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, PROGA 2400-1, 2 in 3 ter adjustaza 2400-1 in 2 (razen teh pa še dva zapisnika, na katerih sta skupini označeni le s številkami 1 in 2 in ju tako seveda ne moremo točno identificirati). Nekatere so razpravljale o proizvodnih rezultatih v prvem polletju, druge pa tudi o poslovnem poročilu. SDS vodstvo TOZD meni, da se bo v drugem polletju potrebno še posebej potruditi pri količinskem izpolnjevanju plana ter pri realizaciji izvoza, pri katerem TOZD zaostaja za planom. Ugotoviti je treba možnosti — oziroma se že kar dogovoriti z vodstvom TOZD Bluming-štekel — glede valjanja določenih kvalitet in dimenzij na blumingu, v kolikor bo »proga« še naprej zaostajala s proizvodnjo za planom. Zaostajanje pri proizvodnji namreč povzroča pomanjkanje medfazne zaloge in težave pri količinskem izpolnjevanju operativnih planov. Sestanku SDS proga 2400-1, na katerem je bilo govora tudi o delu na proste sobote, sta prisostvovala tudi člana poslovodnega odbora Bregant in Bartelj. Obrazložila sta problematiko, s katero se srečujejo v Železarni. Tako so se dogovorili za obratovanje na praznik 22. julija, vendar pa celotna SDS s tem ni soglasala. Skupine sicer k proizvodnim in poslovnim rezultatom v prvem polletju niso imele pripomb, prav tako pa tudi ne — z izjemo ene, ki vprašuje, zakaj se topli obrok deli samo za bone in kakaj boni veljajo le dva meseca — na drugo problematiko.

V TOZD ŽICARNA so se ob obravnavanju poslovnega poročila za prvo polletje skupine sestale na štirih zborih delavcev, od vseh treh skupin iz patentirnice pa smo prejeli tudi posebne zapisnike (v patentirnici so na teh sestankih razpravljali o proizvodnih rezultatih v prvem polletju, junijski proizvodnji ter o kvalitetni problematiki). Na enem izmed zborov je bilo poudarjeno, da bi bili rezultati lahko boljši, če ne bi bilo pomanjkanja vložka, slabe delovne in tehnološke discipline ter velikih kadrovskih težav. Na sestanku SDS patentirnica 1 je bilo postavljenih več vprašanj. Delavce je zanimalo, kdaj bo patentirnica lahko normalno obratovala. Dobiti žele tudi pojasnilo, kako to, da so se osebni dohodki, kot ugotavljajo, kljub povišanju kategorij za 10 odstotkov zmanjšali, glede normativna za umivanje v kopalnici pa menijo, da je postavljen preozko (»saj se pet ljudi ne more umiti v pol ure«). Pritožujejo se tudi, da v kopalnici ni kalorifierja za sušenje, kljub temu, da so že urgirali pri odgovorni osebi, da popravi in ponovno namesti. Zaradi kalorifierja in tople vode v kopalnici se pritožuje tudi SDS patentirnica 2.

Tudi v TOZD VRATNI PODBOJI so delavci vseh treh dni na skupnem zboru obravnavali poslovne rezultate prvega polletja 1981. Delavci so imeli pripombo le na prevelik porast stroškov za energijo, kajti po njihovi oceni se je poraba zmanjšala kar za 25 odstotkov. Pod razno so razpravljali o porastu tehnoloških zastojev. Po njihovem mnenju so tega kriva preveč razdrobljena naročila ter slaba kvaliteta vložka. Menili so, da je

treba dvigniti tudi delovno disciplino. Ugotavljajo namreč, da so beležili že tudi večjo produktivnost in to kljub razdrobljenim naročilom in slabi kvaliteti vložka.

Iz TOZD JEKLOVLEK smo prejeli zapisnika SDS vodstvo TOZD ter hladna predelava 1. SDS vodstvo TOZD meni, da so tako pri poslovanju kot pri stabilizacijskih prizadevanjih v temeljni organizaciji dosegli pomembne rezultate, da pa na osnovi svojih dosežkov TOZD ni realno in vzpodbudno postavljena v sistem dohodkovnih odnosov. Po njeni oceni sta sistem pridobivanja in udeležba dohodka v skupnem prihodku še vedno na proračunski ravni, namesto da bi temeljila na rezultatih učinkovitosti in poslovne uspešnosti. Skupina je v zvezi s poslovanjem soglasala s nekaterimi temeljnimi ugotovitvami odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu temeljne organizacije. Tako, na primer, da se doseganje višje kakovosti gospodarjenja ni vzpodbudno, da se udeležba TOZD materialne proizvodnje od realizacije osnovne dejavnosti v skupnem prihodku giblje od 20 % do 80 %. Podprla je tudi zahtevo, da naj se ugotovi, kako poteka izpolnjevanje pogodbenih obveznosti IMV Novo mesto pri odplačevanju posojila ter opozorila, da reševanje reklamacij ne poteka po navodilih, po katerih morajo stroški reklamacij bremeniti TOZD povzročitelje. Posebej pa je poudarila tudi pomen reorganizacije preventivnega vzdrževanja, oziroma vpliv, ki ga ima reševanje tega vprašanja na proizvodnjo in produktivnost dela, na zniževanje zastojev in proizvodnih stroškov itd. Več pripomb je bilo izrečenih tudi v zvezi s predlogom za povišanje prodajnih cen. Na primer, da linearno povišanje ne upošteva lastne cene in negativnih razlik, da se zato pri nekaterih izdelkih postavlja vprašanje rentabilnosti, ki sili k razmišljanju o opustitvi določenih proizvodov oziroma k težnji po povečanju stopnje predelave. SDS se ne strinja tudi s povečevanjem plansko-prodajnih cen med poslovnim letom. Nadalje je ugotovila da 5 % sredstev za amortizacijske zamenjave temeljni organizaciji ne more zadostiti za izvedbo programa manjših, a za obnavljanje in razvoj pomembnih investicij. V zvezi s tem omenja, da je, ker je odpadla izgradnja aneksa in skladišča z odpremo, postalo aktualno vprašanje prestativne brusilnice na Belo in ogrevanje hale. Kljub temu, da je Železarna poslovala brez izgube, pa doseženih rezultatov ne ocenjuje kot vzpodbudne, saj niso bile izpolnjene vse planirane naloge in cilji, ki pa so pomemben dejavnik stabilizacijskih prizadevanj.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vzdrževanje Plavž 1 in 3, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2, vzdrževanje Bela 1, 2, 3, 4 in 5 ter vzdrževanje Hladne valjarne Bela 1 in 2. SDS so obravnavale predvsem poslovno poročilo za prvo polletje, razpravljale pa so tudi o obratni problematiki. SDS vzdrževanje plavž 1 in 3 sta opozorili na malomaren odnos proizvodnih delavcev do naprav ter na stanje v kantineh, ki se kljub večkratnim opozorilom ni izboljšalo. Na stanje v kantini jeklarne opozarjata SDS vzdrževanje jeklarne 1 in 2, ki menita, da je bil stari način delitve hrane »ko si vsaj lahko izbiral, kaj boš jedel«, veliko boljši. Nadalje menita, da bi se morali pri premijah tako vzdrževalci kot uslužbenci enačiti s proizvodnimi delavci. Dogovorili sta se tudi, da je treba okvare na BBC peči, ki sedaj (ko stoji zaradi dela na odpraševalni napravi elektrojeklarna) dela po sistemu 4 + 1, tekoče odpravljati. Skupini razen tega opozarjata tudi na potrebo po reorganizaciji oziroma po povečanju normativ pri vzdrževanju jeklarne. Obseg vzdrževalnih del se je namreč zaradi novih naprav (kontifiv, Lindeman škarje, predelava topilniških odpadkov in sedaj še odpraševalna naprava) ter zaradi starosti ostalih naprav tako močno povečal, da sami niso več zmožni vzdrževati naprav. »Če ne bi imeli Metalne, se dela v jeklarni lahko ustavijo«, pravijo. SDS vzdrževanje HVŽ 1 in 2 se rezultati poslovanja Železarne ne zdijo vzpodbudni, seveda pa na nekatere dejavnike, ki to pogojujejo, ne morejo vplivati. Njihov prispevek k boljšemu gospodarjenju je lahko samo v boljšem delu in večji disciplini. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 ne gredo v račun predvsem visoki materialni stroški ter povečani prispevki in davki za SIS, visoka pa se jim zdi tudi posojila za kreditiranje manj razvitih republik. Sicer pa zahtevata obrazložitev le za torbice za elektrifikacijo, ki se ji zdi predraga. Pod razno skupini opozarjata, da je treba za elektrifikacijo v valjarni 2400 nabaviti primerno lestev ter na to, da bi moral biti pri menjavi valjev na progi navzoč tudi inštalater. SDS vzdrževanje Bela 1 je v zvezi z gospodarjenjem v I. polletju med drugim ocenila, da je stanje naprav v TOZD Valjarna bluming-štekel ter v žični valjarni zadovoljivo

ter da se to stanje odraža tudi na znižanju zastojev. SDS vzdrževanje Bela 2 in 5 pa sta imeli pripombo na porast prispevkov za SIS družbenih dejavnosti. Po njunem mnenju je vse preveč zastojev tudi na vretenih Jumpinga, opozarjata pa tudi na porast življenjskih stroškov ter na veliko fluktuacijo delavcev. Pod razno sta skupini predlagali, da naj bi popolnili število ključavničarjev na liniji rezanja ter v jeklovleku. Tako bi namreč lahko izboljšali stanje naprav ter zmanjšali zastoje. Izrazili so tudi željo, da bi jim strokovnjak, ki dela na projektu jeklarne II, na prihodnjem sestanku povedal, kako napreduje priprave za izgradnjo. SDS vzdrževanje Bela 4 ima pripombo na prevelike prispevke oziroma na obveznosti TOZD Vzdrževanje do delovnih skupnosti, posebej še na kadrovske sektor, »ki ni v stanju priskrbeti dobrih delavcev«. Pod razno skupina opozarja, da je zlasti za delavce, ki se vozijo z vlakom, sila neugodno, ker sta vratarica in vhod pri energetske postaji Bela ob prihodu večkrat zaprta, da je v skladišču vse manj rezervnih delov za delovne naprave, primanjkuje pa tudi veliko drobnega materiala in najbolj osnovnih delov (npr. vijakov po meri). Nadalje opozarja tudi na nečistočo, ki je ponekod že tako kritična, da grozi, da pride do nezgode ali požara. Tudi pomanjkanje vzdrževalcev se čuti na vsakem koraku, pravijo, tako da delavci le z veliko dobre volje in požrtvovalnosti premagujejo težave, s katerimi se srečujejo. Problematično je po njihovi oceni predvsem na brusilnih strojih adjustaze bluminga (»kjer se ena napaka odpravi, se že pokažeta dve drugi«). SDS vzdrževanje Hladne valjarne Bela sta posebej razpravljali o zastojih. Največjemu odstotku zastojev po mnenju delavcev botruje iztrošenost naprav ter slabo upravljanje z njimi.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, energetiki 1, 2, 3 in 4, parne naprave 1 in 2, delavnica elektroenergetije, delavnica toplotne energije, delavnica PIV energije ter PIV — energija 2, 3 in 4. Tudi tu je osrednja tema sestankov predstavljala razprava o gospodarjenju v I. polletju. SDS na poročilo nimajo pripomb, le SDS PIV energija 2 omenja, da jim manjka na dnini zaradi bolovanja, dopustov ter nezasedenosti opravil in nalog pet do sedem delavcev ter vprašuje, kje je to prikazano. Da imajo probleme s kadri, opozarja tudi SDS PIV energija 4. SDS delavnica toplotne energije pod razno sprašuje, kakšen bo razpored prostorov v podaljšku kotlovnice novega parnega kotla na Beli. Poleg garderob in sanitarij je tam, po njihovem mnenju, potrebno pridobiti tudi prostore za manjšo delavnico in skladišče rezervnih delov, »drugače bo nemogoče vršiti vsakoletne remonte vročevodnega kotla Bela« ter parnega kotla Belax. Z manjšo delavnico bi bili lahko remontni krajiši, z manjšim prostorom za rezervne dele pa bi zmanjšali prostorsko stisko na Jesenicah. Pri kotlovnici Jesenice pa bi morali po mnenju SDS zgraditi tudi prostor za armaturo in cevi parnih kotlov.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike vseh SDS. Po mnenju SDS promet + vleka II, je bilo poslovanje v prvem polletju še kar uspešno, kljub velikemu pomanjkanju delavcev. SDS avtomobilski prevozi v zvezi s poslovanjem sprašuje, zakaj so bile izgube pri železniškem transportu in pripominja, da so bili rezultati, ki so jih dosegli v cestnem prometu, doseženi z zelo iztrošenimi sredstvi. Zanima jo, kam gre denar, od amortizacije avtomobilov. Vprašuje tudi, zakaj ji ni bil posredovan odgovor SEOP-a, na vprašanje SDS z dne 7. maja letos že prej (SEOP je odgovoril že 7. julija). V zvezi s tem jo zanima, kdo bo stal za voznikom, če bi odklonil vožnjo, pri kateri bi bil storjen zavesten prekršek, čeprav bi bila vožnja koristna za delovno organizacijo ali širšo skupnost. Strinjajo se z nasvetom SEOP-a, da se voznikom ustrezno popravijo kategorije. Pred leti so bili namreč plačani v poprečju delovne organizacije, sedaj pa so daleč pod poprečjem, trdi skupina. SDS vodstvo TOZD, promet + vleka 4, lokomotivna delavnica, delavnica motornih vozil, vzdrževanje proge in torov pa so na skupnem zboru ugotovile, da polletni uspeh Železarne ni preveč zadovoljiv. Pravijo, da se ne bomo smeli zanašati samo na dviganje cen izdelkov Železarne in da je skrajni čas, da se izboljša organizacija dela ter tehnološka in delovna disciplina. Čeprav nimajo izgube, tudi s poslovanjem svoje temeljne organizacije niso zadovoljni. Skupine opozarjajo odgovorne službe, da morajo takoj poskrbeti za ustrezen kader, sicer ne bodo mogli izpolnjevati vseh uslug ostalim temeljnim organizacijam.

Povzetke zapisnikov, ki smo jih prejeli še iz TOZD Družbena prehrana ter iz vseh treh delovnih skupnosti, bomo objavili prihodnjič.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

SLABŠA SKUPNA, BOLJŠA BLAGOVNA PROIZVODNJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

— izpleni na blumingu in šteklu so kljub izboljšanju še vedno pod planiranimi,

— zastoji na valjarskih in ostalih napravah (razrezovalne linije, brusilni stroji, žerjavi) so bili previsoki.

Po količini je TOZD Jeklarna dala 19.385 ton manj vložka, kot so načrtovali, pa tudi kvaliteta prispelega vložka iz različnih vzrokov ni bila vedno v redu. Tako so v TOZD jeklarna vrnila 2.863 že izvaljenih slabov za potisno peč, ker niso bili primerni za nadaljnjo predelavo. Tudi kontinuirni delal slabše od predvidevanj. TOZD Valjarna bluming štekla je iz jeklarna dobila 10,5 % manj vložka, kot so predvidevali. Na šteklu pa so imeli iz drugih virov izpad vložka v količini 19.275 ton. Kljub raznim okvaram in obnovam pa so z boljšim delom v drugem tromesečju zmanjšali zalogo hladnega vložka z 10.050 ton na 3.244 ton in s tem delno zapolnili vrzel zaradi manjšega dotoka domačega in tujega vložka.

V temeljni organizaciji so imeli v prvem polletju 39,4 % skupnih zastojev, kar je 0,9 % več, kot so znašali lanske leto. Vsi zastoji so nekoliko nižji ali enaki lanskim, edino zastoji zaradi pomanjkanja primerno ogretega vložka so znatno večji, saj so se v primerjavi z lanskim letom povečali za 5,9 %. Vzrok za to je v nedobavljanju tujih slabov, zaradi česar so imeli kratke kampanje obratovanja potisne peči.

Izplen na blumingu je za 1,5 % nižji od planiranega, vendar pa je za 1,2 % boljši od lanskega leta, kar je posledica boljšega dela. Odrz pri nogi je za 0,2 % nižji od planiranega, lanske leto je bil višji za 0,1 %, valjavske napake pa so za 0,5 % višje od planiranih, medtem ko so bile lanske leto 1,2 %. Povečal pa se je izmeček materiala zaradi metalurških napak za 0,3 % in je znašal 1,7 %.

Se večje izboljšanje izplena je bilo doseženo pri toplovaljanih trakovih na šteklu, ki v prvem polletju zaostaja za planiranim le 0,2 %. Izplen so iz meseca v mesec izboljševali, kar najbolje ilustrira podatek, da je bil izplen v prvem tromesečju še 1,8 % slabši od planiranega. Izplenu glede na plan ne dosegajo pri toplovaljanih trakovih za obe hladni valjarni, pri pločevini in toplovaljanih trakovih za profilarno pa so boljši od planiranih.

Oddelek adjustaže bluminga je za planom zaostal za 5,7 % ali za 6.056 ton. Vzrok je predvsem v pomanjkanju vložka zaradi intenzivnega valjanja prek štekla. Poleg redne proizvodnje pa so adjustirali še 21.838 ton konti gredic, kar je precej več kot v enakem obdobju lanskega leta. Velik problem predstavljajo brusilni stroji, predvsem za gredice, kjer so imeli velike zastoj, ker so stroji v izredno slabem stanju in vsak vzdrževalni poseg pomeni le krpanje.

Oddelek adjustaže štekla je zaostal za polletnim planom 22,5 %. Ob tem pa je treba pripomniti, da je izpadla planirana količina 11.000 ton slabov, ki bi jih uslužnostno prevajali v toplo valjane trakove. Vzrok za ostali izpad proizvodnje je v premajhni količini izvaljenih toplo valjanih trakov, ki je bila dosežena le 85,7 %, zaradi nedobavljenih tujih slabov. Največji zaostanek se kaže v adjustiranju svitkov za TOZD Hladna valjarna Bela, kjer je bil plan dosežen le 73,4 %, sledi TOZD Hladna valjarna Jesenice z 90,6 %, za TOZD Profilarno pa je bilo adjustirano in razrezano 6,7 % več svitkov, kot je bilo predvideno.

Lastno gotovo proizvodnjo so v prvem polletju dosegli 92,9 %, kar je neprimerno bolje kot v lanskem letu, ko so dosegli le 80,6 %. Zaradi pomanjkanja trakov je bilo na obeh

linijah 136 ur zastoj, ki pa so jih izkoristili za adjustiranje svitkov za TOZD valjarna Bela.

Poprečno je bilo v prvem polletju letošnjega leta v TOZD Valjarna bluming štekla zaposlenih 397 delavcev ali 13 manj kot v istem času lani. Na dan 30. junija je bilo v TOZD 400 delavcev, ali štirje manj kot leto poprej. Delovno razmerje je v prvem polletju prekinilo 30 delavcev ali devet manj kot lani, sklenilo pa 36 delavcev ali devet več kot v obravnavanem obdobju lanskega leta. Skupna odsotnost je v prvem polletju znašala 19,07 % ali 0,68 % manj kot lani in 0,02 % manj kot poprečna skupna odsotnost Železarn. Skupna bolezenska odsotnost je bila 8,79 % ali 0,76 % večja kot v šestih mesecih lani in 0,69 % večja, kot je bila poprečna bolezenska odsotnost v Železarni.

Celotni prihodek, ki ga je temeljna organizacija dosegla v prvem polletju, je znašal 7.230 milij. dinarjev, kar je 8,4 % manj, kot so načrtovali in 46,8 % več kot v enakem obdobju lani. Skupna vrednost eksterne realizacije je znašala 5.330 milij. din, poprečna prodajna cena pa 26.708 za tono. Izpad proizvodnje za trg je znašal 14.555 ton ali 6,8 %, vrednostno pa je bila eksterna realizacija nižja od načrtovane za 360 milij. dinarjev ali za 6,3 %. Poprečna prodajna cena, ki so jo dosegli v prvem polletju, je bila za 0,5 % ali 132 dinarjev na tono višja, kot so načrtovali. V lanskem letu so v enakem obdobju prodali 211.696 ton v vrednosti 3.604,8 milij. din, s poprečno prodajno ceno 17.028 dinarjev za tono.

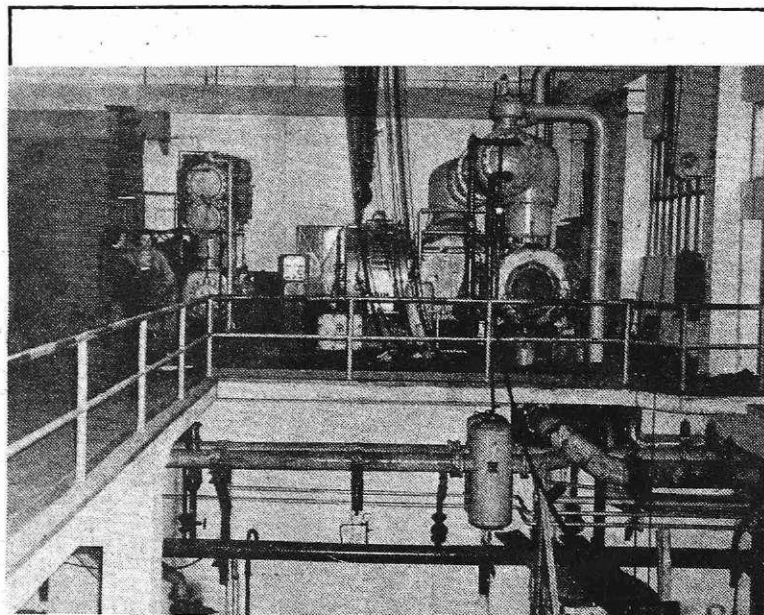
Materialne stroške, skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi

stroški, so imeli 9,2 % nižje, kot so planirali, vendar pa za 48,3 % večje kot lanske leto v obravnavanem obdobju.

Dohodka so dosegli 96,8 % ali 1.234 milij. din načrtovanega, od lanskega polletja pa je bil večji za 39,9 %. Obveznosti, ki izhajajo iz dohodka, so znašale 534 dinarjev, kar je 98,3 predvidenih in 43,4 % več kot v polletju 1980. Načrtovani čisti dohodek so dosegli 95,7 %, v primerjavi s prvim polletjem 1980 pa se je povečal za 37,3 %.

Dohodek na delavca je v prvem polletju znašal 216.878 din ali izraženo v indeksu 8.661,3 % več kot v enakem obdobju lani. Razporejeni čisti dohodek na delavca je znašal 104.360 din ali v primerjavi z letom poprej 46 % več. Za osebni dohodek in skupno porabo so odvedli 94.850 dinarjev na delavca ali 32,7 % več kot lani, poprečni čisti dohodek na delavca je v prvem polletju znašal 10.500 din ali 28,2 % več kot v prvem polletju 1980. Del izplačanega osebnega dohodka delavcem za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb je na delavca mesečno znašal 3.525 din ali 8,5 % več kot lani. Iz dohodka temeljne organizacije pa so za skupne in splošne družbene potrebe in za pogodbene obveznosti v prvem polletju na delavca izplačali 46.717 din ali 76,0 % več kot v istem obdobju lani.

Naj ob tem omenimo, da so vse temeljne organizacije združenega dela Železarn prvo polletje zaključile brez izgube in skupaj za poslovni sklad razporedile 46,5 milij. dinarjev. Obveznosti, ki se financirajo z lastnimi sredstvi (to je s sredstvi poslovnega sklada), pa so za prvo polletje znašale 34 milij. dinarjev. To so posojila za kreditiranje hitrejšega razvoja manj razvitih republik in pokrajin ter obveznosti za združevanje sredstev za razvoj gospodarske infrastrukture, letos le luške in cestne.

V energetski postaji na Beli (Foto S. Kokalj)

OSEBNI DOHODEK V JULIJU VIŠJI KOT MESEC POPREJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Izplačana sredstva za osebne dohodke so precej večja kot v juniju, zaposlenih pa je bilo 96 ljudi več.

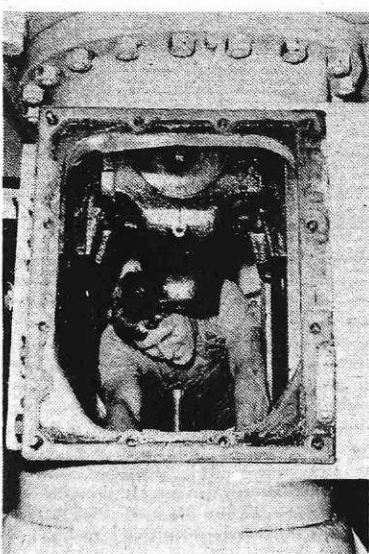
V mesecu juliju je bil v Železarni poprečni osebni dohodek na delavca

12.469 din, kar je 8,9 % več, kot smo planirali za leto 1981. Kumulativno poprečje za obdobje januar–julij pa zaostaja za planirano višino 2,3 %.

SEO – odd. za nagrajevanje

STRUKTURA OSEBNEGA DOHODKA ZA MESEC JULIJ

Vrsta izplačila	Znesek OD v din.	Din na fiz. zaposl.	Struktura OD v %	24 = 100	21 = 100	17 = 100
1. Osnovni OD	28.777.585	4.480	35,0	35,9	48,6	
2. Učinek	13.051.091	2.032	15,9	16,3	22,0	
3. Stimul. za proizv.	2.372.208	369	2,9	3,0	4,0	
4. Ocena del. prisp.	3.737.214	582	4,5	4,6	6,3	
5. Skupaj 1–4	47.938.098	7.463	58,3	59,8	80,9	
6. Nočni dodatek	1.944.346	303	2,4	2,4	3,3	
7. Popold. dodatek	1.102.462	172	1,3	1,4	1,8	
8. Nadurni dodatek	854.311	133	1,0	1,1	1,4	
9. Nedelj. dodatek	803.905	125	1,0	1,0	1,4	
10. Sobotni dodatek	197.099	31	0,2	0,2	0,3	
11. Praznični dodatek	632.656	98	0,8	0,8	1,1	
12. Skupaj 6–11	5.534.779	862	6,7	6,9	9,3	
13. Otežkočeni dod.	827.812	129	1,0	1,0	1,4	
14. Dod. za del. dobo	2.293.456	357	2,8	2,9	3,9	
15. Sobotni dopust	704.652	110	0,8	0,9	1,2	
16. Ostala doplačila	1.935.723	301	2,4	2,4	3,3	
17. Skupaj 5 + 12 do 16	59.234.520	9.222	72,0	73,9	100,0	
18. Plačan praznik	6.232.964	970	7,6	7,8	10,5	
19. Redni, izred. dopust	12.795.832	1.992	15,6	16,0	21,6	
20. Nadom. OD za bol. odsot. do 30 dni	1.829.505	285	2,2	2,3	3,1	
21. Skupaj OD iz sred. delov. organizacije	80.092.821	12.469	97,4	100,0	135,2	
22. Nadom. OD za bol. odsot. nad 30 dni	2.129.206	332	2,6	2,7	3,6	
23. Ostale refundacije	34.362	5	—	—	0,1	
24. Izplačani neto OD	82.256.389	12.806	100,0	102,7	138,9	

Izrez v »ekranu« (Foto S. Kokalj)

7000 TON MANJ KOT V ŠESTIH MESECIH LANI

(Nadaljevanje s 1. strani)

100,8 % in pri nerjavnih jeklih 65,5 %. Razumljivo je, da so izvaljene količine najtesneje povezane z dotokom surovega jekla, oziroma vložka, ki je bil realiziran le 76,5 %, vključno z vložkom Metalke pa 79 %.

Največji zaostanek pri vložku je bil pri ogljikovih jeklih (34 %) in pri nerjavnih jeklih (43 %), medtem ko je bila oskrba z dinamom jeklom zaradi lastnega uvoza, vključno z uslugami za Metalke, v planiranem obsegu. Iz domačega izvora, to je iz valjarne štekla, je bilo zagotovljeno le 73,5 % z družbenim planom predvidenega vložka, iz uvoza, oziroma drugih virov pa 87,8 %. Uresničitev programa dinamom kvalitet so jim omogočili uvoženi toplo valjani trakovi.

Pomemben pozitiven premik so dosegli pri izvozu, saj so v prvem polletju izvozili 5.877 ton ali 35 % več kot v istem času lani. Če pa upoštevamo še 1.264 ton izvaljenega materiala za Metalke, ki je bil namenjen tudi izvozu, pa je izvoz znašal 41 % več kot v prvem polletju 1980. Pri tem pa je še posebej pomembno, da so izvozili samo visoko vredne izdelke, to je dinamom kvalitete. Izvožena količina predstavlja 18 % dosežene proizvodnje v prvem polletju, oziroma 37 % vsega izdelanega dinamom jekla.

Drugi pomembni uspeh, ki so ga dosegli delavci v TOZD Hladna valjarna Bela, je za 3,6 % boljši izplen od planiranega. Izplen so izboljšali pri vseh kvalitetah, in sicer pri nerjavnih jeklih za 11,4 %, pri dinamom jeklih za 4,5 % in pri ogljikovih jeklih za 3,8 %. Poleg bolj pazljivega dela z vložkom je k povečanju izplenu pripomogla tudi prodaja neizvaljenih, razreznih in poravnanih koncev, kar se še posebno pozna pri nerjavnih jeklih.

Glede storilnosti ugotavljajo v svojem polletnem poslovnem poročilu, da je v upadanju, saj je v poprečju znašala v prvem polletju 161 kg na uro in moža. Le v mesecu juniju so dosegli 206 kg na uro in moža, kar je na nivoju, ko so imeli normalno proizvodnjo, sicer pa je produktivnost po mesecih nihala od 120 kg na uro in moža do navedene količine.

Z nihanjem mesečne proizvodnje, zaradi neenakomernega dotoka in količinskega odstopanja vložka, je nihala tudi poraba pomožnih sredstev. Zaradi pomanjkanja vložka je v prvem polletju prihajalo do pogostih prekinitev proizvodnega procesa in s tem do povečane porabe pomožnih sredstev. Zaradi pomanjkanja vložka so v prvem polletju imeli kar 52 % zastojev. To sicer ni bistveno več kot lani v istem času, pač pa zaskrbljujoče naraščajo vzdrževalni zastoji, ki so znašali 14 % in so po obsegu na drugem mestu. Še posebno visoki so bili v mesecu juniju ko so znašali kar 25 %, sicer pa so se v primerjavi z enakim lanskim obdobjem v poprečju povečali kar za štiri odstotke.

V poročilu poudarjajo, da je vzdrževalna problematika zelo pereča in bi ob normalni oskrbljenosti z vložkom resno vplivala na proizvodnjo. Ostali zastoji – energetski, tehnološki in kvalitetni – so bili v primerjavi z lanskim letom manjši. Rahlo so se povečali tudi zastoji zaradi pomanjkanja delavcev, ki pa bi bili ob popolni oskrbi z vložkom zanesljivo višji in kritičnejši.

V temeljni organizaciji je bilo v prvem polletju poprečno v delovnem razmerju 272 delavcev ali 14 manj kot v istem obdobju lani. Delovno razmerje je v prvem polletju sklenilo 15 delavcev (lani 19), ravno toliko pa jih je tudi prekinilo (lani v prvem polletju 30). Z redno odpovedjo je odšlo osem delavcev (lani šest), zaradi disciplinske odpovedi pa pet ali 16 manj kot v šestih mesecih 1980.

Skupna odsotnost je bila v letošnjem prvem polletju za 0,03 % manjša, kot v enakem obdobju lani in je znašala 16,37 %. To pomeni, da je bilo poprečno dnevno odsotnih skoraj 45 delavcev. Če upoštevamo, da je bila poprečna zaposlenost v prvem polletju za 28 delavcev pod planom, jim je potemtakem dnevno manjkalo 73 delavcev. Najslabšo zasedenost imajo v adjustaži, od koder delavci tudi najbolj odhajajo.

V prvem polletju je znašala bolezenska odsotnost 6,28 %, ali v poprečju dnevno 0,90 % več kot v enakem obdobju lani. Za 0,28 % so imeli tudi večjo izredno plačano odsotnost zaradi študijskih ugodnosti, medtem ko so bile ostale vrste odsotnosti nižje. Pri tem pa velja pripomniti, da je bila v TOZD v prvem polletju za 2,6 % manjša bolezenska odsotnost, kot je znašalo poprečje Železarn.

V obravnavanem času so imeli 14

poškodb pri delu ali osem manj kot lani v istem času, čeprav je izpad delovnih dni nekoliko večji, ker je upoštevan še delavec s poškodbo iz lanskega avgusta, pa so bile poškodbe lažjega značaja. Brez lanske letošnje poškodbe so delavci zaradi tega izostali 129 dni ali v poprečju devet dni na eno poškodbo (lani 9,5). Ob tem pa poudarjajo, da so nekatera delovna okolja neurejena in da bodo morali delavci sami bolj skrbeti za urejenost in čistost v interesu bolj varnega dela. Manjše število poškodb, ugotavljajo, je tudi posledica manjše fluktuacije in večje izkušnosti ostalih delavcev.

V šestih mesecih letos so v TOZD Hladna valjarna Bela dosegli 527.674 milij. din celotnega prihodka ali 91,2 % načrtovanega z družbenim planom, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa znaša 93,7 %. Materialni stroški so skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi stroški znašali 430.924 milij. din, kar je 5,3 % manj, kot so načrtovali in 4,5 % več kot lani. Kljub tem ugodnim rezultatom pa poudarjajo, da je vsak izpad proizvodnje povečal delež fiksnih stroškov na tono proizvodov, kar je zmanjševalo dohodek, ki je znašal 130.961 milij. din, kar je 5,8 % več, kot so načrtovali in 17,8 % več, kot so dosegli v enakem obdobju lani.

Obveznosti, ki so jih morali poravnati iz dohodka, so znašale 102.730 milij. din, kar je 14,5 % več, kot so načrtovali in 18,2 % več kot v polletju 1980. Pri tem so se najbolj povečali prispevki in davki ter ostale obveznosti sprejete s samoupravnimi sporazumi ali določene z zakoni. Novo srednjeročno obdobje je namreč prineslo precejšnje spremembe pri financiranju splošne in skupne porabe. Največji porast je pri prispevkih za skupno porabo oziroma interesne skupnosti za družbene dejavnosti (izobraževanje, raziskovanje), kjer se je spremenila osnova za izračun teh obveznosti, kar pa pomeni večji znesek za tovrstno porabo. Večji je bil tudi prispevek za zdravstveno skupnost, znatno večji kot lani pa tudi davek republik. Po novem sistemskem zakonu o davkih so zaveznike za plačilo poleg temeljnih organizacij tudi delovne skupnosti, ki jih financirajo temeljne organizacije, spremenil pa se je tudi izračun davčne osnove. Povečale so se tudi obveznosti za pokrivanje dela stroškov enostavne reprodukcije železniškega prometa. Tudi pri financiranju stanovanjske izgradnje je nekaj novosti, prispevka za solidarnostno gradnjo in gradnjo študentskih domov se pokriva kot obveznost iz dohodka in ne več iz čistega dohodka.

Po obračunu vseh teh obveznosti je temeljni organizaciji v prvem polletju ostalo čistega dohodka 28.231 milij. din, kar je 17,1 % manj, kot so načrtovali in 16,4 % več kot v obravnavanem obdobju lani. Ustvarjeni čisti dohodek jim je zadostoval za pokrivanje osebnega dohodka in formiranje stanovanjskega prispevka in sklada rezerv. Čistega dohodka pa je bilo premalo, da bi formirali poslovni sklad in sklad skupne porabe.

Dohodek na delavca je v prvem polletju letos znašal 483.252,29 din ali 23,9 % več kot v enakem obdobju lani. Doseženi čisti dohodek na delavca je bil za 22,4 % višji kot v obravnavanem obdobju lani, akumulacija v primerjavi z dohodkom pa 2,5 %, kar je enako lanskemu letu. Čisti dohodek na delavca je v prvem polletju znašal 10.963,77 din ali 37,5 % več kot v šestih mesecih lani. Del izplačanega osebnega dohodka delavcem za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb je na delavca znašal mesečno v prvem polletju 3.661,18 din ali 12,7 % več kot v polletju 1980. Za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb in za pogodbene obveznosti so na delavca izplačali v prvem polletju 284.169,66 din ali 21,5 % več kot v enakem obdobju lani.

Poslovanje v TOZD Hladna valjarna Bela v prvem polletju ocenjujejo kot »zmerno zadovoljivo«. Izgubo, ki je ob periodičnem obračunu v prvem tromesečju znašala 20.131.000 din so v drugem tromesečju pokrili z večjim deležem pri skupnem prihodu in na račun povečanih medfaznih zalog. S tem so planirani dohodek presegli za 5,8 %. Pomembno so k boljšemu poslovanju rezultatu prispevali tudi boljši izplen in dobra kvaliteta struktura proizvodnje ter nižji stroški od planiranih.

ŽELEZAR

KRI – DRAGOCENO ZDRAVILO IN SIMBOL PRIJATELJSTVA, NESEBIČNOSTI IN PLEMITOSTI

V borbi proti eni od največjih nesreč človeštva – boleznim, je pogoj za uspešno zdravljenje organizirano zbiranje konzervirane krvi. Osnovno sistema zbiranja krvi sestavljajo zdrav človek – darovalec krvi, organizacija Rdečega križa in Zavod za transfuzijo krvi. Kri ni samo dragoceno zdravilo, ampak simbolizira človeške vezi, prijateljstvo, nesebičnost in plemenitost. Povezuje vse narode sveta. Nalogo, zbrati toliko število krvodajalcev, da je vsak trenutek zagotovljena vsakemu bolniku, porodnici ali ponesrečencu, v katerikoli naši bolnišnici zadostna količina ustrezne krvi, je mogla prevzeti in uspešno rešiti le organizacija Rdečega križa Slovenije s pravnim pojasnjevanjem potreb po konzervirani krvi, njenem učinku in nenadomestljivosti. Zdravstveni delavci pa veliko pomagajo pri tej stalni, težki in odgovorni organizacijski nalogi Rdečega križa.

Darovanje krvi je najvažnejša pomoč, ki jo daje zdrav človek. In skrb za krvodajalca je naša skupna naloga. Pri nas je pred vsakim odvzemom zdravniški pregled krvodajalca. Vsak krvodajalec je zdravniško pregledan z dveh vidikov: da mu odvzem krvi ne bi škodoval (držimo se Hipokratove prispege) in da bi njegova kri ne poškodovala bolnikov. Laboratorijske preiskave so sestavni del pregleda krvodajalcev. Vsakemu krvodajalcu določimo orientacijsko na ploščici krvno skupino ABO v ustreznem laboratoriju določimo še RH in kontroliramo krvne skupine, Wassermansko reakcijo in določitev avstralskega antigena. Šele te zanesljive rezultate zabeležimo na karton krvodajalca. Določitev hemoglobina nam omogoča oceniti osnovno lastnost rdečih krvnih teles – sposobnost prenašanja kisika ter poslednje rezerve le-teh.

Krvodajalec je lahko le oseba, ki ima vrednost hemoglobina na 12,5 g % za ženske in 13,5 g % za moške.

Pri krvodajalcih za plazmoferezo, kjer vzamemo le plazmo, celične elemente pa vrnemo krvodajalcu, določamo vrednosti beljakovin v krvi. Pred vsako citoferezo, krvodajalec da le celične elemente krvi, naredimo še druge bolj natančne preiskave. Z rezultati laboratorijskih preiskav pride krvodajalec k zdravniku. Posebno pomembni so podatki, ki jih posreduje krvodajalec zdravniku o vseh dotedaj prebolelih boleznih, oziroma operacijah s posebnim poudarkom glede nalezljivih bolezni, ki se prenašajo s krvjo. Krvodajalec mora biti star 18 let, po 60. do 65. letu pa odsvetujemo dajanje krvi. Kri se kompletno obnovi po treh do štirih tednih po odvzemu, vendar svetujemo dajanje krvi v razmaku treh mesecev za moške in štirih za ženske. Vsaj štiri ure pred odvzemom naj krvodajalec ne je mastne hrane in ne pije alkoholnih pijač, obenem pa tudi ne priporočamo kajenje. Pri prebolelih akutnih boleznih (prehlad, angina, gripa, vnetje mehurja, vnetje kože) svetujemo nekaj tedenski premor. Po preboleli zlatenici naj bo premor vsaj pet let. Zdravnika moramo opozoriti, če so preboleli tuberkulozo, malarijo, sifilis. Srčnim bolnikom odsvetujemo dajanje krvi. Krvodajalec tudi ne sme dati krvi, če ima krvni pritisk nad 190/115. Sladkorna bo-

lezen, ki se lahko kontrolira z dieto, ni razlog za odklonitev. Krvodajalcu, ki ima alergijo, epileptične napade ali duševne težave, odsvetujemo dajanje krvi. Krvodajalec, ki je imel maligne novotvorbe, ne sme dati krvi. Krvodajalec, ki ima akutne težave, ne more dati krvi, prav tako krvodajalka nosečnica ali ženska pol leta po porodu ali tri mesece po splavu. V času normalne menstruacije krvodajalka lahko da kri.

S pregledom srca, merjenjem pritiska in dodatnimi preiskavami si zdravnik ustvari celovito sliko zdravstvenega stanja krvodajalca in ugotovi, kakšno količino krvi lahko da. Dajalci, ki tehtajo 50 kg oziroma več ponavadi dajejo v drugih državah 450 ml krvi. Volumen krvi je v razmerju z njegovo težo in višino in temu prilagodimo količino odvzete krvi. V mnogih delih sveta je standardna količina za odvzem 450 ml + 10 % (skupaj še 67,5 ml ACD ali 63 ml CPD – konzervansi). Ker lahko odvzamemo le določen del cirkulirajoče krvi, so izdelani minimalni standardi za višino in težo krvodajalcev – odvzem naj ne bi presegal 13 % krvnega volumna. Vsaka transfuzija krvi je še vedno kljub širokemu znanju in zelo natančnim metodam preiskave krvi tvegan poseg zaradi prenosa nalezljivih bolezni in preobčutljivosti reakcij na tuje tkivo. Sodobna medicina zastopa stališča, naj se da bolniku ali ponesrečencu le tiste sestavine krvi, ki jih v danem trenutku potrebuje. Obenem naj dobi prejemnik čimveč krvi ali njenih sestavin od čimmanjšega števila krvodajalcev.

Celične elemente krvi pridobimo od velikega števila krvodajalcev, ki so dali polno kri, ali od enega s postopkom, ki mu pravimo citofereza. Pri tromboferizi izločimo iz krvi krvne ploščice, z levkoferezo pridobimo bela krvna telesa. Vsi ti novejši postopki, ki so časovno nekoliko daljši in tehnično zahtevnejši, na krvodajalca ne vplivajo bistveno.

NAJPOGOSTEJŠA REAKCIJA PRI KRVODAJALCU (vazovagalna reakcija)

Večina krvodajalcev brez težav prenaša odvzem krvi, vendar v redkih primerih pride do nezaželenih reakcij. Največkrat je kriv strah ob pogledu na kri, iglo, vbod, gledanje postopka odvzema in podobno. Posredno pa tudi dolgo čakanje, lakota, slab zrak itd.

Vse osebe mora spoznati začetke reakcije in mora ustrezno ukrepati!

1. Lahka – šoku podobna reakcija brez izgube zavesti. Znaki: povečana nervoznost, hitreje dihanje, upočasnitev pulza, padec pritiska, bledica, rahlo znojenje, slabost, bruhanje.

2. Potencirani znaki lahke reakcije in še: nezavest, hitro, površno dihanje, močno upočasnjen pulz (tudi 40 v minuti), slabo tipljiv, hipotenzija 60 mm, inkontinenca.

3. Potencirani znaki srednje reakcije in še: nehotni gibi, globoka nezavest, generalizirano rigidno stanje – tetanično stisnjeni zobje, rigidnost celega telesa, ritmične mišične kontrakcije – epilepsija, pretrgano dihanje s hropenjem, prenehanje mišičnih aktivnosti.

NAVODILA ZA POSTOPEK PRI NAJPOGOSTEJŠI REAKCIJI KRVODAJALCA (vazovagalna reakcija)

– prekinemo z odvzemom krvi.
– znižamo vzglavje do vodoravnega položaja in krvodajalcu dvignemo noge, dokler se mu ne vrne zavest.

– odpnemo oblačila, ki mu otežajo dihanje
– prepričamo se, da so značne poti proste in da diha, potipamo pulz.

– pri bruhanju pazimo, da ne aspirira, postavimo mu ustrezno posodo ali vrečko in mu damo na razpolago brisačo.

– pri krčih pazimo, da se z nehotnimi gibi ne poškoduje krvodajalec ali mi, ker en sam navadno ne more zadržati in pomiriti krvodajalca z nehotnimi gibi, zahtevajmo pomoč.

– občasno kontroliramo pulz in pritisk.

– če se krvodajalcu stanje ne popravi, ali je krvodajalec v nezavedi, oziroma se je poškodoval, ali udaril, pokličemo zdravnika.

– vse reakcije zabeležimo na karton krvodajalca glede na:

– jakost reakcije z: 1, 2, 3.

– čas nastopa z: ante – pred odvzemom.

inter – med odvzemom.

post – po odvzemu.

– prvi, ki dobi sporočilo ali ugotovi reakcijo, organizira pomoč.

– pristop naj bo miren, brez paničnega vpitja, tekanja in nepotrebnih kretanj.

– h krvodajalcu naj prostopi le toliko osebja, kolikor je potrebno za pomoč krvodajalcu.

– krvodajalca ne zapustimo, dokler nismo prepričani, da je sposoben za odhod (puls normalen, pritisk normalen, splošno počutje dobro).

– ob vseh postopkih, izjavah in komentarjih pazimo na ugled krvodajalca.

– svetujemo mu pitje večjih količin tekočine, ne alkohola.

– odhod domov v spremstvu in počitek.

V letu 1981 je naša naloga zagotoviti kvalitetnejši pristop do krvodajalca, predvsem z večjo zmogljivostjo terenske ekipe v skrajšanem času odvzema. Tako je pomembna naloga zagotoviti v tesnem sodelovanju z občinskimi organizacijami Rdečega križa začetek akcije ob 7. uri, kontinuiran prihod krvodajalcev pa po 50 na uro. Veliko število krvodajalcev ob prihodu ekipe in v jutranjih urah povzroča nepotrebno gnečo, čakanje, negotovanje in tudi slabosti krvodajalcev pred in po odvzemu. Zaključek vpisa naj bo ob 13. uri. Število krvodajalcev že več let ostaja na 60.000 in tudi letos pričakujemo isto število. Načrtujemo 27.000 litrov konzervirane krvi. Pripravili bomo tudi zadostne količine komponent in derivatov, ki jih je republiški center dolžan zagotoviti. Plan krvodajalskih akcij mora zato upoštevati nepretrganost in enakomernost potreb po konzervirani krvi in proizvodih. Načrtujemo štiri odvzemne dni na teden po 250 odvzemov dnevno.

Zavod za transfuzijo krvi ne misli več organizirati malic izven zavoda. Za dogovorjeno denarno nadome-

LETOŠNJA KRVODAJALSKA AKCIJA V SEPTEMBRU

Kakor smo sporočili že v prejšnji številki našega glasila, bo letošnja krvodajalska akcija na Jesenicah potekala v dneh: v petek, 4., ponedeljek, torek, sredo, četrtek in petek, 7., 8., 9., 10. in 11. septembra, kot običajno v Delavskem domu na Jesenicah. Odvzem krvi bo vsak dan od 7. do 14. ure.

V naši občini se vsako leto tej humani akciji odzove veliko delavcev, delovnih ljudi in občanov. Ker pa krvi kot zdravila potrebujejo vsako leto več zaradi številnih prometnih, gorskih, delovnih in drugih nesreč in poškodb, kakor tudi za sodobnejši način zdravljenja številnih obolenj in bolezni, so seveda

tudi potrebe vsako leto večje.

Temu primerno bi se vsako leto moralo večati tudi število prostovoljnih krvodajalcev v občini. Zato bi moral vsak zdrav in polnoleten občan postati krvodajalec, da bi pomagal reševati življenja in zdraviti obolenja.

V temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih naše železarne personalne delavke že zbirajo prijave, prav tako pa tudi v ostalih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Zato ne odlašajte in se prijavite, ker bo to omogočilo, da bo akcija potekala čim bolj organizirano in brez daljšega čakanja.

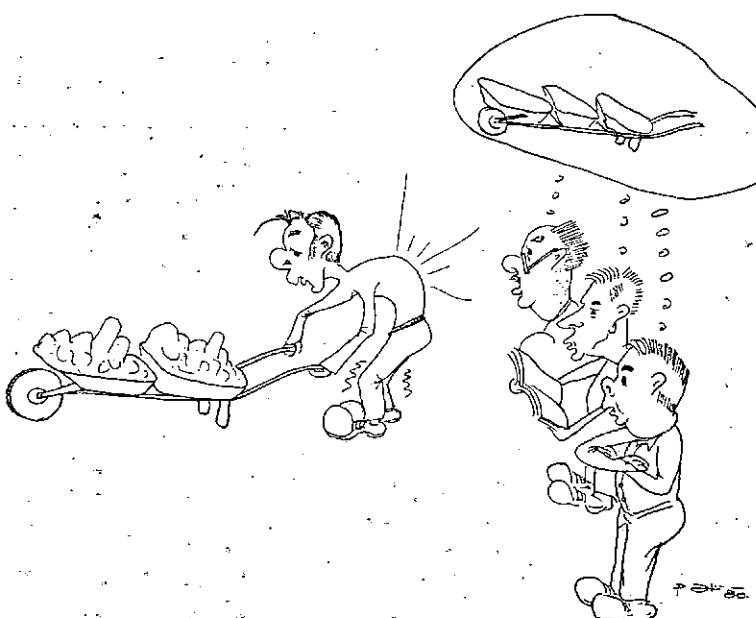
stilo naj bi malico organiziral Rdeči križ bodisi v neposredni bližini odvzemnega mesta, oz. v bližnjem gostišču. Danes velja strokovno mnenje, da tradicionalna obilna in mastna klobasa ni več najbolj primerno okrepilo po odvzemu. Priporočamo dober sendvič, slaščico ali lahko prebavljivo enolončnico in veliko tekočine.

Priporočljivo je, da so na akciji sami na voljo sladki napitki. Tudi v drugih državah ponudijo po končanem odvzemu osvežitve. Ta ni pripravljena kot povračilo, ampak samo za ugodje in korist dajalcev. O lahki prehrani krvodajalca pri nas je pisala že leta 1966 dr. Baničeva. Njeno mnenje: po odvzemu se da dajalcu topli napitek in morda lahek obrok, (keks, dvopek). Alkoholne pijače in težja hrana niso priporočljivi. Praksa je pokazala, da se je krvodajalec dobro počutil, če je po odvzemu krvi popil samo topel čaj; medtem, ko mu je po obilnem obroku bilo slabo. Od takrat, ko smo uvedli kranjsko klobaso za krvodajalsko malico, pa do sedaj so se prehrabene navade ljudi močno spremenile, življenjski standard je

višji in prišel je čas, da poskusimo z uvedbo lažjega obroka. Tega naj na terenu prilagodijo lokalnim prehrabnim navadam. Na Zavodu za transfuzijo načrtujemo lažji obrok v obliki peciva, sokove pred in po odvzemu, čaj in kavo po želji. Lansko leto so se nekateri organizatorji zelo potrudili in so uvedli prvi malico. Naj jih naštejemo: Trebnje, Gornja Radgona, Ljutomer, Slovenska Bistrica, Ribnica, Cerknica, Zagorje, Lendava, Zalec, Ilirska Bistrica, Sentjur, Litija, Kočevje, Brežice, Krško, Tolmin, Velenje, Sevnica, Škofja Loka, Slovenske Konjice.

Zelimo si, da bi organizator stalno obveščal vodjo terenske ekipe o morebitnih spremembah, težavah in pripombah krvodajalcev. Le tako bomo hitro reševali probleme. Naša skupna, glavna naloga mora biti skrb za krvodajalca, za njegovo dobro počutje. Pri našem delu je treba upoštevati poleg našega strokovnega mnenja tudi želje in potrebe krvodajalca in se jim sproti prilagajati.

dr. Melanija Vaksan
Zavod SRS za transfuzijo krvi

»Ocenjevanje inovacij«

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

Pri izdelavi neke analitične študije je za rezultat zelo pomembno, kakšni parametri so bili uporabljeni. Največje težave so bile pri predvidevanju bodočega razvoja cene nafte na svetovnem tržišču, razvoja stroškov in cen današnjih nosilcev energije, odpiranja in bodočega izkoriščanja energetskih rezerv, gospodarske in energetske stopnje rasti držav OECD in ugotavljanju stroškov novih tehnologij.

Tako so predvideli, da bo gospodarska rast IEA držav v prihodnjih 40 letih rahlo padala in to ob istočasni stalni rasti cene nafte in ostalih vrst energije. Nadalje so upoštevali, da bo v prihodnjih letih mogoče doseči z varčevanjem večjo gospodarnost pri uporabi energije in zato bo mogoče pričakovati relativno zmanjšanje porabe energije na določene enote. Kot zelo težka naloga se je izkazala tudi ocena rezultatov na področju energetskih raziskav in razvoja za obdobje 40 let. In to še posebno v primeru, ko je potrebno novo razvito tehnologijo prevesti v industrijsko uporabno fazo. Razumljivo je, da so pri tem tudi upoštevali vedno večjo izmenjavo novih tehnologij in nosilcev energije v okviru IEA dežel.

STRATEŠKA SPOZNANJA

Energetska študija je pokazala naslednje rezultate:

– Za obdobje od 1980. do 2020. leta lahko pričakujemo zmanjšanje uvoza nafte. V prvih 20 letih bo zmanjšanje porabe nafte predvsem posledica nadaljnjega razvoja znanih energetskih tehnologij in učinkov racionalizacije in varčevanja. V času od 2000 do 2020. leta bodo novi postopki vplinjavanja in utekočinjenja zagotovili znaten delež potrebne nafte.

Za prikaz zmanjševanja uvoza nafte so bile izdelane štiri različne variante. Pri tem so predvideli zmanjšanje uvoza za 15 najvažnejših držav IEA (Avstrija, Belgija, Danska, Irsko, Italija, Japonska, Kanada, Norveška, Nova Zelandija, Španija, Švedska, Švica, Velika Britanija, ZDA, ZRN). Pred upoštevanju okrog 1,1 milijarde ton uvoza v letu 1980, predvidevajo v letu 2000 zmanjšanje v najboljšem primeru na 600 milij. ton in v najslabšem na 1,050 milijarde ton, v letu 2020 na 400 milij. ton v najboljšem, oziroma na 800 milij. ton v najslabšem primeru.

– Ob upoštevanju doslej običajnih časovnih terminov pri energetskih raziskavah, posebno v obdobju razvoja industrijsko uporabnih naprav, bo ostala tudi v bodoče občutljivost držav IEA pri energetski preskrbi. Zato je za držanje časovnega termina do leta 2000 predpogoj pospešitev razvojne dejavnosti in hitra realizacija njenih izsledkov.

– Posebno pomembnost pripisujejo v bodoče razvoju novih tehnologij za obnovljivo energijo.

– Pri naraščajoči porabi primarne energije bosta nosila glavni delež premog in jedrska energija.

– Nepretrgano bodo nadaljevali z izgradnjo novih elektrarn, vendar bo rast količine pridobljene električne energije zaradi že doseženega visokega stanja gradnje v intervalih po deset let nazadovala.

– Čeprav bodo nekatere tehnologije z obnavljajočo se energijo imele že pred letom 2000 pomembno vlogo pri preskrbi z energijo, bo še nadalje ostalo težišče na konvencionalnih tehnologijah, pri katerih obnavljanje ni mogoče.

SISTEME PORABE ENERGIJE

Cestni promet

Čeprav so raziskovali večje število novih transportnih tehnologij, so le redke med njimi pokazale prave možnosti za bistveno izboljšanje obstoječih energetskih sistemov. Te tehnologije se nanašajo na novo razvite motorje z notranjim zgorevanjem, ki pa imajo svojo osnovo v motorjih Otto, Diesel in Sterling. Posebne napore so na tem področju naredili predvsem v dveh državah. Zato predvidevajo, da bo mogoče na tem področju uporabiti do leta 1990 30 milij. ton naftnih enot na leto, v letu 2000 120 milij. ton in leta 2010 370 milij. ton. Pri pospešeni izvedbi raziskav bo mogoče te količine v 20 letih podvojiti. V nadaljnjem obdobju do leta 2020 je vsekakor mogoče pričakovati močno zmanjšanje, kajti v tem času bodo na razpolago atraktivna nadomestna goriva.

Ogrevanje prostorov

Različne države so navedle celo vrsto tehničnih možnosti, ki povečajo izkoriščanje energije na področju ogrevanja prostorov. Tipičen primer je uporaba električnih plinskih toplotnih črpalk in nizko temperaturna toplotna akumulacija. Čeprav so bile pri velikem številu teh ogrevalnih sistemov osnovne ideje različne in ker gre pri tem še za raziskave, ki so v teku, ni mogoče napovedovati v podrobnosti, kakšna bo njihova končna izvedba. Na delež teh naprav v okviru tehnologij za energetsko varčevanje bo vplivalo dejstvo, s kakšno zagnanostjo bodo te naprave razvili do tehnične zrelosti. Danes intenzivno delajo v 15 državah na napravah za varčno uporabo energije pri ogrevanju prostorov in za to lahko pričakujemo v prihodnjih letih in desetletjih vedno večji delež njihove uporabe.

Navedene količine se spet nanašajo na potrebne količine energije, ki bodo uporabljene v teh novih sistemih. Pri tem gre v letu 1990 za deset milij. ton naftnih enot na leto, v letu 2000 za 100 milij. ton in v letu 2010 za 350 milij. ton. Vendar so pri tem možna nihanja med deset in 20 % v pozitivno in negativno smer.

Električni avtomobil

Uporaba električne energije za pogon avtomobilov je v tej analizi upoštevana. V splošnem so ugotovili, da je najboljša situacija za uporabo električnega avtomobila v mestnem prometu. Tehnologija naj bi do leta 1985 dozorela in leta 1990 naj bi bila že primerna za uporabo v štirih državah. Razvoj električnega avtomobila obdelujejo v šestih državah, medtem ko je težišče le na eni državi.

Delež električnega avtomobila v okviru tehnologij, ki uporabljajo energijo, bi znašal leta 2000 dva milij. ton naftnih enot na leto, v letu 2010 šest milij. ton in leta 2020 deset milij. ton. Pri ustreznih pospešitvi raziskav je podvojitev mogoča.

Nadaljevanje

KOKRŠKI ODRED

Odred je imel vsekozi tesno zvezo s Koroško, tako 1942. kot 1944. in 1945. leta. Nazadnje je tudi skoraj ves odred prešel na Koroško, kjer je dočakal konec vojne.

Razmere na operativnem območju Kokrškega odreda, ki se je v drugem obdobju raztezalo vse od Kamnika do Jesenic, so bile po različnih sektorjih različne. Tako glede okupatorjeve moči kot glede političnih organizacij na terenu. Drugače je bilo pod Stolom, kjer so za zimovanje zgradili »Titovo vasa«, malo drugace pod Dobro in Storičem, še drugače pa med Kranjem in Kravcem. Z nastankom in naglim razvojem domobranstva, ki je imelo svoj sedež v Kranju, pa so se razmere naglo poslabšale in se v trikotniku med Kranjem, Kamnikom in Trzinem slabšale vse do konca vojne. To je bila za ta del odredovega območja velika negativna posebnost. Domobranske postojanke, od katerih je ena prvih in najmočnejših nastala v Cerkvah pod Kravcem, so se razrasle do nevarnih razsežnosti. Na tem območju je bilo proti koncu vojne čez 1000 domobrancev, ki so svojo aktivnost toliko bolj stopnjevali, kolikor bolj se je bližal konec vojne. Tu sektor je tako postal sila občutljiva in za OF negotov. Enote Kokrškega odreda so se tu vse od poletja 1944 do konca vojne usaj dan morale otepati z domobranci, ti so stopnjevali tudi nasilje nad aktivisti in nad ljudmi, ki so bili naklonjeni narodnoosvobodilnem gibanju.

Ko so se pojavili domobranci, so se neosveščeni pripadniki Kokrškega odreda in tudi borci iz terenskih političnih organizacij začeli v večji meri dezertirati v domobranske vrste. S tem je naraščalo tudi izdajstvo, nato aretacije aktivistov na terenu in hajke na posamezne enote, kar je v vrstah Kokrškega odreda in političnih vodstev tega sektorja povzročalo občutne žrtve. Se večja pa je bila moralno-politična škoda, kajti ljudi se je pošlašalo nezaupanje. Vendar to velja predvsem za območje med Kranjem, Kamnikom in Trzinem, kjer so bili domobranci najbolj napadalni.

Dejstvo, da so bile enote KO večkrat nenadoma napadene in da je sovražniku večkrat uspelo presenečenje, zaradi česar je odred utrpel izredno velike izgube, dokazuje, da so bile enote čisto izdane. Boj Kokrškega odreda proti izdajalcem in vohunom, ki so se v enotah spretno prikrivali, je bil izredno težak. Nemška policija je imela v boju proti odredu veliko prednost v tem, da so bili njeni agenti izveščani in šolani in da je njena služba delovala na temelju dolgoletne tradicije in izkušenj. Imela je celo vrsto sposobnih in nevarnih organizatorjev, med katerimi je bil najučinkovitejši Helmut Rosumek. Tako sposobni za protioveščevalni boj partizani se niso bili. To je bil neenak boj, katerega posledica so bile velike izgube v partizanskih vrstah, pa tudi v vrstah političnih delavcev in aktivistov na terenu. Partizani so se iznajdljivo borili

proti temu zlu in iz leta v leto napredovali. Res je nemška oveščevalna sposobnost proti koncu vojne zelo opešala, vendar vseh korenin izdajstva v Kokrškem odredu partizani nikoli niso mogli izdreti. Nemci so spretno izkoriščali stisko posameznih partizanov iz odreda ali s terena in jih pripravljali do tega, da so postali izdajalci.

Kokrški odred, ki je bil prvič sestavljen junija 1942, drugič pa avgusta 1944, je v prvem obdobju, ko je bil okupator na vrhuncu moči, doživljal hude udarce. To pa ne velja za drugo obdobje. Kljub nekaterim silovitim hajkam in ofenzivam je odred v 1944. in 1945. letu izgubljal le posamezne borce. Sovražniku ni več uspelo, da bi razbijal cele čete ali celo bataljone, kot se je v 1942. letu nekajkrat zgodilo.

V svojem drugem obdobju je Kokrški odred vedno štel od 600 do 800 borcev in kmalu po obnovitvi vzpostavil tudi razne službe in delavnice. To so bile tako imenovane zaledne ustanove; vendar pri tem ne gre za ustanove na osvobojenem ozemlju, saj ga Kokrški odred niti ni imel. Vse te ustanove in delavnice so bile razmeščene po skritih in strmih grapah, po pobočjih Karavank in Kamniških planin. Kokrški odred, ki je imel svojo kurirsko linijo, svoje delavnice, ambulante in lastno tehniko, je bil glede tega prav gotovo ena najbolj izpopolnjenih in urejenih partizanskih enot na Slovenskem.

V vseh teh ustanovah je običajno delala okoli ena tretjina moštva, ki je bilo sestavljeno predvsem iz vrst starejših tovarišev in tovarišic; slednjih je bilo v drugem obdobju v Kokrškem odredu med 40 in 50. Ze te ustanove izražajo velikansko razliko v primerjavi s prvim obdobjem. Tedaj ni bilo mogoče imeti ne oveščevalnih točk ne kurirskih postaj ne tehnike, kaj šele delavnic in ambulant.

Ena izmed posebnosti Kokrškega odreda je bila tudi v izjemni samostojnosti bataljonov, včasih pa tudi posameznih čet. K temu so bile enote primorane zaradi težkega terena, zaradi slabih zvez in oddaljenosti odrednega štaba. Posamezna poveljstva so bila dostikrat zelo iznajdljiva, samostojno so odločala in presojala. Tako, na primer, pri organiziranju oveščevalnih zvez, pri navezovanju različnih stikov, pri izvajanju posameznih prehranjevalnih in vojaških akcij, pri iskanju novih taborišč in podobno.

Vendar pa je bilo delovanje odrednega štaba, ki je bil po sili razmer od bataljonskih taborišč dostikrat oddaljen tudi po 15 km, ali 5 do 6 ur hoda, čutiti na drug način. Štab je prek svojih referentov skrbel za čim boljše poslovanje in delovanje ambulant, delavnic, kurirskih zvez, oveščevalnih točk, tehnike, oveščevanja, sam pa je pripravljaj gradivo za vojaško in politično vzgojo, ki je v vseh enotah in ustanovah neprestano tekla, razen med ofenzivami in hajkami. Tako je bil odredni štab prisiljen posloovati kot višje poveljstvo. Na tem področju je prihajala do izraza ažurna in lepo

urejena administracija, ki jo je s svojimi pomočnicami vodil Ljudevit Ziger-Perun. Do izraza so prišla tudi vojaška poročila in napotki, za katere je skrbel predvsem načelnik štaba kapetan Boris Globočnik-Danjan. Tako so na štab 9. korpusa, nato pa v štab 4. operativne cone odhajala zelo dobra pisana poročila.

V takih razmerah so člani odrednega štaba izmenično odhajali v odredne enote, od bataljonov do vseh ustanov, jim pomagali in svetovali pri delu, z njimi odhajali v akcije, posamezne akcije pa načrtovali in vodili. Odredni štab je pozimi, ko z večjimi enotami ni bilo mogoče v dolino, uvelodil oostrostrelce.

Če je bil okupator s svojimi pomočniki v prvem obdobju sila ofenziven in resnično nevaren, če je v 1942. letu zlahka razbijal enote Kokrškega odreda, se je v obdobju 1944-45 moral zadovoljiti predvsem s čupanjem komunikacij, večjih podjetij in taktično pomembnejših krajev. Tudi hajke in ofenzive je prirejal predvsem s ciljem, da bi vsaj začasno odrinil odredne enote od komunikacij višje v hribovje, medtem ko je bil cilj njegovih napadov v prvem obdobju predvsem uničenje in to je večkrat tudi dosegel.

V hajkah in ofenzivah, ko je sovražnik angažiral večje število vojakov, so enote Kokrškega odreda uporabljale taktiko izmikavanja, kar je bilo po pobočjih Karavank običajno dosti težje, kakor sprejemati boj. Toda v primerih, ko je sovražnik zasledoval odred z desetkratno premočjo, je bilo izmikavanje dosti pravilnejše kot frontalno spopadanje, kajti v takih primerih bi bile žrtve velike. Odred ni imel namena braniti posameznih oze-meljskih sektorjev, pač pa varovati moštvo, da ne bi brez haska ginevalo.

Res pa je tudi, da je v nekaterih primerih prihajala do izraza miselnost »čuvanja glav tik pred koncem vojne«.

Na enote Kokrškega odreda je bil vsa leta okupacije, zlasti se v prvem obdobju, okupatorjev pritisk tako silovit in žrtve v začetku tako številne, da ne bi bilo niti preveč čudno, če bi se bil začasno umaknil v mirnejše kraje. Toda tega ni storil v nobenem obdobju, dastravno je bil konec 1942. leta zelo oslavljen in razredčen. Do konca je vztrajal v pokrajini, ki jo je nemški okupator štel kot del rajha.

Ko so se med Kranjem in Kravcem pojavile domobranske postojanke, so se jeseni 1944 morale umakniti le tiste odredne enote, ki so se dotlej zadrževale na tem sektorju, kajti domobranci so kot pomožne policijske enote ta predel nadzorovali z močnimi silami in so deloma preplašili, deloma pa pridobili prebivalstvo na svojo stran.

Sicer pa je Kokrški odred rasel iz prebivalstva, z njim sodeloval in bil z njim prek svojega moštva povezan s tisočimi nitmi. Ti domači ljudje so iskreno sovražili okupatorja, še bolj pa izdajalske domobrance.

Tak Kokrški odred je bil vsehkozi povezan s političnimi in terenskimi organizacijami KP, OF, SPŽ in mladine. Ta povezava se je izražala v medsebojni pomoči na političnem, vojaškem in gospodarskem področju ter pri odkrivanju sovražnika.

Nadaljevanje

Nanko je pokimal. Hrastovo ravnanje ga je hudo užalilo in prizadelo. Temu se je pridružila še bolečina, da Brede, ki ga je vzljubila, dolgo ne bo videl. Togota, ki ni poznala meja, ga je podžigala, da ni izbiral besed.

»Kolikor sem spoznal Hrasta, on bi Nemcu poslal letak — naj spozna svojo zmoto, da so ga nacisti zapeljali in ustrelili.«

Cico je divji zavpil, komandanta pa je posilil privoščljiv posmeh.

Bataljonski komisar Jakič je neučakan gledal na rob gozda, kamor je poslal kurirja, da pripelje komandirja Strela. Nanko, ki je ležal ob vodniku in mitraljezu Veljku, je kradoma pogledoval komisarja. Včera je ognjevit, navdušen, kot bi želel izzvati vse Nemce na Stajerskem, je bil zdaj hudo živčen.

Komandir Strela je tekkel za kurirjem, komisar pa je vpil, naj pohiti.

»Vaša četa bo v zaščiti! Ne smete zapustiti položajev, dokler se preostali dve četi ne prebijeta iz obroča,« je naročil komisar Jakič in divje krilil z rokami. »Organiziran umik! Razumeš, Strela?«

»Razumem! Organiziran umik, kot je organizirana obramba,« se je togotno posmešnil Strela. Zdražen je odkimaval komisarju. »Prosil sem vas, da se ponoči premaknimo. Vi pa — zdržali bomo! Zdaj, ko smo obkoljeni, takoj — umik!«

Jakič je stopil tesno k Strelu. Oči so se mu skalile.

»Bi se rad na teh položajih boril?« je preteče kriknil komisar.

»Ne! Če ste naposled le ugotovili, da moramo drugam, potem bi se rad prvi umaknil. Na drugem hribu bi zavzel nov položaj.«

Komisar je ogorčen prestrelil komandirja z divjim pogledom, potem pa zavpil:

»Junak. Rad bi se prvi umikal.«

Nanko je zaslutlil, kako stežka Strela molči. Bil je znan po ostrem jeziku, celo zadirčnosti, kar so mu zamerili. Reševala ga je izredna drznost in sposobnost, da se je izvelel iz zelo težkih položajev. Včasih mimo Nemcev, ki tega sploh niso opazili. Živčen je Strela preletel okoliho, potem je z roko pokazal komisarju na vzpetino.

»Tjale postavite najboljšega mitraljezca in mu naročite, da se umakne z nami!«

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

22

UPORNIKI

Komisar Jakič je togoten premeril komandirja in se pripravljaj da mu zabrusi nekaj ostrega. Njegov namen je zavro streljanje, ki se je oglasilo na levi in preko grebena. Komisar je kriknil kurirju, da sta hitro stekla. Strela je za hip napeto prisluškoval, da bi iz streljanja razbral, kako odločno napadajo Nemci.

»Spet jih ne bo pred našo zbrojevko. Pa tako dober položaj imamo,« je neučakan zastokal Nanko in z zavistjo gledal Veljka, ki je miren ležal za strojnico.

»Položaj je zanič, Nanko. Nekateri smo vedeli to že včeraj, drugim se je posvetilo danes. Policistov in vermanov je toliko, da se ti bo zagravaljo,« se je kisllo posmešnil Strela. Glavo je že povijal nazaj. »Veljko, brez mojega povelja ni umika! Si razumel? Tudi če zaslutiš, da boš padel, moraš držati ta položaj. Do povelja! Moram biti prepričan, da držite to stran.« Bridko se je posmešnil proti vzpetini. »Če ne pošljejo tjale dobrega mitraljezca, ki bo imel zelo mirno roko, potem, fantje, bomo morali imeti vražjo srečo, da se še kdaj vidimo.«

Strela je stekel, Nanko pa je pogledal Veljka. Tako komandir je ni govoril. Pa so bili že v škriptih, ko tudi najbolj hrabri niso verjeli, da se izvelejo. Takrat Strela ni govoril o nevarnostih, še manj o slutnjah, da se ne vidijo.

»Čudno govori,« je počasi, žalostno zamrmral Veljko. »Tako govorjenje ne pomeni nič dobrega.«

Nadaljnji razgovor je pretrgal policist. Oba sta ga videla, ko je skočil iz za grma. Upognjen naprej, napet, pripravljen, da odskoči, je gledal proti njihovim položajem. Nanko je naglo dvignil puško, pomeril po cevi in ustrelil. Policist je odskočil in se skril za drevo. Nanko je skrbneje pomeril. Zaklel je, ko tudi v drugo policista ni zadel.

Na robu gozda so se pojavljali novi policisti. Nič se jim ni mudilo. Nanko je gledal, kako so legali. Ni razumel, zakaj ne streljajo. Za hrbotom je bobnelo. Slišal je redke, bojevitke klice partizanov. Le tu in tam je vprašal jezko nemško povelje. Zakaj policisti ne streljajo, se je znova upejal. Jurij bi bil tveganje za prve, streljati bi morali.

»Užgi po njih,« je zdražen zaklical Nanko.

»Mitralljezec naj se prehitro ne odkrije,« je mirno odvrnil Veljko. Njegov glas je bil žalosten. »Če odkriješ mitraljezca, mi povej. Za njega hranim rafal ali če bodo jurišali.«

Nanko je pogledal na vzpetino, kjer naj bi bil njihov mitraljezec. Šele zdaj se mu je razkrilo, kako dobro bi obvladoval položaj.

EDO TORKAR

IME MI JE BRIGITA

2

Mojbog, kako čas hiti! Devetinšedemdeset jih je dočakal, moj rajni oče. In moja mamica, to večno dekle, zmeraj na robu razigranosti in solza, ki ji ne leta ne neveselo življenje niso mogli pregnati rdečice z lic in spogledljivega bleśa iz oči (eden mojih prvih otroških spominov na očeta in mamino sežo v tisti večer, ko sta se vrnila domov z neke veselice in je potem oče očital mami, da je preveč pila in da se je preveč stiskala k svojim soplesalcem) — še ona jih ima zdaj že petinšestdeset. »Čez pet let jih bom imela sedemdeset,« je zadnjič potožila, »in potem res ne bom več mlada.« In še to je rekla (zamišljeno zroč v svoje zgrane roke pred seboj na kolenih): »Glej, še včeraj, se mi zdi, sem jih imela štirideset. Štirideset let, tri negodne otroke in kup dela z njimi — pa moža, ki je bil železničar in je bil vse sobote in nedelje po dvanajst ur na šihu, po šihu pa je prihajal domov pijan in razbijal pohištvo po stanovanju, če mu ni bilo kaj prav — in prav mu nikoli nič ni bilo. Potem greš spat in ko se zjutraj zbudiš, imaš petinšestdeset let, odrasle otroke in mrtvega moža. In ko se pogledaš v ogledalo, te postane strah; star si in siv in za nobeno rabo več na tem svetu.«

Ime mi je Brigita. Pišem se Soklič. Visoka sem 171 cm, tehtam 63 kg. Rit imam še kar, prsi pa bolj tako; možka dlan jih zlahka pokrije. Menstruacije imam redne, drugače pa se z zdravjem ne morem pohvaliti. Slabe živce imam in slabo srce.

Tudi ledvice mi nagajajo, pa vidim tudi ne več tako dobro kot včasih. Nič več ni tako kot včasih. — In kaj šele bo?

Včeraj me ni bilo v službi. Šefinji sem telefonirala, naj mi piše en dan dopusta, potem pa sem kupila buteljko barbere, se zaprla v stanovanje (mame ni bilo, ker je šla k sosedovim varovat otroke), dala na gramofon Raya Charlesa — in se zjokala. Mojbog, trideset let sem stara in tako malo sem imela od mladosti. Hotela sem se napiti, pa se mi je že po drugem kozarcu uprl želodec, tako da sem izbruhala še tisto, kar je že bilo v njem. »S tabo je konec, punca,« sem si rekla, »niti upijati se ne moreš več.«

Nimam otrok, nimam moža, še ljubimca že dolgo ne več nobenega. Še malo, pa se mi bo spet zarasla deviška kožica, hahaha! Ko sem jih imela štirindvajset, mi je prvič zagledal črvicek v prsih: kaj če bom ostala sama. Pri sedemindvajsetih sem si rekla: če si do tridesetega ne bom našla moža, bom šla in skočila v Ljubljano. Tudi če bo grd z mano, tudi če me bo pretepal, bom vsaj vedela, da ga imam, sem si govorila. No, včeraj sem dopolnila trideset let, moža pa še zmeraj nimam.

Zadnjič sem po televiziji gledala reportažo z neke hribovske vasi, v kateri so se kmečki fantje pritoževali, da ne morejo dobiti deklet, ki bi se bile pripravljene pritožiti na kmetijo. Puncas, to je pa nekaj zate, sem si rekla. Saj si na kmetih gor zrasla in si navajena delati. Takoj naslednje jutro sem poslala ženitno ponudbo v Nedeljskega in v Kmečki glas; petnajst odgovorov sem dobila, še slike so mi poslali nekateri, pa koliko zemljo imajo, so mi pisali, pa koliko kmetijske mehanizacije — da pa bi se s katerim zgovorila za sestanek, mi je zmanjkalo korajžje. Zmeraj je tako z mano: želim si, sanjam — ko pa bi se bilo treba odločiti, ko pa bi bilo treba v roke pljuniti in kaj storiti, me zgrabi malodušje. Že vem, kako bo z mano: ostala bom zagrenjena stara devica, še naprej bom požirala knjigar-niški prah v službi, kupcem bom priporočala debele in drage romane, ob katerih mi gre na bruhanje, če jih sama poskušam brati, privoščljivo se bom naslajala nad zakonskimi in starševskimi težavami svojih poročenih kolegic, doma pa si bom pripravljala kosilo za eno osebo, čepela bom pred televizorjem in objokovala nesrečne usode junakinj sentimentalnih limonad, pletla puloverje ... Pletla? Za koga?

Pravzaprav pa problem ni v tem, da se ne bi mogla poročiti. Problem je v tem, da nimam nikogar dovolj rada, da bi se brez oklevanja odločila zanj. Samo enkrat v življenju sem bila

zares zaljubljena — koliko deževnih jeseni je že minilo od tiste-ga razkošnega poletja! Petnajst let mi je bilo takrat ... Živela sem naprej, ga počasi prebolela ... In tako. A zaljubila se nisem v nikogar več. Kdaj pa kdaj mi je bil kdo všeč, kdaj pa kdaj sem šla s kom v posteljo, če je že tako naneslo, kdaj pa kdaj se mi je zadelo, da bi mogoče lahko s kom tudi živela ... A zmeraj se je vse podrla, še preden se je prav začelo. In počasi mi niti do seksa ni bilo nič več. Na začetku ja — božanje, poljubljanje ... — pa tudi potem še nekaj časa. Ampak potem na koncu ... ko se tisto izcedi vate, tisti krči, sopenje, znoj, sluz ... Najbrž sem frigidna, najbrž bi morala na obisk k psihiatru, takole, kakšno dopolneno, ko imam popoldne službo. Ampak psihiatrom ne zaupam kaj prida, saj ne znajo drugega kot brskati za podzavestnimi strahovi in zatrtimi kompleksi in takimi stvarmi ...

Mogoče sem res frigidna, mogoče pa tudi ne. Če bi imela koga zelo rada, če bi bil zelo nežen z mano, zelo potrpečljiv in prizanesljiv ... če bi imel tudi on mene rad, če bi se mu zdelo vredno potruditi se z mano ... No, saj ne mislim, da bi moralo biti vse natanko tako kot v Ljubimcu Lady Chatterley ali kje že, ampak ...

Ah, nehaj, punca, to so sanjarije, same prazne sanjarije ... Taki, ki bi si jih jaz želela, sploh ne živijo, ali pa živijo samo v romanih, ali pa so že vsi oddani. Name se zadnje čase lepijo samo še zlikani in napomadeni štiridesetletniki, malce dolgočaseni in malce perversni — pa poročeni, seveda. Taki suhori-teži, ki imajo že dovolj svojih malomeščanskih bab in bi se hoteli malce pokratkčasiti z mano, ker se jim zdim nedostop-na, vihrava in skrivnostna. A vendar — nihče od teh gospodov si ne bi želel drugačnega, bolj svobodnega življenja. Vse premalo pameti imajo v glavi, vse premalo domišljije in vse premalo ognja v žilah, da bi naredili vsaj kakšno drobno izboljšavo na tem zajeblanem svetu. Samo spraznili bi se, samo za ocvirek bi me hoteli na njihovo neokusno zakonsko polento. — Za pokozlat! Veste, knjiga je moja edina prijateljica,« mi je zadnjič zagostolel eden te sorte ptiček — in mi zraven prav nesramno buljil v prsi. Najraje bi mu zavila vrat, pa tega nisem smela pokazati. S strankami sem prijazna, pa čeprav me včasih stane prav nečloveških naporov, da mi to uspe. Služba je pač služba.

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na 28. seji predsedstva občinskega odbora ZZB NOV Radovljica 18. avgusta so spregovorili o problematiki socialne varnosti udeležencev NOB. V navzočnosti načrtovalcev in oblikovalcev so se dogovorili o nadaljnjem poteku razgovorov v občini in na Gorenjskem o ureditvi spominskega parka padlim borcem III. bataljona Prešernove brigade na Goreljeku. Dogovorili so se tudi o pripravah na vsakoletno srečanje mladine, borcev in občanov na Lipniški planini, ki bo 12. septembra v spomin na 25 padlih borcev I. grupe odredov, med katerimi je bil tudi komandant Jože Gregorčič.

Dan graničarjev, 15. avgust, so v radovljiški občini postavili s priložnostnimi proslavami na karavlah, ki so se jih udeležili predstavniki skupščine, družbenopolitičnih organizacij, delovnih organizacij in šol. Tudi tokrat se je izkazala tesna povezanost in sodelovanje čuvarjev naših meja s prebivalstvom občine. Na osrednji proslavi pri karavli Edvard Kardelj na tromeji so predstavniki OK ZSMS Radovljica podelili posebno priznanje vojakom graničarjem za dolgoletno vsestransko sodelovanje z mladino radovljiške občine. Zaradi dneva žalovanja so bile vse proslave in srečanja v nedeljo, 16. avgusta.

Komite OK ZK Radovljica je na osnovi ugotovitev svoje komisije za idejnopolično usposabljanje komunistov izdelal pregled in oceno usposabljanja članstva zveze komunistov v šolskem letu 1980/81. Gradivo je posredoval v vse osnovne organizacije, ki naj bi jim služilo za obravnavo in kadrovanje članov v izobraževalne oblike za nastopajoče 1981/82 izobraževalno leto. Zaradi dopustov bodo osnovne organizacije gradivo obravnavale konec avgusta in v začetku septembra.

Vse osnovne organizacije ZK s področja gradbeništva se bodo po dogovoru s posebno delovno skupino OK ZK Radovljica sestale do konca avgusta. Obravnavale bodo predlog idejnopolične usmeritve in nalog komunistov pri uresničevanju politike ekonomske stabilizacije v gradbeništvu s posebnim poudarkom na stanovanjsko gradnjo. Ta predlog so sprejeli julija na problemski konferenci CK ZKS o gradbeništvu. Na sestankih bodo predloge dopolnili z lastnimi izkušnjami ter jih posredovali delovni skupini komiteja OK ZK Radovljica, ki jih bo po dogovoru oblikovala za razpravo v CK ZK Slovenije.

Komisija za odlikovanja in priznanja pri skupščini občine Radovljica je na zadnji seji v začetku avgusta sprejela sklep, da bo do konca septembra izdelala poročilo o svojem delu in pregled stanja na področju politike odlikovanja SFRJ v občini Radovljica. Poročilo s podatki o odlikovanjih bo posredovala v razpravo predsedstvu občinske skupščine in predsedstvu OK SZDL s priporočili o vključevanju teh vprašanih v redne kadrovske naloge v združenem delu, KS, SIS, družbenih organizacijah in društvih. Po razpravi bodo problematiko s področja odlikovanja predložili v obravnavo tudi vsem zborom občinske skupščine.

Mladinsko poletno politično šolo v Vikrcih od 17. do 22. avgusta je iz radovljiške občine obiskovalo pet mladih. Od teh so bili trije iz OK ZSMS Radovljica in po en mladinec iz delovne organizacije in krajevne skupnosti.

V nasprotju z razvojnimi gibanji v mednarodnem turizmu se na Bledu kot največjem celinskem turističnem središču v Sloveniji zadnja leta kaže zaskrbljujoče upadanje prenočitvenih zmogljivosti. To ponazarja podatek, da je Bled še 1970.

leta razpolagal s 4.748 ležišči, od teh 38,7% v hotelih in 39,8% pri zasebnikih, leta 1980 pa je bilo le še 3.933 ležišč. Število postelj v hotelih je sicer naraslo na 58,4%, zato pa se je zmanjšalo pri zasebnikih na komaj 26,9%. V celoti gre torej za zmanjšanje posteljnih zmogljivosti v zadnjih desetih letih kar za 17,2%. Posledice takšnega zniževanja so vidne tudi v upadanju števila nočitev. Delež nočin na Bledu je bil 1969. leta 9,6% vseh nočin v Sloveniji, lani pa le še 6,6%. Vse kaže, da bo ta odstotek letos še manjši.

V preteklem šolskem letu od 1. septembra 1980 do 30. junija 1981 je obiskovalo seminarje, tečaje, politično šolo in druge oblike usposabljanja komunistov 209 članov ZK iz radovljiške občine. V primerjavi z letom poprej, ko je bilo zajetih v te oblike le 126 slušateljev, je to opazen napredek, ki uvršča občino po številu udeležencev tega usposabljanja med prve v gorenjskih občinah.

V petek, 14. avgusta, je odšla na tridnevno prostovoljno delovno akcijo na Koroško skupina osmih brigadirjev iz radovljiške občine, ki je sodelovala pri obnavljanju Peršmanove domačije v vasi Koprivna pri Železni Kapli. Akcijo je organizirala Zveza slovenske mladine na Koroškem, ki ima tesne prijateljske in delovne stike z OK ZSMS Radovljica. Radovljiški brigadirji so sodelovali na delovni akciji tudi lani pri gradnji kulturnega doma SKUD Danica v Šentprimozu v Podjuni.

Po predlogu rebalansa proračunskih odhodkov za leto 1981, ki ga je sprejel izvršni svet OS Radovljica, se povečuje do konca leta postavka za pomoč družinam kadrovcem za 262.000 din in priznavalnine borcem NOB za 1.238.000 din. Za občinske blagovne rezerve, kompenzacije in intervencije se predvideva povišanje te postavke za 1,7 milijona din, za tekočo proračunsko rezervno 395.000 din in za rezervni sklad 59.560 din. Predlog rebalansa bo sprejela občinska skupščina na prihodnji seji.

Polletni periodični obračun za 1981. leto Kulturne skupnosti Radovljica je bil uspešen. Plan prihodkov po družbenem dogovoru o prispevkih zaposlenih po prispevni stopnji 0,94 od bruto OD je izpolnjen 49%. Za občinski program je bilo zbrano 4.711.000 din, za skupni program Kulturne skupnosti Slovenije pa 6.356.000 din. Plan odhodkov za občinski program je bil realiziran v višini 45%, kar znaša 4.282.000 din. Zaskrbljujoče izgledi za financiranje programov pa se obetajo v drugem polletju, ker bo morala Kulturna skupnost Radovljica odvojiti na osnovi družbenega dogovora o načinu zagotavljanja in usmerjanja del družbenih sredstev za pospeševanje izvoza kar 658.000 din.

Zaradi slabe obveščenosti in dokaj pomanjkljivo označenih smeri na Jelovici k partizanskemu domu na Vodiški planini, ki premore 50 ležišč, letos ni bilo pričakovanega obiska. Kljub nizki ceni penziona, ki znaša za borce NOB in družinske člane 260, za nečlane pa 290 din, odlični domači hrani in dobri postrežbi in velikih možnostih razvedrila, so zmogljivosti doma zasedene komaj tridesetinsko. Vodstvo doma si obeta večji obisk v septembru, ko bodo prišli na račun tudi gobarji, obiralcji malin in jagod. Zagotovljen je tudi prevoz iz Radovljice. Vsi, ki si želijo lep in prijeten dopust v domu, se lahko prijavijo tudi po telefonu 75-293.

Po večletnem prizadevanju krajanov KS Kamna gorica in Lipnica so prvo nedeljo v avgustu dobili nov pretvornik za prvi televizijski program. Občani so razen denarnih prispevkov v višini 1.500 din opravili tudi večino gradbenih del. Odslej lahko sprejemajo oddaje prvega programa tudi televizijski naročniki iz okoliških naselij.

V trgovski delovni organizaciji Murka Lesce so ob obnavi periodičnega obračuna za I. polletje 1981 ugotovili, da v primerjavi z lanskoletnim obračunom poslovni uspeh priloži. V poslovni sklad so razporedili kar 76% več sredstev, v rezervni sklad pa 24% več sredstev kot lani. Dohodek celotne delovne organizacije je bil višji za 23%, vendar pa so bile tudi obveznosti iz dohodka za 48% višje kot v letu 1980.

Zveza društev upokojencev občine Radovljica, ki letos praznuje 35-letnico ustanovitve, združuje devet društev s 3.657 člani, kar je 76% vseh upokojencev v radovljiški občini. Svoja društva imajo na Bledu, v Bohinjski Bistrici, Begunjah, v Gorjah, Zasipu, v Kropi, Lescah, Podnartu, Radovljici in v Stari Fužini. Večina društev ima kulturne in športne sekcije. V Radovljici imajo moški in ženski pevski zbor Lipa, moški zbor imajo tudi na Bledu.

Sredi julija se je ob Bohinjskem jezeru pričela vsakoletna gozdna šola za načelnike in mentorje taborniške organizacije. Šolo organizira center za vzgojo kadrov Zveze tabornikov Slovenije. V letošnjih počitnicah bo osem tečajev, kjer se bo usposabljal nad 300 tečajnikov.

Po uspešni predstavitvi svojih del na razstavi v festivalni dvorani na Bledu v mesecu juliju, so v petek, 14. avgusta, odprli razstavo likovnih del slikarja in akademskega kiparja Jaka Torkarja z Jesenic tudi v šivčevi hiši v Radovljici. Umetnik, ki se v zadnjem času uveljavlja zlasti v oblikovanju spomenikov NOB, tokrat prikazuje svoja olja, tempere in le eno plastiko. Gre predvsem za slike krajin, portretov in tihožitij, ki so nastale zadnji dve leti. Zanimiva razstava bo na ogled do 31. avgusta.

V avli festivalne dvorane na Bledu je likovna sekcija KUD Bled pripravila v okviru poletnega programa galerijske dejavnosti 14. avgusta otvoritev razstave likovnih del akademskega slikarja Vinka Tuška. Na ogled bo do 10. septembra. To je sklepna razstava v festivalni dvorani za letošnjo poletno sezono.

Izjemen uspeh na mladinskem svetovnem prvenstvu v veslanju prejšnji teden v Bolgariji je dosegel reprezentančni blejski četverec brez krmarja v sestavi: Dani Frčej, Miran Bratuša, Robert Krašovec in Dejan Golja. V svoji disciplini so v izredno močni konkurenci veslaških veslil osvojili tretje mesto in bronasto medaljo in le malo je manjkalo, da bi bili drugi. Vendar pa je tudi bron največji uspeh mladih Blejcev po uspešnem 1978. letu.

Plavalni klub Radovljica, edini v občini, zaradi prizadevnosti maloštevilnih zanesenjakov v vodstvu nenehno pridobiva nove, predvsem mlade člane. Zdaj jih je že 154, od teh pa je kar 130 aktivnih plavalcev, ki v zadnjem času kljub težavam z objekti za treninge dosegajo zapažene uspehe na medklubskih in republiških tekmovanjih. Pet trenerjev opravlja delo amatersko, kajti sredstva za plavanje v TKS so vse prej kot zadostna. Prizadevni člani kluba so letos zelo uspešno organizirali absolutno in mladinsko prvenstvo Slovenije na domačem kopališču, 18. avgusta občinsko prvenstvo, 28. avgusta bodo organizatorji občinskega sindikalnega prvenstva, v septembru pa še občinskega šolskega prvenstva. Hvalevredno je tudi razumevanje radovljiškega hotela Grajski dvor in blejskih hotelov Park in Golf, ki v svojih bazenih omogočajo vadbo plavalcev izven letne sezone.

PARTIZANSKI DOM NA VODIŠKI PLANINI NA JELOVICI VABI

Partizanski dom na Vodiški planini na Jelovici, ki so ga letos delno obnovili, kljub svoji izredni privlačnosti, udobju in kakovostni domači prehrani letošnjo sezono, ki se je pričela s 15. majem, ni sprejel na oddih toliko članov ZZB NOV in njihovih svojcev, kot so pričakovali. Glede na prenočitvene zmogljivosti namreč lahko naenkrat sprejmejo 50 gostov, doslej pa je koristilo penzijske storitve doma le okoli 30 do 40 gostov v desetdnevni izmenah. Vzrok je verjetno v letos izredno pomanjkljivi obveščenosti članov ZZB NOV in drugih interesentov po občinskih borčevskih organizacijah in turističnih poslovalnicah. Resnici na ljubo je treba povedati, da tudi slučajni gostje in izletniki težko najdejo ta dom zaradi pomanjkanja primernih kačipotov na Jelovici, čeprav je možen dostop z avtomobilom iz Radovljice, Bohinja, Škofje Loke, pa tudi iz Jamnika, od koder je le štiri km lepe pešpoti do doma.

Lega doma v čudovitem gozdnem okolju na 1118 m nadmorske višine je izredno privlačna za goste, ki jim je do gorskih lepot, gozdnih sprehodov in domače hrane. Predvsem pa je priporočljiva za dopustnike s srčnimi in živčnimi motnjami. Poskrbljeno je tudi za njihovo ugodje v klubski sobi z barvnim televizorjem.

V prihodnjih tednih, tja do konca oktobra, dokler bo dom odprt, bodo lahko prišli na račun posebno gobarji, obiralcji malin in borovnic. Dom je kot nalašč za skupinske obiske in izlete borčevskih in drugih organizacij, seminarje in podobna srečanja, kjer si bodo domala na vsakem koraku lahko ogledali spomeniška

obeležja iz NOB in druge naravne posebnosti tega lepega predela, od koder je prelep razgled po vsej Gorenjski.

Tudi cene dnevnih penzionov so v primerjavi z drugimi podobnimi gostinskimi turističnimi objekti dokaj zmerne. Za udeležence NOB in

PROSLAVE IN AKCIJE V POČASTITEV DNEVA VEZISTOV

Letošnje praznovanje 26. septembra - dneva zvez, bodo organizirali v počastitev 40-letnice OF, vstaje in revolucije ter 40-letnice ustanovitve zvez v NOV. Nosilci dejavnosti v zvezi s proslavami dneva zvez, ki jih bodo pripravili po garnizijah in v okviru armadnega območja, bodo področni pododbori in strokovni aktivni vezistov in kurirjev NOV.

Osrednja svečanost bo v vojašnici Ljubo Šerčer v Ljubljani. Tu se bosta odbor sekcije in področni odbor za Ljubljano vključila v priprave sporazumno s poveljstvom ljubljanskega armadnega območja in vodstvom te vojašnice.

Področni odbori se bodo vključili v priprave za proslavo zvez na svojih območjih, kjer se bodo s poveljstvi enot za zveze dogovorili o udeležbi.

Razen teh proslav predvidevajo še več prireditev in akcij. Sporazumno z republiškim odborom ZRS in poveljstvom ljubljanskega armadnega območja bodo organizirali še tradicionalno tekmovanje radioamaterjev. Dogovorili se bodo o srečanjih in razgovorih vezistov NOV s starešinami in vojniki enot za zveze v JLA. Pripravili bodo tovariška srečanja vezistov NOV, obiske v organizacijah PTT in organizacijah združenega dela, ki izdelujejo opremo za zveze. Pripravili bodo izlete v kraje, kjer so med NOB bivali štabi NOV in POS, dalj časa delovali centri za zvezo, razne šole, delavnice in podobno. Organizirali bodo pohode po transverzali kurirjev in ve-

njihove družinske člane znaša celodnevna oskrba s prenočevanjem 260 din, za druge goste nečlane pa 290 din. Otroci imajo 30% popust. Ker je rok za prijave letošnjih letovanj že mimo, bo uprava sprejemala tudi naknadne prijave in nudila potrebne informacije za obisk doma neposredno po telefonu na številko 75-293, s katerim je dosegljiva iz vseh krajev Slovenije. Za goste, ki nimajo lastnega prevoza, je organiziran prevoz iz Radovljice izpred doma dr. Janka Benedika.

zistov. Pripravili bodo srečanje vodilnih vezistov ob 40-letnici zvez in »Kričaca«.

Mnogo je bilo že narejenega, velik pomen teh akcij pa je tudi v uspešnem prenašanju tradicij zvez NOV na mlajše in mlade generacije. Tam, kjer še niso v celoti zbrali gradiva za monografijo vezistov NOV, se bodo potrudili, da to še letos store.

O tej dejavnosti bodo načrtno obveščali javnost, kar bo vsekakor velik prispevek tudi k prenašanju in gojitvi tradicij vezistov NOV.

B.B.

OTVORITEV NOVEGA MOSTU IZ MEVKUŽ V ZG. LAZE

Most, ki veže Mevkuž z Zgornjimi Lazami nad Gorjami čez reko Radovno, je bil dotrajan. Zato se je krajevna skupnost Gorje odločila, da ta most v celoti obnovi.

Letos so se začela obnovitvena dela. Vsa dela je prevzel dragi privatni zidarski mojster Mlado Zemva iz Spodnjih Gorij. In kot mi je povedal, sta bila stranska nosilna in obenem oporna zidova že delno nagnjena in izpodkopana od rečne vode. Ob temeljih teh nosilnih opornikov je bilo potrebno dobro podbetonirati in zavarovati pred nadaljnjim izpodkopavanjem.

Nov most, ki je bil izročen name-nu pred kratkim, je grajen v celoti iz železne konstrukcije. Železne nosilce

Nov gasilski dom v Zasipu (Foto J. Ambrožič)

SLAVJE GASILCEV IZ ZASIPA

V tem letnem času se vrstijo proslave gasilskih enot. Pred kratkim so slavili gasilci iz Podhoma, v nedeljo, 2. avgusta, pa so slavili gasilci iz Zasipa nad Bledom 75-letnico obstoja društva in obenem tudi petič svoj krajevni praznik.

(traverze) je dobavil iz jeseniške železarne predsednik KS Gorje Peter Sekloča, ki je redno zaposlen v Železarni na Jesenicah kot strojni tehnik. Gozdno gospodarstvo Bled je dalo na razpolago goseničarja z dvigalom, ki je te nosilce dvignil in jih položil na ustrežna mesta.

Most je dolg 19 metrov, hodna širina pa je 110 cm. Vsa ograja je železna, nanjo pa so pritrjene deske, ki so jih prebivalci Zgornjih Lazov dali brezplačno.

Ta most, ki ga uporabljajo prebivalci Zg. Lazov in drugi Gorjanci, so že med vojno uporabljali partizani, ki so prek njega hodili v bližnji Komarjev mlin, ki jim je bil vedno odprt, po moko in kruh.

Jože Ambrožič

V okviru jubileja in praznika so izročili namenu nov gasilski dom. Kot večina gasilskih enot v radovljiški občini, imajo tudi oni vso sodobno gasilsko opremo z gasilskim avtomobilom in motorno brigadno.

Po slavnostnih sejah predstavnikov krajevne skupnosti Zasipa in gasilcev in po sprejemu gostov - gasilcev, se je začela slavnostna povorka gasilskih enot, v kateri je sodelovalo šestnajst gasilskih enot s prapori. Sledili so govori in podelitev društvenih odlikovanj, ki so jih prejeli: zlato plaketo društva sta prejela Vinko Golc in poveljnik te gasilske enote Viktor Dovžan, srebrno plaketo je dobil France Svetina, bronasto pa sta prejela Albin Dovžan in Janko Malič.

Po slavnostnem delu so bili vsi prisotni povabljeni na družabno srečanje na Katarino na Homu, kjer jih je zabaval ob sončnem vremenu znani narodnozabavni instrumentalni ansambel Blejski kvintet.

Povabljenec na Homu so se pridružili tudi mnogi drugi krajanje, ki so uživali lepote tega lepega in razglednega kotička.

Jože Ambrožič

Dopisujte

NA OBISKU V KARAVLI EDVARD KARDELJ

Predlanskim so ob 15. avgustu – dnevu graničarjev – karavlo v Ratečah poimenovali po velikanu naše socialistične revolucije EDVARDU KARDELJU. Od takrat pa do danes je ta graničarski vojaški kolektiv obiskalo mnogo različnih delegacij iz družbenopolitičnih skupnosti, delovnih kolektivov, učencev šol, pripadnikov JLA, teritorialne obrambe in drugih iz celotne naše domovine. Tudi letos je bilo ob dnevu graničarjev, ki so ga zaradi žalovanja praznovali dan pozneje, 16. avgusta, na tej karavli zelo živahno. O tem objavljamo poseben zapis, v katerem bomo pregledali nekaj preteklih let do današnjih dni.

Karavle v Ratečah niso slučajno poimenovali po tovarišu Edvardu Kardelju. Kakor je dejal polkovnik Silvo BANOVEC ob poimenovanju karavle, je tovariš Kardelj kljub številnim nalogam in obvezam ob piclem prostem času vedno našel čas za obisk pripadnikov graničarskih enot naše armade. Kot velik ljubitelj gora in planinstva je bil večkrat v karavli v Ratečah. Rad je prišel med graničarje in poslušal njihove besede. In zato so se odločili, da po njem poimenujejo to karavlo.

Starešinam enote Danila DJUROVIČA so do danes ostali nepozabni spomini na zadnji obisk Edvarda Kardelja v tej karavli septembra 1977. Ostale so jim v trajnem spominu njegove besede, ki jih je izrekel graničarjem:

– Tovariši graničarji, na svojih krajših obiskih v nekaterih vaših graničarskih vojaških kolektivih sem spoznal, da ste kot čuvaji naših meja zelo dobro pripravljeni in usposobljeni. To, kar me še posebno navdušuje in kar krasi vaše vojaške kolektive v karavlah, je čvrsta homogenost, tovarištvo in moralnopolitična zrelost. Ohranjajte in še naprej razvijajte te lastnosti, ker je vaše tovarištvo vzor drugim. Živimo v času izrednega vzpona naše družbene skupnosti, kakršnega v naši zgodovini nismo imeli. Dobro veste, da v svetu uživamo izredno velik ugled, za kar ima največje zasluge tovariš Tito in Zveza komunistov Jugoslavije. To veste in cenite in zato sem prepričan, da boste tudi v bodoče, tako kot doslej, vse vaše naloge uspešno izvrševali na braniku naše domovine. Pri tem vam iskreno želim veliko uspeha.

KARDELJEVA SPOROČILA – NAŠ KAZIPOT

V karavli v Ratečah danes ni več Slavka Galica, Miloša Jevremovića, Mileta Milojkovića, niti Branka Petrovića in Stanka Budje. Ni več kuharja Hajrudina Mahmutovića iz Sandžaka, ki je tovarišu Kardelju razlagal vojaške kuharske specialitete, niti vojaka Salaha Camovića, ki je takrat dobil barvno fotografijo s posvetilom Edvarda Kardelja. Danes povečana visi kot najdražji spomin nekje v njegovi hiši, ker je takrat obljubil, da bo to naredil po vrnitvi iz armade.

Danes je od takrat na karavli že peta generacija vojakov-graničarjev. Vsi s ponosom poudarjajo, da so dobro seznanjeni s sporočili, ki ga je izrekel tovariš Kardelj ob zadnjem obisku karavle. Njegovo sporočilo, pravijo, je naš kazipot za nadaljnje delo, smernice, ki se prenašajo iz generacije na generacijo. Zato ni prav nič čudno, da je ravno ta vojaški kolektiv po svoji usposobljenosti, moralnopolitičnem nivoju, notranjem redu in disciplini ter tovarištvu na vrhu najboljših med graničarskimi enotami, ki jih vodi Danilo DJUROVIČ.

In ne samo na tej, tudi na druge karavle prenašamo sporočilo, ki nam ga je dal Edvard Kardelj in njegove besede uresničujemo v življenju, pravi Danilo Djurovič. Vsako srečanje s tovarišem Kardeljem in teh je bilo več na tej ali drugih karavlah na Gorenjskem, je za nas starešine in vojaške-graničarje pomenil dogodek, ki nam je ostal v trajnem spominu. To so bili redki trenutki prostega časa tov. Kardelja, za nas pa žive ure zgodovine, na katerih je govoril o svoji mladosti, revolucionarni poti in o prvih srečanjih s tovarišem Titom, o naši socialistični revoluciji in povojnem razvoju samoupravljanja, o nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja, o neuvrščeni politiki in o vlogi naše domovine pri ohranitvi miru v svetu. Ob vsakem obisku nas je Edvard Kardelj informiral o aktualnih družbenopolitičnih dogodkih pri nas in v svetu. Vse to nam je še posebno ostalo v spominu, pripoveduje Danilo Djurovič.

Tovariš Kardelj je pripadnikom graničarskih enot govoril o tokovih in ciljih uresničevanja naše izvirne doktrine in koncepta vseljudske obrambe in družbene samozastite, objasnjeval konkretne naloge in obveze graničarjev. Besede tovariša Kardelja, pravi Djurovič, in njegovi nasveti so bili nam in ostalim kazipot, kako je treba delati in kako je

treba zavestno opravljati graničarske dolžnosti. Vsakokrat nam je govoril in odgovarjal na naša številna vprašanja. Govoril nam je, kako je spoznal tovariša Tita, kako je bilo lepo in častno živeti in delati z njim, kako je seznanjal tovariša Tita z življenjem in delom graničarjev. To kar je nam graničarjem in meni osebno zapustilo najlepši vtis iz obiskov tovariša Kardelja, je bila njegov topla, človeška in tovariška beseda, njegova neposrednost, njegovo zanimanje za vsa področja življenja in dela in pripravljenost na pogovore z nami. Rad je razlagal, svetoval in nudil pomoč vojakom ali starešini. To so vtisi, ki so ostali globoko vrezani v spominu naših graničarjev, je zaključil pogovor Danilo Djurovič.

NAVDIH ZA DELO

Sedanjí starešina karavle Drago HROBAT v času Kardeljevih obiskov ni bil v nobeni od karavel, pa vendar je slišal vse podrobnosti od vojakov in starešin o toplih in priskrbenih srečanjih, nasvetih in sporičilih Edvarda Kardelja graničarjem. Skrbno hrani vse, kar je bilo zapisano o teh obiskih, vpisano v knjigo vtisov v spominski sobi Edvarda Kardelja, od kar se karavla po njem imenuje. To je danes čvrst in homogen vojaški kolektiv, to je enota, ki častno in ponosno izvršuje svoje odgovorne dolžnosti na tromeji naše domovine. Odkar nosi karavla ime po velikanu naše revolucije, se je življenje v njej v mnogočem spremenilo, pravi Drago Hrobat. Postali smo bogatejši za nova spoznanja, ker v prostem času radi beremo dela Edvarda Kardelja, katera imamo v celoti v naši knjižnici. K nam prihajajo ljudje, delegacije družbeno-

političnih organizacij, učenci šol, mladina, pripadniki naše armade in teritorialne obrambe. Obiskujejo nas celo graničarji, ki so služili vojaški rok v tej karavli. Najdemo čas, da se pogovarjamo in oživljamo spomine na tovariša Kardelja, katerega življensko delo in lik sta stalno prisotna med nami in sta nam navdih za delo.

Posebno nam je ljubo, nadaljuje Drago Hrobat, ker nas rada obišče žena pokojnega Edvarda Kardelja, tovarišica Peca z ožjo družino, ki najde čas, da se pogovarja skoraj z vsako generacijo graničarjev, položi cvetje k moževemu spomeniku in skupaj z graničarji izrazi spoštovanje preminulemu revolucionarju. Kolektiv v karavli Edvard Kardelj je Jugoslavija v malem. Vsaka generacija, kakor tudi sedanja, poudarja, da ji je v veliko čast in ponos služiti v karavli, ki nosi ime po Edvardu Kardelju, enem najbližjih sodelavcev tovariša Tita. Med graničarji na karavli je veliko medsebojno zaupanje, tovarištvo, sloga in kolektivnost. To je jamstvo – kakor sami poudarjajo, za doseganje vedno boljše vojaške usposobljenosti in moralnopolitične zrelosti.

Ime, ki ga nosi njihova karavla, poudarjajo, jim je čvrst motiv in spodbuda za vse večje prizadevanje in odločnost na poti k še boljšim rezultatom, na poti k visokim ciljem vojaško-strokovne in idejnopolitične usposobljenosti in prizadevanjem, da bodo vedno na vrhu najboljših. Komunisti, ki jih je v karavli precej in člani Zveze socialistične mladine Jugoslavije so pobudniki mnogih akcij za krepitev tovarištva in kolektivnosti ter za idejno politično aktivnost. Rezultati, ki so jih dosegli med dvema svojima praznikoma, so dokaz velike enotnosti, prizadevanj in entuzizma vseh pripadnikov tega vojaškega kolektiva. Tako so praznovali tudi svoj letošnji praznik z velikimi načrti za naprej, da bodo tudi v bodoče ostali med najboljšimi v okviru tekmovanja »izbiramo najboljšo graničarsko enoto«, ki ga izvaja njihova komanda.

S. Nikolič

SLOVESNOST OB DNEVU GRANIČARJEV NA KARAVLI EDVARD KARDELJ

V nedeljo, 16. avgusta, je bilo na vseh naših karavlah v jeseniški občini slovesno. Vojaki graničarji so skupaj s svojimi starešinami proslavili 15. avgust – dan obmejnih enot JLA. 15. avgusta leta 1944 je vrhovni komandant Josip Broz Tito izdal ukaz o oblikovanju korpusa narodne obrambe Jugoslavije. Letošnje praznovanje je potekalo tudi v okviru 40-letnice vstaje naših narodov in narodnosti.

Posebno slovesno je bilo v nedeljo na karavli Edvard Kardelj-Krištof na tromeji. To karavlo so pred dvema letoma poimenovali po našem velikem revolucionarju Edvardu Kardelju, ki je obiskoval graničarje na tej in drugih karavlah ter lep gorski svet nad Ratečami, na meji treh dežel.

Na proslavi pred karavlo so se zbrali predstavniki pokroviteljev karavle, vojaške starešine, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Jesenice, krajevne skupnosti Rateče in drugi. Se posebnostjo topla so vsi prisotni pozdravili tovarišico Pepco Kardelj in druge člane Kardeljeve družine, vojaške graničarje pa je na karavli v nedeljo obiskal in pozdravil tudi tovariš Stane Dolanc, član predsedstva centralnega komiteja ZKS.

Na proslavi so prisotni najprej z enominutnim molkom počastili spomin na revolucionarje Josipa Broza

Tita, Edvardja Kardelja, Stevana Doronjskega in Aleša Beblerja ter vojaške-graničarje, ki so darovali svoja življenja pri opravljanju častne naloge – varovanju naših meja. Zbrane graničarje in goste je v imenu ljubljanskega armadnega območja pozdravil Ante Mohorovič, v imenu pokroviteljev pa je graničarjem čestital Franc Kobentar, sekretar občinskega komiteja ZKS Jesenice.

Na proslavi so v kulturnem programu sodelovali člani osnovne organizacije ZSMS Zirovnica ter vojak – graničar Ivo Pašalič s karavle Matija Verdnik-Tomaž v Zirovnici. Zbrani so si ogledali lepo urejeno karavlo, kjer je tudi lepo urejena spominska soba Edvarda Kardelja. Ob lepem vremenu se je nadaljevalo tovariško srečanje graničarjev, starešin in ostalih gostov.

J. Rabič

SPOMINSKI POHOD PO POTEH DOMNOVE ČETE

Celovec, 10. avg. (SINDOK) – Sicer je bil pohod predviden že za dan vstaje slovenskega naroda, vendar so ga morali zaradi slabega vremena preložiti na včerajšnjo nedeljo. Gre za spominski pohod »po poteh Domnove čete« na Komeljno nad Pliberkom, ki ga je letos drugič priredila zveza koroških partizanov skupaj s SPD Edinost v Pliberku in krajevnim združenjem zveze slovenske mladine.

Udeleženci pohoda so se v nedeljo, 9. avgusta, dopoldan zbrali pod Komeljno, da bi prehodili devet km dolgo pot na vrh Komeljna, kjer je bil njihov cilj spomenik padlim partizanom. Spomenik je posvečen dvajstim članom kurirske Domnove čete, ki je pri kmetu Apovniku oktobra 1944 zaradi izdaje padla v zasedo nacistične policije. Nacisti so kurirke zverinsko pobili, preživeli so le trije partizani. Zveza koroških partizanov je v spomin padlim kurirjem postavila spomenik na vrhu Komeljna, ki je bil pred leti razstreljen in nato ponovno postavljen.

Namen pohoda je bil obujati spomine na partizansko borbo, vendar ne da bi povečevali vojno, temveč

da bi pred njo svarili mlajše rodove. Udeleženci pohoda so se ustavljali na poti pri kmečkih domačijah, kjer so bili povsod pripravljeni sprejeti z domačo pijačo in kruhom. Grede se obiskali tudi partizanski grobišče na kopališču v Šmarjeti, nekdanji partizani in eden od preživelih kurirskih trojke pa so obujali spomine na partizanstvo na Komeljni.

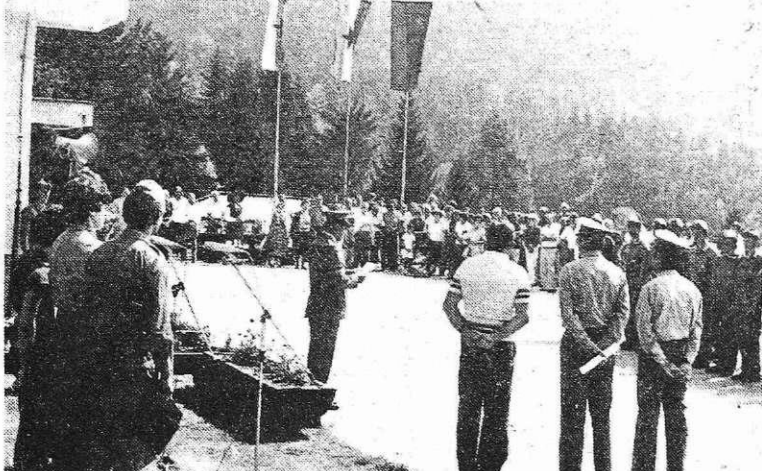
Na vrhu Komeljna pri spomeniku je bila popoldne kratka spominska svečanost, ki jo je s pesmijo obogatil Koroški partizanski pevski zbor in kjer je spregovoril podpredsednik zveze koroških partizanov Lipej Kolenik. Po svečanosti je bilo še družabno srečanje ob partizanski pesmi.

Eno od poslednjih srečanj tovariša Edvarda Kardelja leta 1977 s stareši-nami na karavli.

Tovarišica Pepca Kardelj z ožjo družino pogosto obišče graničarje na tej karavli.

Iz letošnje proslave dneva graničarjev na karavli Edvard Kardelj (Foto J. Rabič)

NOV NAPAD NA DVOJEZIČNO ŠOLSTVO

Celovec, 14. avgusta (SINDOK) – Pod naslovom »Koroška politika pred alternativo« v današnjem Slovenskem vestniku nepodpisan pisec komentira raziskavo koroškega deželne šolskega sveta, ki je bila objavljena te dni.

Raziskava, ki jo je opravila šolska oblast v minulem šolskem letu, je po poročilu deželne tiskovne službe pokazala, da skoraj vsak tretji otrok, ki je prijavljen k dvojezičnemu pouku, ob vstopu v šolo ne zna nič slovensko. 26 odstotkov otrok slovensčino le slabo obvlada, medtem ko ima le petina polovica otrok – namreč 43 odstotkov – ustrezno znanje slovensčine.

Komentator v Slovenskem vestniku se sprašuje, čemu ta raziskava v tem trenutku in prav na tistem področju, ki ga nacionalistične sile že od ugotavljanja manjšine sem posebno močno torpedirajo.

»Odgovor bo menda potrebno iskati v prizadevanju šolskih in s tem političnih oblasti, da bi tudi na tem področju našli »dokončno rešitev« piše članek in opozarja na osnutek odredbe ministrstva za pouk, da bi nekatere neobvezne vaje iz slovensčine omejili na pripadnike manjšine. V tej luči je raziskava deželne šolskega sveta videti kot poskus ugotovitve, kdo bi za take vaje prišel v poštev, po vsem izgledu samo tisti, ki kolikor toliko znajo slovensko. »In vsako leto znova bi bilo potrebno ugotavljati pripadnike manjšine«, je rečeno v komentarju.

Kot nenavadno pa članek ocenjuje, da v tem primeru, ko bi šlo za krčenje števila otrok, ki bi bili deležni dodatnega pouka slovensčine, ne bi veljala več pravica staršev, ta sveta krava koroških oblasti. Zdaj bi bilo pomembno znanje jezika, torej objektivni kriterij narodne pripadnosti. »Človeku se ob tem vsiljuje sklep, da gre tu za prvi korak v destruktivni še sedanja, torej nezadovoljivega sistema dvojezičnega šolstva«, nadaljuje komentator.

Hkrati pa pisec vidi v rezultatih raziskave tudi krepko obtožbo proti vzdušju v deželi. Kajti kljub ome-njeni vrednosti slovensčine v javno-

sti ljudje čutijo potrebo, da svoje otroke naučijo slovenskega jezika. S tem so rezultati raziskave močan argument za dvojezičen pouk, predvsem tudi za dvojezične otroške vrtce.

»Koroška politika pa je z njimi postavljena pred alternativo, ali bo res šla po poti nadaljnega ukinitja dvojezičnosti, ali pa bo skušala enkrat ustreči dejanskim potrebam ljudi«, zaključuje dopisnik v Slovenskem vestniku.

Tudi Naš tednik posveča tej raziskavi komentar in izraža svoj dvom o verodostojnosti podatkov. Najprej ugotavlja, da bi bilo narobe pavšalno obsoditi pouk v osnovnih šolah, ker je znano, da se pedagoško osebje trudi doseči najboljšo. Vendar pa v tej zvezi ugotavlja, da so učitelji pogosto osamljeni in jim šolske oblasti velikokrat mečejo polena pod noge. Komentator sprašuje, zakaj edini slovenski šolski list Mladi rod ni vreden, da ga vključijo v akcijo brezplačnih učbenikov. Nadalje ugotavlja, da drugih pripomočkov za pouk slovensčine ni, saj je obstoječa jezikovna vadnica doživela precej kritike s strani strokovnjakov.

Razen tega so že slovenski učitelji sami sprožili vprašanje, ali odmerjene ure sploh zadostujejo za učinkovit pouk. »Menda ne, če izhajamo iz raziskave deželne šolskega sveta«, odgovarja komentator. Ob koncu postavlja tudi vprašanje o predšolski vzgoji, kjer v otroških vrtcih zapirajo vrata pred slovensčino in se jim za ceno slovensčine celo odpovedujejo.

»Zato je pretakanje mačjih solz le premalo. Deželni šolski svet bo moral storiti še drugi korak. Kaj bo storil za izboljšanje?« ob koncu sprašuje avtor komentarja v Našem tedniku.

Nevil SHUTE: *Pastorala*. Založba Obzorja 1981. (Zbirka Žepna knjiga)

V zbirki Žepna knjiga kajpak izhajajo predvsem dela, za katera založbe predvidevajo, da bodo uspešnice, zato razmeroma visoka naklada. Pričujoča prva izdaja *Pastorale* je izšla v 8000 izvodih. Je zavoljo tega kaj utrpela kvaliteta? Žepne knjige zaradi poceni vezave seveda niso posebno primerne za knjižnice, prav bi bilo, če bi manjši del naklade dobil trpežnejšo vezavo. Zdi se, da je odpadlo tudi lektoriranje. V pričujočem prevodu, ki se sicer dokaj gladko bere, je nekaj nerodnih mest, ki so očitno »prestavljena« iz angleščine.

Med romani iz zadnje vojne je pravzaprav malo romanov o letalcih (je pa precej reportažno napisanih in spominskih del). Knjige in filmi te vrste se le redko poglobljajo v duševnost letalcev. Pred kratkim smo lahko na televiziji videli film o zračni bitki za Anglijo: film je bil sestavljen iz množice srhljivih prizorov, spet in spet smo lahko videli pilotov (ali strojničarjev) prst, ki pritiska na sprožilec in takoj za tem kader, v katerem zadeto letalo v plamenih strmoglavlja. Razen tega smo lahko videli komaj še kaj drugega: pilote, ki so skočili iz zadetega letala, pa spet druge, ki na letališču ob preplahu tečejo k svojim jeklenim pticam, pa prizore iz radarskega kontrolnega centra in še nekaj kratkih pogovorov med letalskimi generali.

Motil bi se, kdor bi mislil, da je tudi roman *Pastorala* sestavljen iz takih drobcov, pa čeprav obravnava isto ali vsaj podobno snov. Roman se začne, ko je zračna bitka za Anglijo že končana, težišče bojev se je premaknilo v nemški zračni prostor.

Junaka sta častnik in častnica RAF, on je pilot nočnega bombnika, ona pripadnica ženskih pomožnih enot, »delata« pa oba na istem letališču. Kakor v vsakem tradicionalno napisanem romanu gre tudi tu predvsem za ljubezensko zgodbo. V glavnih obrisih poteka vse nekako tako kot pri Janezu Jalnu, kjer bohinjski pastir in divji lovec osvaja brhko planšarico. Bistvo afere pa je v tem, da se z ljubeznijo nekje nekaj zatakne.

Bolj ali manj zlozemu razvoju ljubezenskih čustev se postavi po robu ovira, ki jo je postavil zunanji svet, včasih pa je kriva tudi notranja zavora pri enem izmed kandidatov za sveti zakon. V določenem trenutku se zdi, da se bo ljubezenska barka razbila na čerih ali pa da bo vsaj nasledila; in vendar izkušen bralec na dnu srca ves čas ve, da bo prej ali slej prišlo do preobrata in s tem do srečnega konca.

Nasploh lahko rečemo, da romani iz II. svetovne vojne obravnavajo ljubezenske zadeve nekoliko drugače. Vajeni smo, da nam pisatelj naslika podobo nevrotičnega čustva, ki se vname med dvema obupancema. Ljubezen — to pomeni uloviti nekaj trenutkov sreče sredi pobesnele morije. Lahko bi naštel dolgo vrsto knjig, v katerih se kaže ljubezen na povsem drugačen način, kot v *Pastorali*. Nevil Shute (ki je bil v času vojne letalski konstruktor) pa je očitno pravi prisilovčni Anglež in pozna svoje rojake. Mogoče ti ljudje danes niso več tako trezni in hladnokrvni, drži pa, da se je velik del Otčanov med zadnjo vojno obnašal natanko tako, kot je od njih zahtevala konvencionalna predstava o Angležih: da so torej vojno (ki so jo drugi narodi jemali kot apokalipso) jemali kot vsiljeno in precej zoprotno delo, ki pa ga je treba vsekakor kar se da uspešno opraviti.

Gre torej za psihologijo dela, sem pa sodojijo tudi okoliščine zunaj delovnega mesta: sem spada razvedrilo oziroma vse tisto, čemur danes pravimo oblikovanje prostega časa.

Kako torej preživi svoj prosti čas mladenič, ki mora po večkrat na teden po bojni nalogi leteti nad nemška mesta, pri čemer verjetnost,

da se bo vrnil, nikakor ni stoodstotna? Taka delovna naloga je v nekem smislu podobna nevarni bolezni.

Naslov *Pastorala* nam kaže v drugo smer. Peter Marshall in Gervase Robertson se spoznata med ribolovom in sprehodi v naravi. Do ključkanja pa ne pride: pri dekletu je očitno premočno razvit čut za dolžnost, v Freudovem jeziku bi se temu reklo, da je načelo realnosti zmagačo nad načelom užitka. Službena dolžnost ji je pomembnejša od vsega, zato se sploh noče spuščati v ljubimkanje.

Posledic pa to vrlo dekle vsekakor ni prav predvidevalo. Marshallova (kak priimek!) bojna — t. j. delovna sposobnost je ob odbiti snubitvi močno upadla, kmalu bi bilo prišlo do katastrofe. Stvar se torej zasluče natanko tako: dekle mora spoznati, da ljubezen ni škodljiva, ampak je celo koristna za zavezniško zmago. Šele zdaj bo lahko spoznala, da ima pilota pravzaprav rada — prej je bila prepričana, da sploh ni zaljubljen. Izkazati se torej mora, da si načelo užitka in načelo realnosti nista navzkriž.

Z določenega zornega kota se ti zazdi, da roman sploh ni tako pre-

prost in otročji, kot se kaže na prvi pogled.

Predvsem pa je romanu v prid pisateljeva zmožnost, da neko izmišljeno realnost prikaže tako natančno, da jo bralec lahko jemlje kot »pravo« realnost. Tu je nepregledna množica podrobnosti, ki se morajo ujemati med seboj. To pa se posreči le redkim piscem romanov: načelno najbolj talentiranim in najbolj inteligentnim.

Zdi se mi, da sem s povedanim zbudil napačen vtis, namreč, ko sem zapisal, da roman ni sestavljen iz samih bojnih prizorov. Povedati moram še to, da je v njem nekaj zelo dobrih opisov nočnih letalskih bitk: uporabljeni pa so s pravo mero in na pravih mestih, da bolj učinkujejo.

Če smo strpni do neštetih svobodno napisanih modernih romanov, pa bomo prizanesljivejši še do staromodno zamišljene zgodbe, v kateri je naturalističen samo jezik; (pisatelj ve, da pravi vojaki ne morejo brez grdih besed). Vse drugo je, kot sem že prej omenil, po pravilih: snubitev, zaroka, potem so šle na vrsti prvi poljubi. Bralec, ki se jim je že stozilo po takem razvoju dogodkov, je med nami morda več, kot bi pričakovali.

Marko Hudnik

IZOBRAŽEVANJE ZA ODRASLE — ZA PRIDOBITEV OSNOVNOŠOLSKE IZOBRAZBE

Jeseniška delavska univerza Viktor Stražišar vpisuje za prihodnje šolsko leto v vse razrede osnovne šole za odrasle. Pouk se bo začel predvidoma 15. septembra, program izobraževanja pa je prilagojen potrebam odraslih.

Lansko leto se je v tej obliki izobraževalo 110 zaposlenih, največ v 5., 7. in 8. razredu.

Sicer pa podatki za celotno jeseniško občino o številu delavcev brez dokončane osnovne šole niso spodbudni. Pred letom in pol jih je bilo 3643. Tudi če odštejemo tiste, ki so v

tem času že dokončali osnovno šolo, ta številka še vedno krepko presega 3000.

Ravno zato v sindikatih načrtujejo, naj bi do leta 1985 večina zaposlenih z nedokončano osnovno šolo to splošno izobrazbo le pridobila, saj tudi v organizacijah združenega dela želijo delavce z dokončano osnovno šolo.

Ob tem naj še povemo, da je izobraževanje za pridobitev osnovnošolske izobrazbe za odrasle brezplačno, udeleženci prispevajo le za učbenike in ostale učne pripomočke.

Rk

IZMED 498 OTROK SPREJETIH 496

Pred dnevi se je sestala komisija za sprejem otrok v vzgojnovarstvene organizacije Jesenice. Izmed 498 otrok so jih sprejeli 496, odklonili so le dva iz Zasipa, ki bi ju starši želeli vključiti v vrtec na Blejski Dobravi, pa to ni mogoče. Vse ostale so sprejeli in starši teh otrok so že dobili obvestila. Do 27. avgusta morajo VVO poslati tudi potrdilo o osebnih dohodkih, do 1. septembra, ko bodo začeli z rednim delom v vrtcih, pa morajo vsi novospregjeti otroci tudi opraviti zdravniški pregled in imeti zdravniško spričevalo. Preglede opravljajo v otroškem dispanzerju zdravstvenega doma na Jesenicah v četrtek, 20. avgusta in četrtek,

27. avgusta, pa tudi ostale dneve v tednu, razen sobote.

Lani je bilo v VVO Jesenice (brez vrtcev pri osnovnih šolah v Kranjski gori, Mojstrani in Žirovnici) vključenih 963 otrok, letos pa jih bo 239 več, če bodo vsi starši vključili prijavljene in sprejete otroke. Tako jih bo v VVO Jesenice vključenih 1202. Ob tem so v VVO upoštevali tudi priporočila o največjem možnem številu otrok v oddelku; dojenčkov največ 16 v oddelku, otrok od 2. do 3. leta starosti do 20 in starejših kot tri leta največ 30 v oddelku. S tem želijo tudi prispevati k stabilizaciji.

Rk

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE KAJ SO DOLGOVI IN KAJ DOLŽNOSTI

»Odkar naši časnikarji ob površnem prevajanju srbsko-hrvaških besedil namesto o nalogah in o dolžnostih govorijo o »zadolžitvah«, se zdi, da smo Slovenci najbolj zadolžen narod v Evropi. Koliko je v našem tisku in rtv raznovrstnih »zadolženih« in »zadolžitvah«, ki so v resnici vse nekaj drugega. Naj vam navedem nekaj zgledov, nabranih iz dnevnika Delo, zadnji je celo iz njegovih Književnih listov!«

Naj vstrie dopisnikovih zgledov navedemo še pravilno slovensko rabo. »Ali se v tem kaže nemoč člana republiškega IS, zadolženega za vzgojo?« — to je član IS, ODGOVOREN, PRISTOJEN za vzgojo. »ZIS je zadolžil več zveznih organov, naj obdelajo strukturne probleme« — ZIS je to NAROČIL zveznim organom. »Večino teh podatkov zbirajo zavodi, ki so za to po zakonu zadolženi« — ti zavodi imajo po zakonu TO DOLŽNOST, MORAJO SKRBETI za zbiranje podatkov. »Kot je znano, je ZIS zadolžil zvezni komite za delo« — ZIS je to nalogo POVERIL komiteju za delo. »Navzoči so zadolžili Viba film« — navzoči so DALI TO NALOGO, TO NALOŽILI Viba filmu. »Prva sled je bil Švicar, zadolžen za menjavo denarja« — Švicar, ki je SKRBEL za menjavo. »Zdaj je za to delo zadolžena posebna komisija« — zdaj SKRBI ZA TO DELO, JE PREVZELA TO DELO posebna komisija; zdaj je to naloženo posebni komisiji.

Kakšno bogastvo različnih načinov izražanja proti nedomači rabi! Ko so sestavljali Pravopisa 62 prepovedali rabo besede »zadolžitve« v pomenu NALOGA, DOLŽNOST, so s tem pač predvsem branili raznoterost domače rabe, ki omogoča, da v vsakem položaju uporabimo ustrezen izraz. Povrhu ima beseda »zadolžen« v slovenščini že od nekdaj drug pomen, ki ga vsi poznamo: zadolžen je, kdor ima veliko dolgov. Kljub pomenski in zvočni bližini med besedama DOLG in DOLŽNOST gre za različne reči. V neustrezni rabi nam beseda »zadolžen« spodriva vrsto domačih načinov izražanja in s tem siromaši slovenščino, zato je prepoved v Pravopisu utemeljena in gotovo še veljavna.

Razsodišče vabi vse, ki jim ni vseeno, kako Slovenci govorimo in pišemo, naj predloge in pobude za boljše jezikovno izražanje pošiljajo na naslov: Sekcija za slovenščino v javnosti, Jezikovno razsodišče, RK SZDL Slovenije, 61000 Ljubljana, Komenskega 7.

Dober slovenski jezik, naj bo naša skupna skrb!

Pred nedavnim sta se na skupščini občine Jesenice po petdesetih letih skupnega življenja znova poročila Danijela in Jože ROZMAN s Podmežaklje na Jesenicah. Jože je bil rojen 29. novembra 1902 v delavski družini na Savi na Jesenicah, žena Danijela pa 20. oktobra 1911 v družini Janeza Štiglica v Trebnjem na Dolenjskem. V zakonu se je zlatoporočencema rodilo pet otrok: Danica, Jože, Marija, Katarina in Janez.

Jože se je potem, ko je uspešno zaključil šest razredov osnovne šole in dva razreda obrtno nadaljevalne šole, še kot mladenič leta 1918 zaposlil v takratni Kranjski industrijski družbi na Jesenicah, kjer je delal kot strojni ključavničar v žebljarni in hladni valjarni s presledkom 19 mesecev, ko je služil vojaški rok, do septembra 1927. Zatem je postal strokovni tajnik Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani in med tem privatno opravil izpite za štiriletno mešansko šolo. Poleg strokovnega dela na zvezi je vodil tudi uredništvo strokovnega časopisa Delavska pravica, pa tudi sodeloval kot dopisnik. V letih 1941 do 1943 je bil v Nemčiji in Italiji vojni ujetnik in ta čas je moral žena Danijela prevzeti skrb za družino, za tri mladoletne otroke.

Po vrnitvi iz vojnega ujetništva je Jože delal na ministrstvu za socialno skrbstvo in ministrstvu za delo v Beogradu, 1. avgusta 1949 pa se je ponovno zaposlil v naši železarni na personalnem oddelku kot pravni referent. Na Jesenicah smo ga skupaj z ženo Danijelo nešteto krat srečali na različnih udarniških akcijah pri obnovi porušeniš Jesenic in oba sta bila udarnika dela. Jože je še posebno aktivno deloval v frontni organizaciji, pri snovanju krajevnih samouprav, v muzejski dejavnosti in drugje. Že več let uživa zasluženi pokoj.

Oba zlatoporočenca sta zdrava in po svojih močeh še vedno aktivna.

K številnim čestitkam, ki sta jih prejela ob zlati poroki, se pridružujemo tudi železarji in jima želimo še veliko zdravih in zadovoljnih skupnih let življenja.

OCENJEVANJE UREJENOSTI OKOLICE IN IZLET ZA NAJBOLJ PRIZADEVNE

Pred kratkim je jeseniško občino obiskala komisija za varstvo okolja gorenjske turistične zveze, ki je s predstavniki turističnih društev v občini obravnavala kriterije letošnjega ocenjevanja urejenosti krajev, izdelavo filma o tem in izvedbo ekskurzije za spoznavanje turističnih zanimivosti in posebnosti Gorenjske.

V zvezi z ocenjevanjem so se dogovorili, da ostane tudi v prihodnje deset sedanjih kriterijev: izgled fasad poslopij, čistota cest in ulic, urejenost nasadov, smetišča, okolica šol in drugih poslopij, urejenost spomenikov in drugo. Ocenjevalo se bo s točkami, in sicer od ena do deset. V krajih, kjer šol ni, bodo pri ocenjevanju dodali pet točk. Pri smetiščih bodo minus točke dobila samo divja smetišča. Ocenjevanje krajev bo opravljeno v drugi polovici avgusta.

O najbolj urejenih zanimivih objektih v posameznih krajih bodo posneli poseben film. V zvezi s tem so sklenili, da naj turistična društva predlagajo vse zanimivosti in posebnosti, ki bi jih posneli na film, ki bo nato krožil po vsej Gorenjski, da si ga bodo lahko ogledali vsi prebivalci.

Komisija za varstvo okolja pri gorenjski turistični zvezi je doslej za nagrado najbolj prizadevnim na tem področju pripravljala izlete po Sloveniji. Letos so se dogovorili, da bo takšen izlet organiziran po Gorenjski, da si bodo udeleženci ogledali zanimivosti in posebnosti Gorenjske. Del sredstev bo prispevala zveza, del pa turistična društva. Izlet naj bi bil predvidoma v mesecu septembru. Udeležili se ga bodo tisti, ki jih bodo društva predlagala za nagrado za njihova uspešna prizadevanja na tem področju. Predvidevajo, da bo udeležencev okrog sto, torej za dva avtobusa. Vsako društvo lahko predlaga po dva najbolj prizadevna člana na področju varstva okolice.

Ob koncu seje so razpravljali še o najbolj slabih točkah, ki kaže okoličco na področju jeseniške občine. Med te sodi okolica hiše Rada Pre-

šerna v Vrbi in s koprivami zaraščen trikotnik zahodno od garaž med Cesto maršala Tita in vzhodnim začetkom ceste Cirila Tavčarja na Jesenicah. Dogovorili so se o ukrepih, da se te in še druge pomanjkljivosti čimprej odpravijo. Komisija bo obvestila vsa društva o rezultatih ocenjevanja, o čemer bomo obvestili tudi vse prebivalce.

B. B.

OČISTIMO NAŠE OKOLJE

Res je, da vlagamo, posebno zadnje čase, veliko truda in skrbi v to, da bi bili naši kraji čimbolj čisti in da ne bi ležala ob cestah in ulicah razna navlaka in to še posebno na Jesenicah, kjer je že tako okolica močno onesnažena od tovarniškega dima, oziroma prahu.

Vendar se še vedno tu in tam opaža razna navlaka, ki sodi drugam, kakor pa h glavnim cestam. Tak je primer odpadnega materiala, ki leži že več kot leto dni ob cesti Borisa Kidriča na Javorniku, nasproti odcepa ceste na Blejsko Dobravo. Tam je velik kup odpadne opeke in ometa in tudi drugega materiala, katerega bi bilo treba že zdavnaj odstraniti in okolje očistiti. Kdo je za to odgovoren, se marsikdo vprašuje. Lastnik hiše, pred katero je ta odpadni material, komunalo podjetje ali kdo drugi? Vsekakor bi že bil čas, da se to odstrani in čudno je, da se za to nihče ne zmeni, čeprav bi o tem morala svoje reči krajevna skupnost.

SS

RAZSTAVA V LIPANCI

Planinsko društvo Bled je 3. avgusta v Blejski koči na planini v Lipanci na Poljuki izobesilo risbe Rudolfa Arha, člana jeseniškega DOLIKA, s temo »TRIGLAV«. Društvo vabi vse prijatelje planin in umetnosti, da si razstavo ogledajo do 30. avgusta. Koča je odprta vsak dan, razen ponedeljka.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

LE OD DALEČ SMO GLEDALI ZASUŽNJENO DOMOVINO

»Lepo pozdravi vse primorske rojake, ki so živeli že pred vojno na Jesenicah in okolici in ki so bili člani primorskega emigrantskega društva SOČA na Jesenicah. Posebno pa še tiste tovariše, ki so sodelovali v protifašistični organizaciji TIGR in se borili za narodnostni obstoj našega slovenskega življa pod fašistično Italijo, organizaciji, ki je imela tako trdne korenine prav na Jesenicah.«

To je del obširnega pisma Draga Žerjav, ki mi ga je po več letih pisal iz Kopra. V predvojni letih je bil več let predsednik primorskega emigrantskega društva ZARJA v Kranju in aktiven bореc proti fašizmu. Znano je, da so bila v vseh večjih krajih v Sloveniji, kjer so po pobegu od doma živeli naši primorski rojaki, osnovana emigrantska društva, ki so povezovala primorske Slovence, ki so pobegnili čez mejo, da so se tako rešili aretacij. Dobro je namreč znano, da je bilo v predvojni letih v Jugoslaviji okoli 70.000 primorskih rojakov.

Drago Žerjav se spominja, kako so radi zahajali na Jesenice primorski rojaki z raznih drugih krajev, tako iz Kranja, Ljubljane in drugod, ko so tu imeli razne sestanke in prirejali

izlete v naše lepe gore. Seveda so bili najbolj priljubljeni izleti v bohinjske gore, od koder so lahko od daleč gledali na del naše zasušene domovine, ki je ječala pod fašističnim nasiljem. Gore in planine od Črne prsti, preko Rodice, Suhe, Vogla, Podrte gore, Škrbine, Velikega kuka in do Bogatina so imele takrat vedno mnogo obiskovalcev. Bili so med nami tudi taki, ki so v nočnih urah tajno prehajali čez mejo, vedno obloženi s slovenskim črtom, po katerem je naše ljudstvo na Primorskem tako rado posegalo, ko jih je fašizem oropal vseh narodnostnih pravic.

Večkrat nas je pot zanesla tudi na Golico, od koder je bil lep razgled na naše slovenske kraje na Koroškem, na kraje, za katere se je marsikdo od

nas boril v letih 1918/1919, da bi pripadli matični domovini Jugoslaviji. Velika udeležba primorskih rojakov z vseh strani Slovenije je bila, menda v poletju 1934, na Begunjski, ko so planinsko kočjo pomenovali po magistru Robleku, ki je izgubil svoje življenje, ko so fašisti zažgali slovenski narodni dom v Trstu leta 1920. Dr. Lavo Čermelj je prinesel s seboj večjo sliko s posvetilom in je imel tudi daljši govor o tedanjih dogodkih v Trstu, ki so zahtevali večje število žrtev, med njimi tudi lekarnarja, magistra Robleka z Bleda.

Sestanka na Poljanah, ki je bil tudi poleti 1934, se je udeležilo okoli sto primorskih rojakov z Jesenic in okolice, Kranja, Ljubljane, Maribora in od drugod. Tu so razpravljali predvsem o boljši medsebojni povezavi in o pomoči rojakom, ki so neprestano bežali od doma, da so se tako izognili aretacijam, pa tudi veliki brezposelnosti, saj so imeli prednost pri zaposlitvi Italijani, ki

so v velikih množinah prihajali iz južne Italije.

Jesenice so bile takrat ena važnih postojank za primorske rojake v emigraciji, pa tudi za tiste, ki so skrivaj prihajali čez mejo v temnih nočeh in se tako tudi vračali, vedno s polnimi nahrbtniki slovenskega črta. Tu so se zbrali tudi skoraj vsi pripadniki protifašistične organizacije, ki so imeli povezavo s Primorsko čez bohinjske gore ali prek Ozebnika pod Jalovcem. Tu se je tudi skoval načrt za požig koč pod Suho na Primorski strani, kjer so se pogostoma zadrževali fašisti in tam prežali na naše ljudi, prav tako tudi za požig lovske koč v Prodih, ki je prav tako služila fašistom. Nikolaj Lončner, Justin Godnič in še nekdo so to opravili.

Vse do začetka druge svetovne vojne so bile Jesenice res pravo središče protifašistične dejavnosti, kar je vedela dobro tudi italijanska kvestura v Tolminu in Gorici.

Ko me Drago Žerjav spominja na vse te dogodke, šele prav dojemam, da je bilo delovanje primorskih emigrantov res dovolj plodno, med seboj tesno povezano, kar je tudi v času narodnoosvobodilnega gibanja prispevalo svoj delež k naši zmagi ter priključitvi večjega dela Primorske k matični domovini.

Srečko Šorli

LENKINI DEVETINDESET- DESET LET

»Rada bi dočakala sto let,« je rekla v soboto, 15. avgusta, Helena Jakelj iz Kranjske gore, ko je praznovala svoj devetindevetdeseti rojstni dan. Najstarejša Kranjskogorčanka se je rodila 15. avgusta leta 1882 popolnoči.

»Včasih je bilo bolj skromno, toda veselo življenje,« je začela razpredati spomine na mlada leta Jakljeva mama. »Rodila sem se v Kranjski gori in to nasproti hotela Slavec. Še se spominjam, kako je v dolino prisopihal prvi hlapen. Ko sem bila stara devet let, mi je mama rekla, naj se naučim pesmico, ki je imela 76 verzov. Najprej sem se upirala, potem pa je moja trma popustila in vsak dan sem se naučila eno kitico. Ni mi bilo žal, saj jo znam še danes na pamet.«

Smrinjekova Lenka se spominja, da so bili starši v njenih mladih letih bolj strogi in tudi na ples se ni hodilo veliko. V šoli je bila med najboljšimi učenkami, najraje pa je imela zemljepis, pa tudi pesnice se je rada učila. Kot vestna učenka je dobila za nagrado knjigo od župnika in pisatelja Josipa Lavtjarja. Že zelo mlada je šla Lenka služiti. Najprej je služila v domačem kraju, potem pa je šla na Koroško. Tudi v Radovljici je bila za dekle.

Se in še je govorila Lenka in obujala spomine na mlada in manj mlada leta. Še vedno je zelo živahna in čeprav je malo naglušna in bolj slabo vidi, je še vedno krepkega zdravja. Tudi spomin ima Helena Jakelj, častljiva starica iz Kranjske gore, še zelo dober. Pravi, da bi še rada živela, saj ji ni bilo nikoli tako lepo v življenju kot prav sedaj.

A. Kerštan

»TE PRESITE KURJE RITE« – RESNIČNA ZGODBA

Ondan mi je v tovarniški kantini po moji nerodnosti padel na tla kos belega kruha, ki ga dobimo pri malici. Ni bil ravno umazan, a sem vseeno vzel in plačal drugega. Kaj pa s prvim? O ja, za golobčke! Nastavil ga jim bom na okno moje pisarne. Tako sem tudi naredil. Toda zaman sem čakal, da bi kakšen priletel, da bi od blizu gledal, kako mu bel kruhek tekne. Nič in nič! Dal sem kruh v aktovko, da ga bom spetoma, ko se bom vračal z dela, dal golobom. Na nesrečo sem tisti dan na poti domov videl samo dva goloba. Ko sem jima zalučal kruh, sta se dvignila in odletela? Kdo bi si mislil? Ko se odpravljam z avtom od doma se ti simboli miru komaj umaknejo izpod koles, tako da moram včasih z eno nogo izstopiti in pogledati, če so vsi gospodje odkorakali. Da bi pred avtom odleteli, jim še na misel ne pride!...

Kam sedaj z umazaniam kruhom? Starši so me učili, da kruha ne smem nikoli odvreči. »Če ti pade na tla,« so mi rekli, »poberi in poljubi ga!« Tega, da bi moral umazanega ravno pojesti, me nihče ni učil! »Če že drugače ne gre,« mi je stara mama dejala, »vrzi ga v ogenj!« Ne, sem se spomnil, saj imajo pri tačči kure, ki ga bodo za »med« pojedle!

Po kosilu se s kruhom v roki odpravim do kur, ki se vsakokrat kar v mene zaženejo, če jim prinesem kakšne ostanke solate ali pa jim nakosim travo! »E, dragice, tokrat pa sem vam prinesel kruh! In to čisto bel povrhu. Ta vam bo kar splaval po vaših krofkih!« In začel sem ga v rokah drobiti na manjše kose, da se kakšna ne bi zadavila od pogoltnosti! Vrgel sem ga jim in napeto opazoval, kako zadovoljne se bodo lotile belega kruha, ki ga v partizanih živ dan nisem videl. Med okupacijjo smo jedli rdečkastorjavorn kruh. Rekli so, da je vmes tudi fižolova moka, meni pa se je včasih zdelo, kot da bi bilo v njem tudi macesnovno žaganje!

Gledal sem kure, kako so zletele proti koščkom, ki so prileteli v kur-

nik! Kakšna ga je še piknila, da bi pojedla kruh, pa ji še na misel ni prišlo. Sprva sem metal sredico, pa je še pikniti niso hoteli! V skorjo so sicer zabodle svoje kljunčke, ampak da bi ga jedle, ne, to pa ne, kot da bi jim metal pesek. Še slabše! Med tistim so pikale in pozobale vsaj mivko, ki je njihov repromaterial za jajčno lupino.

Nisem si mislil, v kakšne težave bom pri ponujanju belega kruha zašel. Kar neka čudna jeza me je zagrabila! Posebno še, če bereš, da

bomo morali uvoziti milijon ton pšenice! Kruha res nisem zažgal, kot me je mati učila. V jezi sem ga zdrobil in vrgel v kurje korito. »Nate, presitnice, ve kurje riti! Boste še se rade jedle kruh, samo počakajte, da bo spet kakšna vojna! Samo če ga boste takrat sploh imele!« sem pri sebi momljal in odšel. Še danes ne vem, kaj so naredile s tako dobrim belim kruhom, ki sem ga bil v moji mladosti večkrat lačen kot sit!

Branko Blenkuš

ZASKRBLJENI STANOVALCI V SVETINOVNI ULICI

V Svetinovi ulici na Koroški Beli je veliko stanovalcev razočaranih, nekatere ženske pa s solzami v očeh gledajo, kako pred njihovimi očmi nekateri otroci trgajo rože, uničujejo vrtnice in ostale nasade dreves, živo mejo, se žogajo po zelenicah, ... in ostajajo brez moči. Pozno v večer se razlega otroški krik in vik, ki moti okoličane, vendar njihovi starši kljub opozorilom ostajajo gluhi za vse to.

Veliko stanovalcev v tej ulici daje zgled in se trudi za lepo in čisto okolje. Drugi pa brezbrizno opazujejo, kako otroci podirajo in uničujejo vse tisto, kar so pridne roke naredile in za seboj puščajo gomile papirja in najlonskih vrečk.

Nekateri se pritožujejo, da je bilo še premalo narejenega v krajevni skupnosti glede urejanja in ozelenitve okolja. Morda je res, toda kaj, ko se veliko že narejenega tako neodgovorno uničuje. Pri tem nam bi morali biti za zgled mesti Velenje in Beograd in še mnoga druga, kjer se prebivalci zavedajo ne samo svojih pravic, da živijo v lepem in urejenem okolju, temveč tudi dolžnosti, da to okolje negujejo in čuvajo.

Daljši čas v tej ulici trajajo tudi spori glede namestitve klopi v zelenici, kamor se prenaša nesnaga in različni odpadki, po katerih se pasejo muhe in drugi mrčes, kar prav gotovo moti bližnje stanovalce, katerim skozi odprta vrata in okna ta

mrčes sili v stanovanjske prostore. Kljub posredovanju krajevnih skupnosti in drugih družbenopolitičnih organizacij ostaja problem odprt, ker se hišni svet sklicuje na hišno samoupravo.

V neposredni bližini na vogalu zelenice stoji še osem smetnjakov, okrog katerih je vedno polno smeti. Mimo balkonov omenjenih stanovalcev vodijo prehodi z glavne ceste k ostalim stanovanjskim zgradbam. Na istem vogalu je postavljen drog za stapanje tepihov in stojala za sušenje perila, pa že omenjena klop. Najbolj sta prizadeta dva stanovalca oziroma dve družini, zato bi morali sporazumno te zadeve oziroma naprave porazdeliti tudi na druge dele stavbe. Seveda pa se bomo pri reševanju tega in ostalih omenjenih vprašanj morali predvsem otestiti egoizma in šovinizma in postati bolj humani do svojih stanovalcev, sosedov in okolja.

vm

ŠPIKOV DAN V GOZD MARTULJKU

V nedeljo, 23. avgusta, bo v GOZD MARTULJKU na prireditvenem prostoru hotela Špik sedmi tradicionalni Špikov dan. To je sedaj že znana folklorna in etnografska kulturnoizobraževalna prireditev v Gornjesavski dolini. Na njej želijo prireditelji prikazati domačinom in gostom tukajšnje običaje, narodno nošo in zanimive predmete, ki so jih nekoč, še ne dolgo tega, tu uporabljali pri vsakodnevnem delu in življenju.

Špikov dan se bo v nedeljo začel ob 10. uri. Na sporedu imajo nastop folklorne skupine in razna rekreativno športna tekmovanja; kot je balinanje na travi, streljanje z zračno puško in drugo. Manjkalo ne bo tudi domače zabavne glasbe in rajanje na prostem.

Osebe hotela Špik se bo potrudilo, da bo vsem udeležencem po želji postreglo z domačimi specialitetami. Morda je program premalo etnografsko urejen in izpopolnjen in bo prireditev podobna bolj domači veselici, ki jo prireja hotel. Pa vendar prireditev pod tem imenom bo, tako da se nadaljuje s tradicijo te prireditve.

V prihodnje pa bo Špikov dan potrebno izkoristiti za oživljanje tistega, kar je zapustil napisanega pisatelj Josip Vandot in kar se je pravilnega in etnografskega ohranilo še v ustnem izročilu. To je o Špiku, Močnem Jakobu, Kekcu in Bedancu, Pehti in drugem.

B. B.

NOČ V STENI PLAZOV

IZ DNEVNIKA OSME JUGOSLOVANSKE HIMALAJSE ODPRAVE NA LHOTSE

2. maja 1981 – sobota

Pred petinštiridesetimi dnevi smo prišli pod južno steno 8501 m visokega Lhotseja, eno najvišjih in najtežjih sten v Himalaji in na svetu sploh.

Petinštirideset dni že plezamo v tej steni, kljubujemo mrazu, vetru, plazovom. Kako dolgo še?

Pred štirimi dnevi sem s prijatelji odšel iz baznega tabora. Sedaj smo v snežni votlini na taboru štiri 7400 m visoko. Ob 6. uri zjutraj imamo radijski pogovor z bazo in ostalimi tabori. Za današnji dan velja, da se vse naveze premaknejo za tabor višje. Plezalca v taboru pet, to sta Filip in Pavel, pa poskusita danes napeti nekaj vrvi navzgor proti mestu, kjer naj bi postavili zadnji – šesti višinski tabor, ki bo izhodišče za naskok proti vrhu. Po tem se še danes vrneta nazaj v bazo.

Za nas, ki smo v taboru štiri, to pomeni, da dve šerpi, Jang in Tensink ter Miro odnesejo tovore v petico in se vrnejo v bazo, medtem ko

midva z Borutom ostaneva na petici in jutri nadaljujemo s pritrjevanjem vrvi proti šestici.

Prvi zapusti votlino Miro, za njim pa še šerpi. Borut, ki je prespal v šotoru, je tudi že na poti navzgor.

Ko sem sam, se v miru pripravljam za odhod. Nikamor se mi ne mudi. Čas, ki ga bom moral preživeti na petici, bo tako ali tako predolg.

Vreme je lepo, tako kot vsako jutro do sedaj. Vprašanje je samo, koliko časa, koliko ur.

Veter, kot bi se poigral, vrtinči snežne kristale po zraku. Vzdičuje jih visoko v zrak zato, da jih potem spet spušča po strmih pobočjih gore.

V tem norem vrtinčenju snega po zraku bo plezanje navzgor izredno težavno, naporno. Vsak meter, vsak korak bo težko priborjen.

Skozi vhod v votlino zagledam Filipa, ki se spušča po vrveh navzdol. Nekaj ni v redu.

Za njim pride tudi Pavel. Ustavi se. Ves je zasnežen. Košata brada je zaledenela.

Tisto malo obraza, ki ga vidim, priča o hudih naporih, ki jih je preživel v tej pekleniski steni. Pove, da je bila noč zelo težka in se zato vračata v bazo. Poslovimo se. »Srečno« – »Srečno« in že mi zgine kot snežna prikazen izpred oči.

Sunek vetra me skoraj prevrne, ko prileze iz votline. Takoj se pri-

pnem na vrv, našo življenjsko žilo. Varuje nas pred močnimi sunki vetra. Na njej visimo, ko nas zasipajo snežni plazovi. Z njeno pomočjo plezamo navzgor in se varno vračamo v dolino.

Mraz se zagriže v lica, roke, noge. Prsti postanejo togi, boleči.

Sneg, ki ga po zraku vrtinči veter, me zasipa z vseh strani. Sili za vrat, rokave, vdihujem ga z razredčenim zrakom. Počasi korak za korakom se približujem skalnemu previsu, ki zapira dostop v zgornji del stene.

Presunljivo cviljenje derez, ki spodrsujejo na gladki skali, se meša z bogato simfonijo zavijajočega vetra. Toda vsega tega ne dojemam. Vse je preveč nečloveško, neresnično. Napori presegajo vsako razumno mejo. Sprašujem se, kako in zakaj vse to prestajamo. Od kod ta velika nerazumna volja, s pomočjo katere premagujemo te napore.

Na zahodni strani, tam nekje nad Nuptsejem, se rojevajo beli mlečni oblaki. Veter jih raznaša po modrem nebu. Na pogled nenevarno.

Iz izkušnje pa vemo, da to ne pomeni nič dobrega. Zgornji del stene bo kmalu zavil v to mlečno belino, iz katere bo začelo močno snežiti.

Od krčevitega oklepanja prižeme in vrvi mi kri v rokah zastaja. Začetna huda bolečina počasi popušča. Vse skupaj postaja neobčutljivo.

Dobro se zavedam, da to pomeni zmrzovanje. Z rokami maham po zraku, razmigavam jih toliko časa, da kri spet kroži po prezebljenih prstih.

Na vrhu kamina dohitim Boruta. Zabiha kline, na katere potem obesa vrv za spuščanje.

Vrh gore že ovijajo beli oblaki. Vedno več jih je. Počasi se spuščajo navzdol. Ko naju dosežejo in ovijejo v mlečno belino, zapiha veter in spet se pokaže temna modrina neba. Vendar ne za dolgo. Kmalu sva sredi snežnega meteža. Konec je toplega sonca, temne modrine neba, danes bo samo še sneg, veter in mraz.

Miro se na snežišču pod petko ustavi. Dovolj mu je vsega. Višina, sneg, veter in mraz so ga načeli. Ne vzdrži več, vrnil se bo v bazo.

Svoj tovor za petko je odložil. Brez besed se začel spuščati ob napeti vrvi navzdol.

Jeziva se, ga obsojava. Pa vendar, kdo nama daje to pravico. Storil je vse, kar je bil takrat sposoben storiti, več ni zmogel.

Borut si naloži njegov tovor. Sam grem naprej in delam stopinje v globokem snegu.

Plazovi, ki se vse pogostejše vsipljejo po pobočju, zasipajo vsakršno sled za nama.

Tanka zelena vrv, na katero sva pripeta, nama je edina opora. Varuje naju pred plazovi, kaže nama pot. Ob njej se počasi vzpenjava navzgor.

Šerpi se spuščata navzdol. Dosegla sta tabor in sedaj se vračata v bazo na zasluženi počitek. Prva sta, ki sta prišla v tej steni tako visoko.

Zaželimo si srečno pot in že hitimo naprej, vsak v svojo smer. Sneži vse močnejše, plazovi so vse večji. Nevarnejši. Na svoji nezadržni poti navzdol naju večkrat povsem zasujejo.

Tabora pet ni videti nikjer, čeprav veva, da bi tu nekje moral biti.

Morda ga je plaz odnesel v prepad, ali ga je samo prekril sneg, ali pa je postavljen nekje višje; kdo bi vedel.

Vrv naju vodi strmo navzgor. Povsod okrog naju sneg, ki se usiplje po pobočju ali ga veter vrtinči po zraku.

Šotor opaziva, ko sva tik ob njem. Povsem je zasut s snegom. Čez njega se usipljejo plazovi.

Z rokami in cepinom se lotiva odkopavanja. Rada bi bila čimprej na varnem, kajti sneženje je vse močnejše, plazovi vse večji, nevarnejši.

Predno nama uspe vhod toliko odkopati, da bi zlezla v notranjost, nama ga plaz spet zasuje. Sele v tretje nama uspe. Vsa premražena in zasnežena se zbaševa v notranjost.

Šotor je majhen, v njem je vse vlažno, mrzlo, neprijetno.

Ura je tri popoldne. Pripravljava se za počitek. Zunaj še vedno sneži. Plazovi so spet zasuli vhod.

Najprej morava skuhati nekaj toplega čaja, da naju ogreje, odžaja. Poskušava prižgati kuhaličnik. Eden drži kuhaličnik in čaka, da drugemu zagori vžigalica, potem pa hitro odpre ventil, da bi plin zagorel.

Vžigalice so vlažne. Vse porabiva, kuhaličnik pa še vedno ne gori.

Dvakrat nama je skoraj uspelo. Na kuhaličniku je za nekaj trenutkov zaplapolal sijoč plamen, potem pa spet ugasnil in z njim najino upanje.

Zelo je mraz. Obledelava vse, kar imava.

Šotor je poln dima in plina. Težko dihana. S seboj imava dva plinska vžigalnika. Z njima nama bo gotovo uspelo. Poskušava na vse načine, vendar niti vžigalnik ne zagori.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi, ki nam jo je povzročila smrt naše drage mame

MARIJE ŠTRAUS

se zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so v teh težkih trenutkih sočustvovali z nami. Hvaležni smo tudi vsem darovalcem cvetja in vencev, ki so krasili njeno poslednjo pot.

Posebno zahvalo smo dolžni zdravnikom jeseniške bolnice: primariju dr. Vidaliču, dr. Pogačniku in dr. Vogrinovi, ki so storili vse, da so ji olajšali poslednje dneve njenega življenja. Enaka zahvala velja tudi strežnemu osebju in sestram internega oddelka.

Hvaležni smo tudi vsem, ki so jo pospremili na njeni poslednji poti. Zahvaljujemo se pihalnemu orkestru Jeseniških železarjev in pevcem z Javornika ter praporščaku ZB NOV Plavž.

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage žene, matere, stare matere, tašče in tete

MARIJE KESNIK

se iskreno zahvaljujemo dr. Markežu in bolniškemu osebju internega oddelka, dr. Jensterlovi, dr. Resmanu in vsem ostalim za nesebično pomoč ob izteku njene življenjske poti.

Posebno zahvalo smo dolžni izreči delavcem TOZD Remontne delavnice, Planinskemu društvu Javornik-Koroška Bela in vsem ostalim za podarjeno cvetje.

Zahvaljujemo se tudi tov. Mežnarcu za poslovilne besede, pevcem in godbi za zaigrane in zapete žalostinke, vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Posebej se zahvaljujemo družinam Habjanič in Bunderle za nesebično pomoč v teh težkih dneh.

Zaljubljeni: mož Janez, hčerke Marija, Silva, Mila in sin Janez z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Sodelavcem dne Torkar iz TOZD Transport se najlepše zahvaljujem za prejeto darilo ob odhodu v pokoj.

Sodelavcem želim veliko osebnih sreč in mnogo uspehov pri nadaljnjem delu.

Joža Oman

ZAHVALA

Delavcem TOZD Žičarna, hišnemu svetu Bokalova 9, sostanovalcem in prijateljem ter znancem se zahvaljujem za čestitke ob mojem jubileju in vsem želim še veliko osebnega zadovoljstva in delovnih uspehov.

Upokojenec Mirko Rožič

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Jeklarna se zahvaljujem za denarno pomoč, ki so mi jo nudili v času moje dolgotrajne bolezni in ki mi je bila zelo dobrodošla.

Jože Polajnar

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 22. avgusta, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: **SPECERIJA BLED**, supermarket Union, Titova 22 in **ROŽCA**, samopostrežna trgovina 9, Bokalova 5/a

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

TAKSI SLUŽBA NA JESENICAH

Za prevoz z osebnim avtomobilom ali kombijem do osem oseb ali 1.000 kg tovora ali če potrebujete vlečno službo pokličite na telefon sekcije taksistov Jesenice štev. 83-284.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

22. in 23. avgusta amer. barvni grozlj. film **DRAKULA**; režija John Badham, v gl. vlogi Frank Langella, ob 17. in 19. uri.

24. in 25. avgusta italij. barv. komedija **PRESAJEVANJE MOŠKOSTI**; režija Steno, v gl. vlogi Carlo Giuffrè, ob 17. in 19. uri.

26. avgusta amer. barvni kavb. film **OD POLDNE DO TREH**; režija Frank D. Gitroy, v gl. vlogi Charles Bronson, ob 17. in 19. uri.

27. avgusta – zaprto.

28. avgusta amer. barvni krim. film **ZMAJ V SAN FRANCISCU**; režija William Lowe, v gl. vlogi Chuck Norris, ob 17. in 19. uri.

29. in 30. avgusta zah. nem. sek. komedija **SPANSKE OLIVE**; režija Walter Boos, v gl. vlogi Margit Geissler, ob 17. in 19. uri. Mladini do dopolnjenega 15. leta starosti ne dovolimo ogleda.

Kino PLAVŽ

22. in 23. avgusta italij. barvna komedija **PRESAJEVANJE MOŠKOSTI** ob 18. in 20. uri.

24. in 25. avgusta amer. barvni grozlj. film **DRAKULA** ob 18. in 20. uri.

26. avgusta – zaprto.

27. avgusta amer. barvni kavb. film **OD POLDNE DO TREH** ob 18. in 20. uri.

28. avgusta zah. nem. voj. drama **ZAKON MARIJE BRAUN** ob 18. in 20. uri.

29. in 30. avgusta amer. barvni znan. fant. film **POGON ZA RAZPARČEM** ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

22. avgusta hong. barv. karate film **TETOVIRANA ZVEZA** ob 20. uri.

26. avgusta italij. barvna komedija **PRESAJEVANJE MOŠKOSTI** ob 20. uri.

29. avgusta amer. barvni grozlj. film **DRAKULA** ob 20. uri.

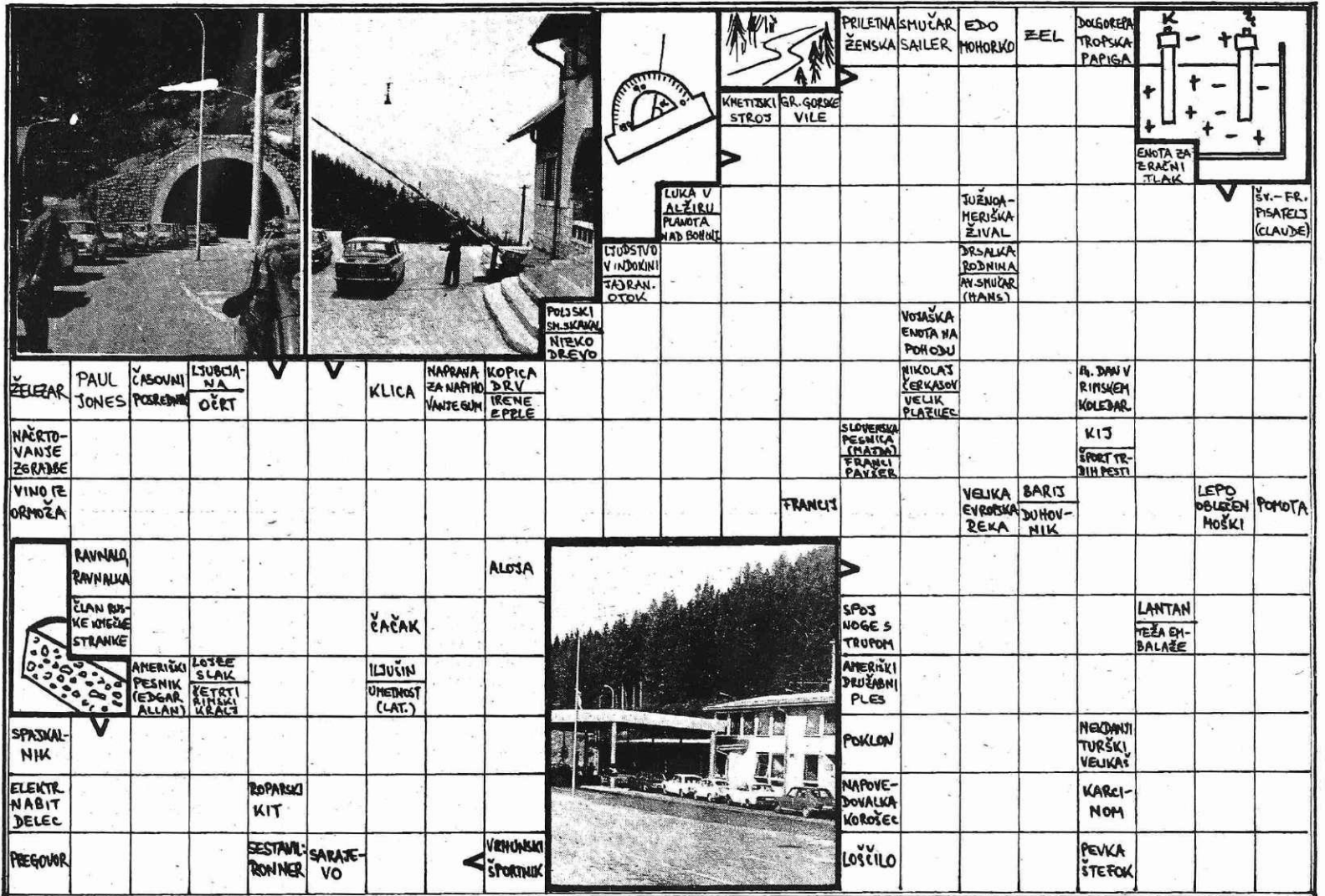
Kino DOVJE-MOJSTRANA

22. avgusta amer. barvni pust. film **RIBE UBIJALKE** ob 19.30.

23. avgusta hong. barvni karate film **TETOVIRANA ZVEZA** ob 19.30.

29. avgusta italij. barv. komedija **PRESAJEVANJE MOŠKOSTI** ob 19.30.

30. avgusta amer. barvni grozlj. film **DRAKULA** ob 19.30.

Verjetno je to zaradi pomanjkanja kisika v šotoru.

Loteva se naju malodušje. Utrujenja in premražena sloniva vsak v svojem kotu šotor. Poslušam, kako plazovi drug za drugim brez prestanka drviijo čez šotor in ga vedno bolj oklepajo v svoj ledeni objem.

Težko diham. Zdi se mi, da me duši. Poskušam dihati bolj umirjeno, globoko. Ne gre. V prsih me stiska. Spet diham sunkovito, hitro. Dušim se. Hlastam za zrakom. Bolečina v prsih postaja neznosna. Krilim z rokami.

Kot v snu slišim, kako nekdo kliče: »Marjan, Marjan«.

Bolečina je vedno večja. Hlastam za zrakom. Še vedno slišim Boruta kako kriči: »Marjan, Marjan«.

Vidim ga, kako se trudi, ko odkopava vhod v šotor. Ko mu uspe, me pograbim in tiščim proti odprtini. Tudi sam se trudim, da bi jo dosegel.

Glavo zerjem v sneg. Še vedno me duši. Nikakor ne morem dobiti dovolj zraka – hropem. Hlad snega blagodejno deluje na razgredo glavo. Hlipam, poskušam se umiriti. Bolečina v prsih počasi popušča. Telo mi stresa jo krči. Dihanje se počasi umirja.

Šele sedaj začutim za seboj Boruta, kako tišči glavo skozi odprtino in hlasta za zrakom.

Ne premaknem se. Ostanem v tem položaju – z glavo v snegu. Počasi prihajam k sebi. Misli se mi urejajo. Kaj se je sploh zgodilo? Lahko bi se zažulil. Kako banalna smrt za alpinista!

Nad seboj zaslišim prihajajoči plaz.

Nimam še toliko moči in volje, da bi se umaknil. Pustim, da me zasuje. Sneg ni težak. Beli, prijetno mrzli sneženi puh me povsem prekrije. Ne ganim se. Z rokami pred obrazom previdno diham.

Plaz se izteče. Osvobodim se pritiska. Spet lahko diham.

Pričinja me zebsti. Potegnem se nazaj v šotor.

Odslej bova morala paziti, da bo vhod v šotor odkopan, da bo dovolj zraka za življenje.

Na vsak način morava zaužiti nekaj tople tekočine. Ta nama je nujno potrebna, življenjsko važna.

Tokrat prižigava pri vodu. Tam je več kisika. Po mnogih poizkusih nama le uspe.

Borut se loti kuhanja.

Ob šestih običajna radijska zveza z bazo. Sporočiva, v kako težkem položaju sva. Zdi se mi, da nama povsem ne verjamejo. Aleš misli, da pretiravava. Skribi ga.

V naslednjih dnevih naj bi padla odločitev o vrhu. Zato bo vsaka opravljena ali neopravljena naloga zelo pomembna.

Aleš naju spodbuja, prosi, da bi dala res vse od sebe.

Jutri naj bi pritrdila dve stometrski vrvi. Oglasi se tudi »štirica«.

»Halo petka, javi se, kliče štirica, sprejem.«

»Tu petka, Andrej, slišim te, sprejem.«

»Marjan, jutri se res potrudita. Za nas bo to zelo pomembno, sprejem.«

»Ja, Andrej, vem, kaj to pomeni za vas. Stori la bova, kar bova mogla, sprejem.«

»Srečno.«

V šotoru spet zavladati tišina.

Andrej in Marko, prva naveza, ki bo poskusila priti na vrh, zato je tako pomembno, kaj, oziroma koliko bova jutri lahko naredila.

Pripravljava se za noč. Vse je vlažno, mrzlo. Spalne vreče so povsem premočene.

Čaj, ki je medtem zavrel, takoj prelijeva v termoske, da se ne bi prehitro ohladil.

Spet je začelo snežiti. Je to mogoče. Noči so vendar običajno jasne, lepe.

Kmalu prileti prvi plaz in zasuje vhod v šotor. Nekaj snega se vsuje v notranjost šotor.

Spravim se k vhodu. Ne sme ga zasuti. Šotor je z vseh strani na debelo prekrit s snegom in tako je dotok zraka – kisika nemogoč.

Sedim pri vhodu naslonjen na zadnjo steno. Roko držim skozi odprtino in odriavam sneg. Lopate nimava.

Plazovi so zaradi močnega sneženja vse pogostejši. Zebe me. Utrujen sem. Rad bi zaspal, pozabil na vse.

Borut po radiu kliče bazo. Nič se ne javlja. Ponoči običajno nimamo zveze, zato je le malo verjetno, da ga bo kdo slišal. Kljub temu vztraja. Vedno znova slišim kako kliče: »Baza javi se, kliče petka, sprejem.«

Sedim in odriavam sneg, ki neprestano zasipava vhod. Vedno več ga je tudi v šotoru.

Zelo me zebe, tresem se, drgetam. Zelo je hudo. Zunaj pa neusmiljeno plaz za plazom.

Borut pa vedno znova: »Baza javi se...«

Vendar brez uspeha. Sprejemnik vztrajno molči.

Čas pa, kot da se je ustavil. Ob desetih ne morem več, zamenjava se.

Zlezem v svoj kot. Spalna vreča, s katero naj bi se zaščitil pred hudim mrazom, je povsem premočena.

V noge me močno zebe. Že od popoldneva, ko sem prišel v šotor, jih poizkušam ogreti.

Ne uspe mi. Čevljev ne sezuvam. Samo odvežem jih in z njimi zlezem v vrečo.

Sedaj, ko bi lahko spal, ne morem. Preveč je vsega. Sneženje ne poje njuje. Se je tokrat vse zarotilo proti nama – nam?

Zelo malo je prostora. Na pol leže na pol sede dremam. Pokrčena kolena me močno bolijo. Tudi Borut bi se rad stegnil. Toda kako, kam?

Prepirava se.

»Saj vidiš, da ni mogoče.«

»Kako pa je bilo prej mogoče.«

»Prej si bil pa ti na zgornji strani.«

»Zakaj pa ne bi mogel nog stegniti po diagonalni.«

»Kako, saj vidiš, da ni dovolj prostora.«

»Daj vzdigni noge, da poizkusim.«

»Ne, tako pa sploh ni mogoče.«

»Saj ti pravim, da ne gre drugače.«

»Kaj pa, če bi se ti umaknil nazaj.«

»Lahko, samo stena šotor mi je v napoto, naj jo prerežem.«

Prihrumel je plaz in prekinil ta brezplodni prepir.

Borut se spet loti odkopavanja vhoda.

Kolena me obupno bolijo, zato v tem položaju ne vzdržim več. Noge

vzdignem pod strop šotor in stegnem. Tako je bolje.

Kako obupno dolga je lahko taka noč.

Mraz se zajeda v utrujeno telo.

Rad bi si ogrel predvsem noge, zato neprestano gibam s stopali.

Boruta se loteva utrujenost. Zebe ga. Dolgo ne bo več vzdržal. Moral ga bom kmalu zamenjati.

Čaj, ki ga imava v čutari, nama je v teh težkih trenutkih edina uteha in spodbuda.

Poskušam se udobno namestiti, vendar to v tem šotoru ni mogoče. Kolena me zaradi skrčenosti močno bolijo, zato tudi spati ne morem.

Ob enih se z Borutom zamenjava. Do pasu v spalni vreči sedem k vhodu. Naslonjen sem na zadnjo mrzlo steno šotor.

Z roko, na kateri imam debelo rokavico, odstranjujem sneg, ki zasipa vhod.

Delo je zelo utrujajoče. Čeprav se trudim, je snega vedno več, odprtina za dotok zraka je vedno manjša.

V šotoru se kup snega z vsakim plazom poveča.

Najraje bi vse skupaj pustil, pozabil na vse in mirno zaspal.

Borut spet prižge radioapar. Poizkusil bo, čeprav je skoraj nemogoče, da bi bil sredi noči kdo na zvezi.

Baza javi se, kliče petka. Sprejem.

»Tukaj baza. Kdo kliče? Sprejem.«

Takoj spoznam Janezov glas. Verjetno se pripravlja na nočno oddajo z domovino.

Nadaljevanje

ŠAFARIČ IN EKIPA SLOVENIJE OSVOJILA NAJVIŠJE LOVORIKE DRŽAVNEGA PRVENSTVA

Pred tednom dni so se vrnilo slovenski padalci z državnega prvenstva v padalstvu, ki je bilo na letališču Bitola v SR Makedoniji. Slovenijo sta zastopali dve ekipi: po petimi tekmovalci, dve ekipi so imela tudi zastopstva SR Hrvatske, Srbije in BiH, po eno pa AF Vojvodina, SR Makedonija in Črna gora. Med posamezniki je nastopilo 60 tekmovalcev in samo šest tekmovalk. Prvo ekipo Slovenije so sestavljali samo padalci Alpekega letalskega centra Lesce: Hrast, Intihar, Božič, Šafarič in Smid, v drugi pa sta bila ob treh Letčanih: Franku, Iztoku Jugu in Bogdanu Jugu še Ptujčana Žmave in Čuš. Značilnost obeh ekip je mladost, saj so samo Hrast, Šafarič in Intihar člani, ostali pa so še mladinci, zato se za prihodnost slovenskega padalstva ni bati, predvsem zaradi načrtnega in kvalitetnega dela v ALC Lesce.

Vse dni tekmovalja je bilo v Bitoli sončno in vroče vreme s temperaturami čez 30 stopinj Celzija, zato so morali razporediti čas tekmovalstva na zgodnje jutranje in pozne popoldanske ure predvsem zaradi letalskih motorjev, ki so polno naložena letala s težavo potegnili na višino dva tisoč metrov. V taki izredni vročini se je tekmovaljevanje za slovenski ekipi pričelo dokaj klavirno. V prvi disciplini skupinskih skokov na cilj z višine tisoč metrov je prvi letal slovenske prve ekipe Branko Hrast naređil kar dve veliki napaki in v tretjem in četrtem skoku dookoli več kot meter od ciljne točke. Odlično pa je se držala mladinska ekipa, ki bi lahko osvojila tudi državno prvenstvo v tej disciplini, da ni Bojan Žmave v tretjem skoku sgrešil cilj kar za 3,89 metra, medtem ko so vsi ostali člani ekipe skočili v ničlo. Ob koncu se je še kar dobro izteklo ekipa Slovenija I je osvojila tretje mesto, druga ekipa pa četrto. Najuspešnejša pa je bila ekipa Srbije pred Hrvatsko.

Slab začetek je fante precej potrl in so člani vodstva ekip imeli dovolj dela, da so se tekmovalci spet zbrali in ostali dovolj mirni za začetek najtežje discipline skokov z višine dva tisoč metrov z izvajanjem akrobatskih likov, zavojev in salt. Pričakovati je bilo, da bo tu najboljši laniški državni prvak Ljubisa Naumović iz Niša. Toda še v prvem skoku je bilo kar pet slovenskih padalcev boljših, pa tudi veteran Kupljenik in Zagrebčan Pirc. Najboljši čas prve serije je dosegel Hrast z osmimi sekundami, kar je bil tudi najboljši čas vseh treh serij. Bil je najboljši tudi ob koncu in postal državni prvak v disciplini figurativnih skokov pred Kupljenikom iz Banja Luke in Lesčanom Intiharjem, ki je bil prijetno presenečenje. Slovenski tekmovalci so bili v tej disciplini precej boljši od tekmovalcev iz drugih reprezentanc. Med prvimi desetimi je bilo kar sedem slovenskih tekmovalcev, razočaral pa je Naumović, ki se je uvrstil šele na 12. mesto. Med šestimi tekmovalkami je bila najboljša Slavica Lutić.

Odlična disciplina za končno razvrstitev so bili skoki na cilj s tisoč metrov za posameznike. Izvedli so po osem skokov,

najbolje pa je pričel Naumović, pa tudi Bogdan Jug, najmlajši član v slovenskem zastopstvu, ki sta v prvih štirih skokih oba skočila v ničlo. Po osmih skokih je v celoti in zagrizeni borbi, ki je povzročila veliko živčne napetosti, zaslužen zmagovalni Naumović z vsega tremi centimetri in kar s šestimi ničlami, na odlično drugo mesto pa se je uvrstil mladi Bogdan Jug z 20 centimetri in s petimi ničlami, tretji je bil Smid, četrti pa Šafarič in ker je bil peti v figurativnih skokih, je s tem dosegel najboljši skupni rezultat in postal absolutni državni prvak. Ostali mladi slovenski padalci so pokazali še kar veliko znanja in se uvrstili pred mnoge že znane in izkušene jugoslovanske padalce. Ob Šafaričevem prvem mestu je tudi drugo mesto Benjamina Smida odlično dosegel. Šesti je bil Božič, letošnji mladinski državni prvak, sedmi je bil Iztok Jug in osmi Dušan Intihar. Prvih osem tekmovalcev pa je tudi določenih za skupne priprave za balkansko prvenstvo, ki bo od 12. do 24. septembra v Ankari. Priprave reprezentance bodo na letališču v Lescah, zato bo tudi za gledalce vsak dan veliko zanimivih dogodkov nad letalskim letališčem.

REZULTATI:
SKUPINSKI SKOKI NA CILJ S 1000 m (11 ekip): 1. Srbija 1,18 m, 2. Makedonija 3,14, 3. Slovenija I 4,57, 4. Slovenija II 4,93...

POSAMEZNO - ČLANI (50): 1. Ljubisa Naumović (Srb.) 0,03 m, 2. Bogdan Jug 0,20, 3. Benjamin Smid 0,24, 4. Janez Šafarič 0,31..., 7. Roman Božič 0,53, 10. Iztok Jug 0,69, 12. Dušan Frank 1,00, 14. Zlatko Čuš 2,17, 17. Dušan Intihar 2,27, 28. Branko Hrast, 3,88, 32. Bojan Žmave (vsi Slov.) 5,46...

POSAMEZNO - ČLANICE: 1. R. Dimić 0,69, 2. S. Simić 2,48, 3. L. Milošević 3,79...

FIGURATIVNI SKOKI Z 2000 m - POSAMEZNO - ČLANI (50): 1. B. Hrast (Slov.) 24,7 sek. (8,0, 8,3, 8,4), 2. Viktor Kupljenik (BiH) 26,1 (8,7, 8,7, 8,7), 3. Dušan Intihar (Slov.) 26,4 (8,7, 9,2, 8,9), 4. Zdravko Pirc (Hrv.) 27,8, 5. Janez Šafarič 28,1 (9,2, 9,7, 9,2), 6. Benjamin Smid 28,9, 8. Bojan Žmave 29,6, 9. Iztok Jug 30,0, 10. Roman Božič 31,1, 22. Zlatko Čuš 33,5, 24. Dušan Frank 34,8, 32. Bogdan Jug 38,2 (Slov.)...

ČLANICE: 1. Slavica Lutić 30,9, 2. Ana Jurica 39,7, 3. Ljiljana Milošević.

SKUPNA RAZVRSTITEV - POSAMEZNO - ČLANI: 1. Janez Šafarič 41 negativnih točk, 2. Benjamin Smid (oba Slov.) 45, 3. Zdravko Pirc (Hrv.) 137, 4. Ljubisa Naumović (Srb.) 145, 5. Rudolf Sič (Vojv.) 146, 6. Roman Božič 149, 7. Iztok Jug 181, 8. Dušan Intihar 298, 12. Zlatko Čuš 680, 13. Dušan Frank 720, 14. Branko Hrast 785, 20. Bogdan Jug 1028, 21. Bojan Žmave 1088 (vsi Slov.)

ČLANICE: 1. Slavica Lutić 17, 2. Ljiljana Milošević 18, 3. Ana Jurica 29...

EKIPNO: 1. Slovenija I 14, 2. Srbija 21, 3. Slovenija II 41, 4. Hrvatska I 62, 5. Makedonija 78...

STALNA TELESNA VADBA POMENI ZDRAVJE IN VITALNOST

Sodobni način življenja nas peha v stalno tekmo s časom. Dan je postal za nekatero ljudi že prekratek, kajti različne družbene aktivnosti jih tako zaposlijo, da pozabljajo celo na svoje zdravje.

Pri tem je razveseljivo, da se je miselnost nas vseh v marsičem spremenila. V zadnjih letih se vse več ljudi ukvarja z redno telesno vadbo ali športno rekreacijo, kot pravimo. Rekreacija dobiva tudi v naši družbi vse večji pomen.

Telesno kulturo bi rada približala resnično širokim množicam tudi komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice. Ker pa vse akcije zahtevajo od udeležencev določene napore, je prav, da se tudi teoretično seznanimo z osnovami vadbe, z različnimi metodami vadbe in podobno. Žal je tovrstna literatura zelo težko dostopna širši množici. Da bi vsaj delno zapolnil to praznino, sem se odločil, da v železaru objavim nekaj člankov, v katerih bi predstavil Cooperjevo metodo vadbe, ali NOVI AEROBIK, kakor to svojo metodo imenuje ameriški znanstvenik.

Praden zaključim uvod, v imenu komisije za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice vabim vse občane, da se udeležijo Cooperjevega testa v športnem parku v Podmežakli, ki bo v začetku septembra.

1. RAZVOJNA POT AEROBIKA

Doktor Kenneth H. Cooper je leta 1968 s svojo knjigo AEROBIK spremenil življenje milijonom ljudi po vsem svetu. Sam pravi, da je bila ta knjiga poskus prepričati ljudi, da telesna neaktivnost vodi k težavam za zdravje.

Način treniranja po Cooperjevi metodi so prvi prevzeli v vojnem letalstvu ZDA kot način za izboljšanje fizične pripravljenosti. Prav z znanstveno obdelavo 15.146 pripadnikov letalstva je dr. Cooper opravil veliko raziskovalno delo, kar je bil prav gotovo eden največjih znanstvenih projektov na področju telesne kulture. Zanimivo je tudi, da so v maju 1968 na kongresu o mednarodnem vojnem športu naredili kompletni načrt za »aerobike« program vojnih sil Švedske, Avstrije, Finske, Koreje in Brazilije, poleg tega pa je še devet držav podpisalo dogovor o zbiranju podatkov testiranj, dobljenih po aerobni metodi. Tako je ustanovljena mednarodna banka podatkov, iz katerih bodo dobivala nova spoznanja na tem področju.

V letu 1970 pa je dr. Cooper izdal novo knjigo pod naslovom Novi aerobik, v kateri je zbral nova spoznanja. Pripravil je tudi ustrezne razpredelnice za moške in ženske v določenih starostih.

2. DEFINICIJA AEROBIKA

Aerobne sposobnosti so odvisne od množice vaj, ki stimulirajo aktivnost srca in pljuč v nekem časovnem obdobju, ki pa je dovolj dolg, da povzroči koristne spremembe v človekovem telesu.

Najbolj tipične vaje so: TEK, PLAVANJE, HOJA, KOLESARENJE, RAZLIČNE ŠPORTNE IGRE in drugo. Prav to pa je prednost aerobne vadbe, kajti po tem programu vadimo lahko na več načinov, ki pa imajo vsi skupni imenovalec: CLOVEKA PRISILJO K NAPORU, TO PA ZAHTEVA VELIKO KISIKA.

Torej je aerobna sposobnost ustvariti maksimalno količino kisika, ki ga telo lahko porabi v določenem času. Aerobna sposobnost zavisi od dobrih pljuč, močnega srca in zdravega žilnega sistema.

3. UČINEK TRENINGA

S stalno vadbo dosežemo določene spremembe v organizmu. Seveda pa je ta učinek treniranja različen pri vsakem posamezniku in je odvisen tudi od stalnosti in intenzivnosti treniranja. To pomeni, da vadba, ki ni stalna, ali je premalo intenzivna, ne bo pozitivno vplivala na organizem, oziroma na aerobne sposobnosti.

Zato je dr. Cooper izdelal tabele, po katerih lahko vsak posameznik kontrolira učinek svoje vadbe na svoj organizem. Če se program pravilno izvaja, je uspešen učinek treniranja zagotovljen.

Programirana aerobna vadba zagotavlja učinek treniranja in povečuje sposobnost telesa, da koristi kisik, na več načinov:

1. Krepi respiratorne mišice in ima težnjo zmanjševati odpornost proti pretoku zraka in omogoča lažji voh in izhod zraka iz pljuč.

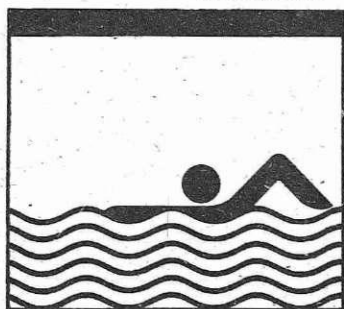
2. Izboljšuje moč in sposobnost srca, da črpa kri, in sicer tako, da z vsakim udarcem črpa čim več krvi, kar povečuje sposobnost hitrejšega transporta kisika iz pljuč v srce in v vse ostale dele telesa.

3. Krepi mišice celega telesa in tako izboljšuje splošno cirkulacijo, občasno zmanjšuje pritisk in zmanjšuje obremenitev srca.

4. Povečuje kroženje celotne količine krvi skozi telo, kar povzroča povečanje rdečih krvnih teles in količino hemoglobina, tako da kri mnogo bolj raznaša kisik.

(se nadaljuje)

Branko Jeršin

V NEDELJO V KRPINU MOŠTVENI TURNIR V ŠAHU V POČASTITEV DNEVA GRANIČARJEV

Šahovska sekcija Elan bo v nedeljo, 23. avgusta, v rekreacijskem centru v Krpinu organizirala drugi moštveni šahovski turnir v počastitev dneva graničarjev. Pravico nastopa na turnirju bodo imele štirilčanske ekipe šahovskih društev, Jugoslovanske ljudske armade, organizacij: združenega dela, krajevnih skupnosti in drugih organizacij z območja Gorenjske. Turnir bo potekal po hitropoteznem pravilniku Šahovske zveze Slovenije, ob koncu pa bodo najboljše ekipe prejele pokale, diplome in praktična darila.

Začetek turnirja bo ob 9. uri, prijave pa bodo zbirali pred začetkom tekmovalstva v Krpinu. Vsaka ekipa mora ob prijavi plačati prijavnino 150 dinarjev.

J.R.

NOGOMETNI TURNIR ZA POKAL

Na nogometnem igrišču v Lescah je bil v nedeljo, 16. avgusta, tradicionalni, tokrat jubilejni 15. nogometni turnir za prehodni pokal narodnega heroja Staneta Perca. Turnir je organiziral nogometni klub Lesce pod pokroviteljstvom občinskega odbora Zveze združenj Borcev NOV Radovljica. Nastopila so štiri moštva: Sava Kranj, Naklo, Jesenice in Lesce.

Turnir je bil izredno zanimiv, ogledalo pa si ga je tudi precejšnje število gledalcev. Za največje presenečenje so poskrbeli nogometaši Save iz Kranja, ki so na turnirju osvojili prvo mesto, čeprav nastopajo le v rekreacijski ligi v kranjski občini. V predtekmovalju so nogometaši Save najprej premagali z rezultatom 1:0 domače moštvo Lesce, Jeseničani pa so visoko premagali Naklo, in sicer z rezultatom 5:1. V tekmi za tretje mesto je moštvo Nakla premagalo moštvo Lesce z rezultatom 2:1, v finalni tekmi pa so igralci Save iz Kranja premagali Jeseničane z rezultatom 2:1.

Tudi letošnji turnir je lepo uspel. Nogometaši Lesce se tudi tokrat zahvaljujejo ženi narodnega heroja Staneta Perca, ki jim je tudi ob letošnjem turnirju podarila komplet športnih dresov. Prav tako se nogometaši zahvaljujejo tudi sodnikom za pomoč, še posebno pa Humercu in Rešu, ki sta na turnirju sodila brezplačno.

J.R.

LEP MEDNARODNI USPEH JESENIŠKIH SKAKALCEV

V petek, 7. avgusta, je bila v Trbižu v sosednji Italiji tekma v smučarskih skokih ob otvoritvi nove skakalne, pokrite s plastično snovjo. Poleg domačinov in skakalcev iz avstrijske Koroške je sodelovala tudi ekipa pionirjev in cibibanov občinske zveze smučarskih organizacij Jesenice s trenerjem Ivom Zupanom na čelu. Fantje so kljub nekaj manj močni mednarodni konkurenci dosegli izreden uspeh, saj so osvojili vsa tri prva mesta.

V Italiji so starostne kategorije premaknjene za eno leto naprej, tako da je Tomaž Knafelec kot naš edini cibiban zmagal, prav tako Marjan Gasperin kot naš edini mlajši pionir, tretje prvo mesto pa je prispeval Joško Smid. Ostali Jeseničani, ki že nekaj časa sestavljajo izenačeno skupino, pa niso dosti zaostajali za njimi. Kodenikar je bil drugi, Marjanovič tretji, Baloh peti in Volk osmi. Vsi so tekmovali med starejšimi pionirji. Poleg veselja nad osvojenimi trofejami so fantje doživeli tudi zelo lep sprejem in gostoljubnost domačinov.

M.G.

Gradnja prizidka pri Prešernovi koči na Stolu (Foto J. Rabič)

PET, DESET IN VEČ ENKRATNIH POČIVALIŠČ IN RAZGLEDIŠČ NA PP POTI

Predniki sedanjih marljivih in delavnih planinskih markacistov, ki vzorno skrbijo za več kot 700 km dolgo in gosto mrežo planinskih poti, ki vodijo v vse lepe in bogate predele našega planinskega sveta, so bili njihovi drugi kot »štirje srčni možje iz Bohinja, ki so pred 203 leti prvi ukrotili in premagali očakov kranjskih siv'ga poglavarja« Triglav in stopili na njegovo temo »verjetno prvi, odkar stoji svet!«

Pri sestopu so smer pristopa zaznamovali, da bi jo pri ponovitvi ne zgrešili! V naslednjih dvesto in več letih so imeli Luka Korošec iz Koprivnice, Stefan Rožic iz Savice, Matevž Kos iz Jereke in Lovrenc Willomitzer iz Bohinja še vrsto odličnih in planinstvu predragih nadelovalcev in markacistov tako v Bohinju s Skantarji, Šesti, Štrosi, Ceklini in drugimi na čelu, ki so vrsto let kazali poti v triglavske planinske svet.

Po letu 1870 se je planinstvo naglo selilo v Dolino in dalje v Trento, kjer so za težko, naporno in odgovorno delo pri nadelavi, zavarovanju in markiranju planinskih poti prijeli vztrajni in neustrašivi Smrljnek, Kuncbach, Kirasir, Šmerci, Šimenci, Jozelnovi, Rabiči, Požganci in številni drugi z Dovjega, Mojsstrane, Podkuž, Belce, Rut, Kranjske gore, Podkorena in Rateč, ki so odlično nadomestili pionirje planinstva iz Bohinja.

Trentarski sokoli so uspešno tekmovali z Bohinjci in Dolinci: s Štrukljem, Bergincem, s Tožbarji, Komaci, Kopašarji in Hansom Vertljem.

Opravljen pionirski del pri nadelavi, zavarovanju in markiranju planinskih poti so za mojstri iz Bohinja, Doline in Trente odlično in poštveno nadaljevali tudi oni na Jezerskem, v Logarski in Bistriški dolini. Prijeli so za kladiva in dieta in izvrševali oporoko naše druge generacije planincev-Piparjev, ki so 23. julija 1892 na vrhu Stola, še pred začetkom našega organiziranega planinstva z žalostjo in obupno ugotovili: »Tvoja roka nadeluje in zavaruje ter markira planinska pota po naših gorah, vzdravimo se!«

Ta ključ je prebudi naš ljubitelje gora in jim dal novega delovnega in ustvarjalnega poleta vse do današnjih dni.

Koroški Pipar, oče slovenskih planinskih markacij, avtor številnih razglednih planinskih zemljevidov, je med obema vojnama uvedel naše rdeče-bele planinske markacije, ki danes vodijo pisane reke ljubiteljev gora skozi doline, doline, zatrepe in okrelje na vse vrhove našega planinskega sveta od Kanina preko Mangarta do Triglava in dalje do Karavank, Storzica, Grintavca, Skute in Ojstrice.

Ob 60-letnici rojstva našega planinstva (1893-1953) sta dva naslednika Triglavskih prijateljev, Piparjev, Drenovcev in Skalašev, prof. Ivan Sumljak iz Maribora in neustrašivi Anton Blažej z Jesenic, izročila ljubiteljem gora našo slovensko planinsko transverzalo ali našo planinsko pot št. 1. S tem sta ustvarila odlične pogoje za gradnjo, nadelavo in zavarovanje številnih drugih planinskih magistrat: zasavske planinske transverzale »KKK« Kumrovec-Kum; gorenjske planinske poti, kranjske, kamniške, ljubljanske, skofješke, štajerske, primorske in številnih drugih, ki varno vodijo mnoge domače in tuje planince v najlepše in tudi odmaknjene predele našega planinskega sveta od panonskih nižin do morja.

Generacije planincev so v vseh dobah našega planinskega rojevanja in prepovedi posvečale prvo veliko skrb vzornemu vzdrževanju planinskih poti z željo in ednim ciljem, da povečajo varno in prijetno hojo po gorah, da bi preprečevali in zmanjševali planinske nesreče pri vzponih in sestopih s Triglava, Mangarta, Jalovca, Špika, Skrlatice, Grintovca, Kočne, Skute in Ojstrice, od povsod tam, kjer naši gorniki množično goje rekreativno planinstvo in dvigajo raven vrhunškega plezalnega

športa in ekstremnega alpinizma. S tem pa so planinski markacisti izvršili svoj veliki dolg, ki ga imajo do prvih markacistov pred več kot dve sto leti, do Piparja Alojza Knafeleca in do ustvarjalcev slovenske planinske transverzale prof. Ivana Sumljaka in Antona Blažaja, ki so neustrašivo in predano ustvarjali najboljše in idealne pogoje za napredek in zdravo rast množičnega planinstva in za vzpon plezalnega športa in vrhunškega alpinizma. Poleg tega pa v prvi vrsti tudi za varno hojo in prijetno bivanje v gorah preko 2.000.000 vsakoletnih obiskovalcev našega planinskega sveta.

LEPOTICA VSEH PLANINSKIH POTI SE JE RODILA VISOKO V ROBEH

V letih po osvojitvi naše planinstvo naglo hitelo v množičnost, ustvarjeni pa so bili tudi skoraj idealni pogoji za vzpon plezalnega športa in vrhunškega alpinizma. Vseopoved so se naglo ustanovljala planinska društva, mladi ljudje pa so se z izredno ljubenzno vključevali v pionirski in mladinske planinske odseke in sekcije, številni plezalnoalpinistični odseki pa so nasledili Skalaše in usmerili pogled v korake v prepadni svet sten gora. Pred desetimi leti, ko je jugoslovansko planinstvo pripravljalo na stoto obletnico ustanovitve hrvaškega planinstva (1874-1974), sta se dva navdušena ljubitelja samotnih gora ustavila na grebenu Rigljice, Rusa peč in Frdmanih polj, kjer sta se skozi naravno okence zadržala na čudoviti prepadni svet marljulskih in krniških gora. Od mladih let, od leta 1930 do leta 1970 sta pretaknila in si z zanimanjem in navdušenjem natančno ogledala vse skalne vršce od Pohorja do morja. Leta in leta sta nosila v srcih tiho veliko ljubezen in željo, ustvariti in speljati sredi naših najmočnejših in samotnih gora edinstveno plezalno planinsko pot, nikakor ne samo transverzalo, TEMVEČ MAGISTRALO, ki bo povezovala in združevala vse najlepše, vse posebnosti, znamenitosti in zanimivosti, mir, lepoto in veličino našega planinskega sveta. Od tedaj dalje sta namenila vse življenje in delo temu velikemu cilju. Planinska pot ali plezalna smer je dobila ime »PP« in je povezovala vse lepe, mikavne in zanimive, kar premore svet Julijskih Alp od Planice preko Krnice, Martuljke, treh triglavskih dolin preko Velega polja do bohinjskih in blejskih gora. Planinska pot Planica-Pokljuka naj bi vodila ljubitelje in obiskovalce gora preko travnikov, gmaj, rovtov in senože v bukovje, smrekove in mešecne gozdove do samotnih viharikov, ki jih bičajo viharji, strele in plazovi pod previsnimi in prepadnimi stenami, grebeni in vrhovi Julijskih Alp. Načrtovalca sta leta in leta neustrašivo hodila, plezala in iskala najlepše prehode, ki naj bi zadovoljili, navdušili in osrečevali tudi zahtevne in kritične sladokusce, ki so vajeni gledati izbrane lepote gora. Veličastni svet Planice, Krnice, Martuljke, treh triglavskih dolin in Pokljuke je leta in leta zaposloval oba načrtovalca najlepše planinske poti. V iskanju steza, stečin divjadi in drobnice, loveških in planinskih poti ter plezalnoalpinističnih smeri so minevala leta in nova planinska pot niti ni bila dokončana do leta 1973, ko je naša planinska organizacija slavila osemdesetletnico svojega dela (1893-1973). Znova in znova sta morala načrtovalca iskati in popravljati smer predvidene trase. Hotela sta združiti vse, kar premore naš planinski svet. Povsod so se rojevale nove in nove zanimive in lepe planinske markirane

zavarovane planinske poti, transverzale, med drugim tudi evropska pot in njen del E6y. Mojsrovina, lepota, mora v vsakem pogledu preseči množico planinskih poti.

Nadaljevanje

HOKEJSKO-DRSALNA SEZONA 1981/82 SE JE ZAČELA

Z ureditvijo ledene ploskve na umetnem drsališču v športno-kulturni dvorani v Podmežakli se je v torek, 18. avgusta, pričela hokejsko-drsalna sezona 1981/82.

Poleg rednih treningov hokejskih moštev HK Jesenice in HK Kranjska gora je v program uporabe dvorane vključeno tudi rekreacijsko drsanje, ki bo do konca meseca avgusta potekalo po naslednjem razporedu:

- četrtek, 27. avgusta, od 11. do 13. ure,
- petek, 28. avgusta, od 11. do 13. ure,
- sobota, 29. avgusta, od 16. do 18. ure,
- nedelja, 30. avgusta, od 17. do 19. ure.

Vstopnina za rekreacijsko drsanje bo v sezoni 1981/82 sledeča:

- odrasli 40,00 din
- otroci, dijaki, vojaki 20,00 din

ŠD Jesenice - delovna skupnost

Obnova železarskega doma na Mežakli (Foto T. Konobelj)